WYROK SĄDU (trzecia izba)

z dnia 5 października 2011 r. *

W sprawie T-39/06

Transcatab SpA, z siedzibą w Casercie (Włochy), reprezentowana przez adwokatów C. Ostiego oraz A. Prastaro,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Europejskiej, reprezentowanej początkowo przez F. Amata, a następnie przez V. Di Bucciego, oraz w końcu przez É. Gippiniego Fourniera oraz L. Malferrariego, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez adwokata F. Ruggeriego Laderchiego,

strona pozwana,

mającej za przedmiot, po pierwsze, żądanie stwierdzenia częściowej nieważności decyzji Komisji C(2005) 4012 wersja ostateczna z dnia 20 października 2005 r. dotyczącej procedury przewidzianej w art. 81 ust. 1 [WE] (sprawa COMP/C.38.281/B.2 – Surowiec tytoniowy – Włochy), po drugie, żądanie obniżenia kwoty grzywny nałożonej na Transcatab w tej decyzji, i po trzecie, sformułowane przez Komisję żądanie wzajemne podwyższenia tej kwoty,

* Język postępowania: włoski.

SĄD (trzecia izba),

w składzie: J. Azizi, prezes, E. Cremona (sprawozdawca) i S. Frimodt Nielsen, sędziowie,

sekretarz: J. Palacio González, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 30 listopada 2010 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Okoliczności powstania sporu

1 Skarżąca, Transcatab SpA, jest włoską spółką, obecnie znajdującą się w stanie likwidacji, której głównym przedmiotem działalności jest pierwsze przetworzenie surowca tytoniowego. W momencie wystąpienia zdarzeń będących przedmiotem niniejszej sprawy Transcatab była włoską spółką zależną, w pełni kontrolowaną przez spółkę Standard Commercial Corp. (zwaną dalej „SCC"), jednego z największych niezależnych kupców hurtowych obracających liśćmi tytoniowymi na świecie. W dniu 13 maja 2005 r., czyli już w toku postępowania administracyjnego, SCC połączyła się ze spółką Dimon, Inc., tworząc tym samym nową spółkę zwaną Alliance One International, Inc. (zwaną dalej „Alliance One"), którą w pełni kontrolował Transcatab.

1. *Postępowanie administracyjne*

2 W dniu 15 stycznia 2002 r. Komisja Wspólnot Europejskich skierowała na podstawie art. 11 rozporządzenia Rady nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r., pierwszego rozporządzenia wprowadzającego w życie art. [81 WE] i [82 WE] (Dz.U. 1962, 13, s. 204 – wyd. spec. w języku polskim, rozdz. 8, t. 1, s. 3–10), żądania udzielenia informacji dotyczące włoskiego rynku surowca tytoniowego do włoskich stowarzyszeń branżowych przetwórców i producentów tytoniu, a konkretnie odpowiednio do Associazione professionale trasformatori tabacchi italiani (APTI, stowarzyszenia branżowego włoskich przetwórców surowca tytoniowego) i Unione italiana tabacco (Unitab, włoskiej konfederacji stowarzyszeń producentów surowca tytoniowego.

3 W dniu 19 lutego 2002 r. Komisja otrzymała wniosek o zwolnienie z grzywny, który został wniesiony przez Deltafinę SpA, przetwórcę surowca tytoniowego, spółkę będącą członkiem APTI, na podstawie komunikatu Komisji w sprawie zwolnienia z grzywien oraz zmniejszania grzywien w przypadkach karteli (Dz.U. 2002, C 45, s. 3, zwanego dalej „komunikatem w sprawie współpracy").

4 W dniu 4 kwietnia 2002 r. odbyło się spotkanie komitetu zarządzającego APTI. Podczas tego spotkania Deltafina poinformowała jego uczestników, w tym spółki Transcatab i Dimon Italia Srl (spółkę zależną spółki Dimon, obecnie Mindo Srl) o złożonym przez siebie wniosku o zwolnienie z grzywny oraz o decyzji Komisji w sprawie przyznania jej warunkowego zwolnienia z grzywny.

5 W tym samym dniu Komisja otrzymała od spółki Dimon Italia wniosek o zwolnienie z grzywny na podstawie pkt 8 komunikatu w sprawie współpracy oraz posiłkowo wniosek o obniżenie całości grzywny na podstawie pkt 20–27 tego komunikatu, a kilka godzin później – wniosek o obniżenie całości grzywny złożony na tej samej podstawie, również od Transcatab.

6 W dniu 9 kwietnia 2002 r. Komisja potwierdziła na podstawie pkt 25 komunikatu w sprawie współpracy odbiór wniosku złożonego przez Transcatab. W dniu 10 kwietnia 2002 r. Transcatab przekazała nowy wniosek składający się z noty wyjaśniającej i 44 załączników. Zgodnie z art. 25 komunikatu w sprawie współpracy w dniu 30 kwietnia 2002 r. Komisja potwierdziła również odbiór tego wniosku.

7 W dniach 18 i 19 kwietnia 2002 r. Komisja dokonała na podstawie art. 14 rozporządzenia nr 17 kontroli w pomieszczeniach Dimon Italia i Transcatab oraz w pomieszczeniach Trestina Azienda Tabacchi SpA i Romana Tabacchi SpA.

8 W dniu 8 października 2002 r. Komisja powiadomiła Dimon Italia i Transcatab, że były one odpowiednio pierwszym i drugim przedsiębiorstwem, które przedstawiło dowody naruszenia w rozumieniu komunikatu w sprawie współpracy, i w związku z tym zamierza przyznać im po zakończeniu postępowania administracyjnego zmniejszenie odpowiednio o 30–50% i o 20–30% kwoty grzywny, która w przypadku braku współpracy zostałaby na nie nałożona z tytułu ewentualnie stwierdzonych naruszeń.

9 W dniu 25 lutego 2004 r. Komisja sporządziła pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, które skierowała do dziesięciu przedsiębiorstw lub stowarzyszeń przedsiębiorstw, w tym do spółek Transcatab, Deltafina, Dimon Italia i Romana Tabacchi (zwanych dalej „przetwórcami") i spółek dominujących niektórych z ww. spółek, w szczególności do SCC, Dimon i Universal Corp., spółki dominującej Deltafiny. Adresaci pisma w sprawie przedstawienia zarzutów mieli możliwość przedstawienia odpowiedzi na piśmie oraz podczas przesłuchania, które odbyło się w dniu 22 czerwca 2004 r.

10 W następstwie sporządzenia w dniu 21 grudnia 2004 r. uzupełnienia do wspomnianego pisma w sprawie przedstawienia zarzutów dotyczącego naruszenia przez Deltafinę obowiązku współpracy przewidzianego w komunikacie w sprawie współpracy w związku z ujawnieniem przez nią jej wniosku o zwolnienie z grzywny (zob. pkt 4 powyżej) w dniu 1 marca 2005 r. odbyło się drugie przesłuchanie.

11 Po zasięgnięciu opinii komitetu doradczego ds. praktyk ograniczających konkurencję i pozycji dominującej oraz na podstawie końcowego sprawozdania funkcjonariusza ds. przesłuchań Komisja wydała decyzję C(2005) 4012 wersja ostateczna z dnia 20 października 2005 r. dotyczącą procedury przewidzianej w art. 81 ust. 1 [WE] (sprawa COMP/C.38.281/B.2 – Surowiec tytoniowy – Włochy) (zwaną dalej „zaskarżoną decyzją"), której streszczenie zostało opublikowane w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* z dnia 13 lutego 2006 r. (Dz.U. L 353, s. 45).

2. *Zaskarżona decyzja*

12 Zaskarżona decyzja dotyczy przede wszystkim kartelu horyzontalnego zawiązanego przez przetwórców działających na włoskim rynku surowca tytoniowego.

13 W ramach tego kartelu, w okresie od 1995 r. do początku 2002 r., przetwórcy ustalili warunki transakcji dotyczących zakupów surowca tytoniowego we Włoszech w odniesieniu zarówno do zakupów dokonywanych bezpośrednio od producentów, jak i do zakupów od „podmiotów trzecich zajmujących się pakowaniem", w szczególności poprzez ustalanie cen i podział rynku.

14 Zaskarżona decyzja dotyczy również dwóch innych naruszeń, niezależnych od kartelu zawiązanego przez przetwórców, które miały miejsce w okresie pomiędzy początkiem 1999 r. a końcem 2001 r. i obejmowały, w przypadku APTI, ustalanie cen umownych negocjowanych przez nie w imieniu ich członków w celu zawierania umów międzybranżowych z Unitab oraz, w przypadku Unitab, ustalanie cen negocjowanych przez nią w imieniu jej członków z APTI w celu zawierania tych porozumień.

15 Komisja uznała w zaskarżonej decyzji, że praktyki przetwórców stanowią jednolite i ciągłe naruszenie art. 81 ust. 1 WE (zob. w szczególności motywy 264–269 zaskarżonej decyzji).

16 W art. 1 ust. 1 zaskarżonej decyzji Komisja przypisała odpowiedzialność za kartel przetwórcom, jak również spółce Universal i spółce Alliance One, jako spółce powstałej z połączenia Dimon i SCC.

17 W art. 2 zaskarżonej decyzji Komisja nałożyła grzywny na przedsiębiorstwa, o których mowa w poprzednim punkcie, oraz na APTI i Unitab (zob. pkt 71 poniżej).

Adresaci zaskarżonej decyzji

18 Motywy 325–351 zaskarżonej decyzji zostały poświęcone ustaleniu jej adresatów.

19 Tytułem wstępu Komisja powołała się na utrwalone orzecznictwo, zgodnie z którym pojęcie przedsiębiorstwa rozpatrywane w kontekście prawa konkurencji winno być rozumiane jako odnoszące się do jednostki gospodarczej jako przedmiotu danego porozumienia, nawet jeśli z prawnego punktu widzenia owa jednostka gospodarcza składa się z wielu osób fizycznych lub prawnych (motyw 325 zaskarżonej decyzji).

20 Komisja stwierdziła następnie, iż według jej ustaleń Deltafina, Dimon Italia, Transcatab i Romana Tabacchi, podobnie jak APTI i Unitab, w okresie trwania obu naruszeń bezpośrednio uczestniczyły w stwierdzonych naruszeniach, w związku z czym zaskarżona decyzja została skierowana do każdego z tych przedsiębiorstw i stowarzyszeń (motyw 327 zaskarżonej decyzji).

21 Analiza Komisji polegała na zbadaniu możliwości przypisania poszczególnym spółkom dominującym noszących znamiona naruszenia zachowań niektórych spółek zależnych (Deltafiny, Dimon Italia i Transcatab). W tym względzie Komisja przypomniała, że w okresie trwania naruszeń Deltafina była spółką w pełni zależną od spółki Universal, Dimon Italia spółką w pełni zależną od spółki Dimon Inc., zaś Transcatab spółką w pełni zależną od spółki SCC (motyw 328 zaskarżonej decyzji).

22 Komisja wyjaśniła w szczególności, że zgodnie z orzecznictwem spółkę dominującą należy uznać za odpowiedzialną za bezprawne zachowanie jej spółki zależnej w sytuacji, gdy spółka zależna nie kształtuje w sposób autonomiczny swego zachowania na rynku. W tym względzie Komisja przypomina, że w przypadku gdy do spółki dominującej należy cały kapitał jej spółki zależnej, można zakładać, że spółka dominująca rzeczywiście wywiera decydujący wpływ na zachowanie tej spółki zależnej, jeżeli spółka zależna popełnia naruszenie art. 81 ust. 1 WE (motywy 329, 330 zaskarżonej decyzji).

23 W motywie 331 zaskarżonej decyzji Komisja uznała, iż w przypadku Deltafiny, Dimon i Transcatab słusznie można zakładać, że „nie miały autonomii", gdyż znajdują się lub, w przypadku Dimon Italia, znajdowały się w całkowitym posiadaniu swoich poszczególnych spółek dominujących.

24 Odrzucając tezę wysuwaną przez te spółki w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, zgodnie z którą, aby wykazać wywieranie decydującego wpływu, konieczne są inne okoliczności poza samym sprawowaniem pełnej kontroli, Komisja wyjaśniła, że wszelkie domniemania takiego wpływu przyjmowane w odniesieniu do spółek w pełni zależnych są wzruszalne. Dowód przeciwny może zostać przedstawiony przez stronę, która zamierza obalić to domniemanie, i musi mieć postać

„przekonywających dowodów", które nie mogą być jedynie ogólnymi informacjami niepopartymi przez przekonywające dowody (motyw 334 zaskarżonej decyzji).

25 W tym względzie Komisja kolejno zbadała argumenty przedstawione przez spółki dominujące będące adresatami zaskarżonej decyzji.

26 Komisja odrzuciła przede wszystkim przedstawiony przez spółki dominujące, których dotyczy zaskarżona decyzja, ogólny argument dotyczący odpowiedzialności lokalnego kierownictwa za działania ich poszczególnych spółek zależnych. Zdaniem Komisji okoliczność, że w momencie przejęcia pełnej kontroli nad swoimi poszczególnymi spółkami zależnymi Dimon i SCC nie zmieniły istniejącego kierownictwa, nie pozwala wykluczyć możliwości wywierania przez te spółki dominujące decydującego wpływu na swoje poszczególne włoskie spółki zależne, gdyż powierzanie lokalnemu kierownictwu spółki w pełni zależnej zarządzania bieżącymi sprawami jest normalną praktyką (motyw 338 zaskarżonej decyzji).

27 Według Komisji żadne z tych przedsiębiorstw nie wykazało, ogólnie rzecz biorąc, na czym polega specyfika ich grupy sprawiająca, że działalność spółek zależnych w znaczący sposób była niezależna od jej wpływu (motyw 339 zaskarżonej decyzji).

28 W tym względzie Komisja poddała analizie trwałość więzów gospodarczych łączących Deltafinę, Dimon Italia, Transcatab z ich poszczególnymi spółkami dominującymi, która wykazała, że włoskie spółki zależne tworzyły wraz z pozostałą częścią ich grupy jednostkę gospodarczą. Komisja podniosła w tym względzie, że grupy, o których mowa, były największymi hurtowymi kupcami liści tytoniowych na świecie i często nabywały oraz sprzedawały tytoń zakupiony przez ich włoskie spółki zależne (motyw 340 zaskarżonej decyzji).

29 Co się tyczy SCC, Komisja podniosła, że zanim spółka ta przejęła pełną kontrolę nad kapitałem Transcatab, już wcześniej kontrolowała tę spółkę wspólnie ze swoim włoskim partnerem. Okoliczność, że w następstwie tego przejęcia SCC „w żaden sposób nie zmieniła kierownictwa" swojej spółki zależnej, nie może w konsekwencji zostać uznana za dowód na to, że nie wywierała wpływu na kierownictwo, po tym jak stała się właścicielem wszystkich udziałów. Co się tyczy w szczególności powierzenia uprawnień wykonawczych dyrektorowi generalnemu Transcatab, Komisja oświadczyła, że nie posiada żadnych informacji, które pozwoliłyby jej wywnioskować, iż ów nie został powołany przez SCC, podobnie jak pozostali członkowie zarządu (motywy 341, 342 zaskarżonej decyzji).

30 Komisja odrzuciła następnie argument SCC, zgodnie z którym między nią a jej spółką zależną nie funkcjonowały żadne kanały komunikacyjne (motywy 343, 344 zaskarżonej decyzji).

31 Komisja zauważyła w tym względzie, że działania Transcatab zostały uznane za działania spółki Standard Commercial Tobacco Co. Inc., spółki holdingowej wchodzącej w skład grupy SCC, w pełni zależnej od SCC, oraz że działania te były analizowane w ramach działań grupy, w tym sprzedaży dokonywanej przez grupę SCC na rzecz producentów papierosów. Komisja wywnioskowała z tego, że wyniki działalności Transcatab były przekazywane na wyższe szczeble grupy w celu ich konsolidacji (motyw 344 zaskarżonej decyzji).

32 Komisja wyjaśniła, iż ze względu na to, że grupy, do których należały Transcatab i Dimon Italia w okresie trwania naruszenia, przestały istnieć z powodu ich połączenia się i utworzenia nowego podmiotu Alliance One, to właśnie ta spółka, jako prawny następca obu tych grup, jest adresatem zaskarżonej decyzji (motyw 349 zaskarżonej decyzji).

33 Ze względu na te poszczególne okoliczności Komisja stwierdziła w motywie 351 zaskarżonej decyzji, że Deltafina, Universal, Mindo (wcześniej Dimon Italia), Transcatab, Alliance One, Romana Tabacchi, APTI i Unitab ponoszą odpowiedzialność za naruszenia i należy zaliczyć je do adresatów zaskarżonej decyzji.

Ustalenie wysokości grzywny

34 W motywach 356–404 zaskarżonej decyzji Komisja zbadała kwestię grzywien, które należy nałożyć na adresatów tego aktu.

35 Komisja ustaliła kwoty grzywien na podstawie wagi i czasu trwania rozpatrywanych naruszeń, czyli w oparciu o dwa kryteria wyraźnie wymienione w art. 23 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 [WE] i 82 [WE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1) i art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 (motywy 356, 357 zaskarżonej decyzji).

Ustalenie kwot wyjściowych grzywien

36 W odniesieniu do wagi rozpatrywanego naruszenia Komisja przypomniała, że w celu dokonania oceny tego czynnika winna ona uwzględnić swoisty charakter tego naruszenia, jego rzeczywisty wpływ na rynek – o ile da się go zmierzyć – oraz rozmiar właściwego rynku geograficznego (motyw 365 zaskarżonej decyzji).

37 Następnie Komisja wskazała, że produkcja surowca tytoniowego we Włoszech odpowiadała 38% produkcji w ramach kwot w Unii Europejskiej, co stanowiło 67338 mln EUR w 2001 r. będącym ostatnim pełnym rokiem naruszenia (motyw 366 zaskarżonej decyzji).

38 Co się tyczy charakteru naruszenia, Komisja stwierdziła, że jest ono bardzo poważne, gdyż polegało na ustalaniu cen zakupu odmian surowca tytoniowego we Włoszech i podziale zakupionych ilości. Komisja dodała, odnosząc się do części zaskarżonej decyzji poświęconej analizie ograniczenia konkurencji (motywy 272 i nast.), że kartel dotyczący zakupów może zakłócać gotowość producentów do osiągnięcia pewnej wydajności, jak również ograniczać konkurencję między przetwórcami na rynkach stanowiących kolejne ogniwo działań rynkowych. Komisja stwierdziła również, że ma to szczególne znaczenie, gdy jak w niniejszej sprawie produkt, z którym związany był kartel – w niniejszym przypadku surowiec tytoniowy – stanowi istotny „wkład" w działania prowadzone przez uczestników kolejnych ogniw działań rynkowych, w niniejszym przypadku pierwsze przetworzenie oraz sprzedaż przetworzonego tytoniu (motywy 367, 368 zaskarżonej decyzji).

39 W motywie 369 zaskarżonej decyzji Komisja doszła do wniosku, że w związku z powyższymi ustaleniami naruszenie popełnione przez przetwórców należy zakwalifikować jako bardzo poważne.

40 Następnie w motywach 370–376 zaskarżonej decyzji Komisja zbadała kwestię „indywidualnej wagi naruszenia przepisów" oraz „skutku odstraszającego". W tym względzie Komisja wskazała, że przy ustalaniu wysokości grzywny należy wziąć pod uwagę „indywidualną wagę każdego przedsiębiorstwa i ewentualne skutki jego bezprawnych zachowań" (motyw 370 zaskarżonej decyzji).

41 Komisja oceniła zatem, że grzywny należy ustalać w zależności od pozycji rynkowej każdego z uczestników kartelu (motyw 371 zaskarżonej decyzji).

42 W tym względzie Komisja uznała, że kwota wyjściowa grzywny nałożonej na Deltafinę powinna być najwyższa ze względu na to, że spółka ta była największym kupcem, ponieważ jej udział w rynku wynosił ok. 25% w 2001 r. (motyw 372 zaskarżonej decyzji).

43 Zważywszy, że spółki Transcatab, Dimon Italia i Romana Tabacchi posiadały mniejsze udziały w rynku, którego dotyczy naruszenie – wynoszące w 2001 r. ok. 9–11% – Komisja stwierdziła, że spółki te „należy rozpatrywać łącznie" oraz że kwoty wyjściowe grzywien, które zostaną na nie nałożone, powinny być niższe (motyw 373 zaskarżonej decyzji).

44 Komisja uznała jednak, że kwota wyjściowa odzwierciedlająca tylko pozycję na rynku nie wywarłaby wystarczająco odstraszającego skutku wobec Deltafiny, Dimon Italia (Mindo) i Transcatab, ponieważ pomimo ich względnie ograniczonego obrotu każda z nich należy – lub w przypadku Mindo należała – do ponadnarodowych grup o znacznej sile gospodarczej i finansowej, które są największymi światowymi hurtowymi kupcami tytoniu i które prowadzą działalność na różnych poziomach przemysłu tytoniowego i na różnych rynkach geograficznych (motyw 374 zaskarżonej decyzji).

45 W rezultacie, aby zapewnić odstraszający skutek grzywny, Komisja uznała, że należy zastosować mnożnik 1,5 – co stanowi jej podwyższenie o 50% – do kwoty wyjściowej ustalonej dla Deltafiny oraz mnożnik 1,25 – co stanowi podwyższenie o 25% – do kwoty wyjściowej ustalonej dla Dimon Italia (Mindo) i Transcatab (motyw 375 zaskarżonej decyzji).

46 W świetle tych wszystkich okoliczności w motywie 376 zaskarżonej decyzji Komisja ustaliła kwoty wyjściowe grzywien w następujący sposób:

— Deltafina: 37,5 mln EUR;

— Transcatab: 12,5 mln EUR;

— Dimon Italia (Mindo): 12,5 mln EUR;

— Romana Tabacchi: 10 mln EUR.

Ustalenie kwot podstawowych grzywien

47 W motywach 377 i 378 zaskarżonej decyzji Komisja zbadała kwestię czasu trwania naruszenia.

48 Komisja stwierdziła, że wprowadzony w życie przez przetwórców kartel rozpoczął się w dniu 29 września 1995 r. i zgodnie z ich oświadczeniami przestał istnieć w dniu 19 lutego 2002 r. Komisja uznała zatem, że należy podwyższyć o 60% kwoty wyjściowe grzywien nałożonych na przetwórców z wyjątkiem Romana Tabacchi, która krócej uczestniczyła w kartelu.

49 W rezultacie kwoty podstawowe grzywien nałożonych na adresatów zaskarżonej decyzji zostały ustalone następująco:

— Deltafina: 60 mln EUR;

— Transcatab: 20 mln EUR;

— Dimon Italia (Mindo): 20 mln EUR;

— Romana Tabacchi: 12,5 mln EUR.

Okoliczności łagodzące

50 W motywach 380–398 zaskarżonej decyzji Komisja sprawdziła, czy należy uwzględnić okoliczności łagodzące.

51 Co się w szczególności tyczy Transcatab, Komisja odrzuciła wszystkie jej argumenty podniesione w celu wykazania, że w jej przypadku wystąpiły okoliczności łagodzące.

52 W pierwszej kolejności Komisja zauważyła, że wprowadzenie w życie kartelu przetwórców nie miało związku z porozumieniami międzybranżowymi zawieranymi w ramach APTI. Komisja wywnioskowała z tego, że włoskie przepisy nie stanowiły dla przetwórców zachęty do ich zachowań, w związku z czym nie mogą na podstawie tego argumentu skorzystać z obniżki kwot nałożonych na nich grzywien (motyw 381 zaskarżonej decyzji).

53 Następnie Komisja odrzuciła argument przetwórców, zgodnie z którym powinni skorzystać z obniżki, zważywszy na to, że zakończyli naruszenie jeszcze przed interwencją

Komisji. W tym względzie Komisja przypomniała orzecznictwo, zgodnie z którym w sprawach dotyczących poważnych naruszeń reguł konkurencji, przy których strony wiedziały lub powinny były wiedzieć, że ich zachowanie jest całkowicie bezprawne, fakt zakończenia przez nie naruszenia przed interwencją Komisji nie powinien co do zasady stanowić podstawy obniżenia wysokości grzywny przy jej obliczaniu (motyw 382 zaskarżonej decyzji).

54 Komisja stwierdziła również, że nie mogła uznać, iż kartel nie został wprowadzony w życie, gdyż z opisu okoliczności faktycznych wynikało, że strony zapewniły wprowadzenie kartelu w życie między innymi dzięki ich uczestnictwu w regularnych spotkaniach i regularnej wymianie informacji dotyczących cen i ilości w okresach, w których dokonywano zakupów (motyw 383 zaskarżonej decyzji).

55 Komisja odrzuciła wreszcie argument podniesiony przez Transcatab, zgodnie z którym przy ustalaniu grzywny na podstawie pkt 5 lit. b) wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 [EWWiS] (Dz.U. 1998, C 9, s. 3, zwanych dalej „wytycznymi") należało wziąć pod uwagę szczególny kontekst gospodarczy i społeczny włoskiego rynku surowca tytoniowego. Komisja zauważyła, że pkt 5 lit b) wytycznych stosuje się w wyjątkowych okolicznościach, a rozpatrywana sprawa nie była identyczna ani podobna do sprawy, na którą powołała się Transcatab na poparcie jej argumentu. Komisja dodała jeszcze, że nie może przyjąć argumentu, iż istnienie nielegalnych praktyk dotyczących branży tytoniowej w niektórych włoskich regionach mogło wywrzeć decydujący wpływ, powodując rozpatrywane praktyki, oraz że skutki reformy wspólnej organizacji rynków były zbyt niepewne i odległe w czasie, aby uzasadnić zastosowanie okoliczności łagodzących (motyw 384 zaskarżonej decyzji).

56 Następnie Komisja uznała szczególną sytuację Deltafiny i stwierdziła, że należy obniżyć nałożoną na nią grzywnę o 50% ze względu na współpracę z jej strony (motywy 385–398 zaskarżonej decyzji).

57 Po uwzględnieniu okoliczności łagodzących Komisja ustaliła kwoty grzywien następująco (motyw 399 zaskarżonej decyzji):

— Deltafina: 30 mln EUR;

— Dimon Italia (Mindo): 20 mln EUR;

— Transcatab: 20 mln EUR;

— Romana Tabacchi: 8,75 mln EUR.

58 Komisja przypomniała wreszcie, że zgodnie z art. 23 ust. 2 rozporządzenia n 1/2003 dla każdego przedsiębiorstwa lub związku przedsiębiorstw biorących udział w naruszeniu grzywna nie powinna przekroczyć 10% całkowitego obrotu uzyskanego w poprzedzającym roku obrotowym. Komisja dodała, że w sytuacji gdy rozpatrywane spółki należą do grupy i wykazano, że spółki dominujące tych spółek wywierały na nie decydujący wpływ, a w konsekwencji wspomniane spółki dominujące ponoszą solidarną odpowiedzialność za zapłatę grzywien nałożonych na ich spółki zależne, w celu ustalenia wspomnianej wyżej górnej granicy 10% należy wziąć pod uwagę światowy obrót grupy (motywy 400, 401 zaskarżonej decyzji).

59 W tym względzie Komisja uznała, że grzywna nałożona na spółkę Romana Tabacchi nie powinna przekraczać 2,05 mln EUR oraz że nie należy obniżać pozostałych grzywien na podstawie tego przepisu (motywy 402, 403 zaskarżonej decyzji).

Zastosowanie komunikatu w sprawie współpracy

60 W motywach 405–500 zaskarżonej decyzji Komisja wypowiedziała się w przedmiocie zastosowania w niniejszym przypadku komunikatu w sprawie współpracy.

61 Wszystkie trzy spółki, to jest Deltafina, Dimon Italia i Transcatab, wniosły o zastosowanie wspomnianego komunikatu. Co się tyczy Deltafiny, Komisja przypomniała, że przyznała jej warunkowe zwolnienie z grzywny. Komisja wyjaśniła ponadto, że zgodnie z jej wstępnymi ustaleniami Dimon Italia i Transcatab były odpowiednio pierwszym i drugim przedsiębiorstwem, które dostarczyły jej dowody domniemanego naruszenia mające ponadto istotną wartość dodaną w rozumieniu pkt 22 komunikatu w sprawie współpracy względem dowodów, które już posiadała (motywy 405–407 zaskarżonej decyzji).

62 Zbadawszy sytuację Deltafiny oraz stwierdziwszy, że nie można jej przyznać zwolnienia z grzywny ze względu na złamanie przez nią obowiązku współpracy przewidzianego w komunikacie w sprawie współpracy (zob. motywy 408–484 zaskarżonej decyzji, pkt 4, 10 powyżej), Komisja zbadała przypadek spółek Dimon Italia i Transcatab.

63 Komisja uznała, po pierwsze, że nieprzyznanie Deltafinie ostatecznego zwolnienia z grzywny bezpośrednio nie wpływa na sposób, w jaki należało zastosować komunikat w sprawie współpracy wobec spółek Dimon Italia i Transcatab (motywy 485–491 zaskarżonej decyzji).

64 Po drugie, Komisja ustaliła obniżkę, jaka na podstawie tego komunikatu mogła w szczególności być przyznana spółce Transcatab.

65 W tym względzie Komisja stwierdziła najpierw, że Transcatab spełniła nałożone na nią warunki, a mianowicie zaprzestała uczestniczenia w naruszeniu najpóźniej w dniu przedstawienia dowodów (motywy 492, 493 zaskarżonej decyzji).

66 Komisja wskazała następnie, że przy ustalaniu wysokości obniżki wzięła pod uwagę moment dostarczenia dowodów, stopień, w jakim dowody te stanowiły wartość dodaną, jak również zakres i ciągłość współpracy podjętej przez przedsiębiorstwa po przekazaniu przez nie dowodów (motyw 494 zaskarżonej decyzji).

67 W związku z tym w pierwszej kolejności Komisja zauważyła, że Transcatab złożyła swój wniosek o zwolnienie z grzywny przed rozpoczęciem przez Komisję aktywnych działań kontrolnych, że jej wniosek obejmował cały okres trwania naruszenia, zaś dostarczone przez nią dowody wzmocniły w wielu aspektach dowody już posiadane przez Komisję (motyw 495 zaskarżonej decyzji).

68 Co się tyczy w drugiej kolejności w szczególności dokumentów dostarczonych przez Transcatab, Komisja uznała, że opis okoliczności faktycznych, jaki się z nich wyłaniał, był wyjątkowo dokładny i bardzo pomocny w zrozumieniu charakteru naruszenia, szczególnie niektórych jego elementów (na przykład zawarcia w 1999 r. porozumienia międzybranżowego w sprawie nadwyżek produkcji tytoniu w 1998 r.). Komisja zauważyła jednak, że wszystkie okoliczności, których dotyczyły dowody dostarczone przez Transcatab, były już jej znane (motyw 497 zaskarżonej decyzji).

69 Komisja uznała wreszcie również, że Transcatab wykazała wobec niej wolę współpracy w toku całego postępowania i nie zakwestionowała okoliczności, na których Komisja oparła się w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów (motyw 498 zaskarżonej decyzji).

70 Komisja uznała zatem, że Transcatab należy przyznać najwyższą możliwą obniżkę kwoty grzywny przewidzianą w odpowiednim przedziale, a mianowicie obniżkę o 30% (motyw 499 zaskarżonej decyzji).

71 Zgodnie z art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 (zob. art. 2 zaskarżonej decyzji) kwoty grzywien, które należy nałożyć na przedsiębiorstwa i stowarzyszenia przedsiębiorstw będące adresatami zaskarżonej decyzji, Komisja ostatecznie ustaliła w następujący sposób:

— w przypadku spółek Deltafina i Universal solidarnie: 30 mln EUR;

— w przypadku spółek Dimon Italia (Mindo) i Alliance One: 10 mln EUR, przy czym spółka Alliance One International jest odpowiedzialna za zapłatę całości grzywny, a Mindo jest odpowiedzialna za zapłatę kwoty 3,99 mln EUR;

— w przypadku spółek Transcatab i Alliance One solidarnie: 14 mln EUR;

— w przypadku spółki Romana Tabacchi: 2,05 mln EUR;

— w przypadku APTI: 1000 EUR;

— w przypadku Unitab: 1000 EUR.

Przebieg postępowania i żądania stron

72 Pismem, które wpłynęło do sekretariatu Sądu w dniu 24 stycznia 2006 r., Alliance One wniosła skargę w szczególności o stwierdzenie nieważności części zaskarżonej decyzji (sprawa T-25/06). Spółka Transcatab wniosła niniejszą skargę pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 3 lutego 2006 r.

73 W swojej skardze Alliance One wniosła o połączenie tej sprawy z niniejszą sprawą. Z takim samym żądaniem wystąpiła w swojej skardze Transcatab.

74 Sąd nie uwzględnił wniosku o połączenie spraw.

75 W dniu 24 listopada 2009 r. Sąd w ramach środków organizacji postępowania przewidzianych w art. 64 regulaminu postępowania przed Sądem zadał spółce Transcatab pytanie na piśmie, na które udzieliła odpowiedzi w wyznaczonym terminie. W dniu 4 lutego 2010 r. Komisja przedstawiła uwagi dotyczące odpowiedzi Transcatab.

76 Na podstawie sprawozdania sędziego Sąd postanowił otworzyć postępowanie ustne i w ramach środków organizacji postępowania zażądał od Transcatab przedstawienia określonego dokumentu. Dokument przedstawiono w wyznaczonym na to terminie.

77 Na rozprawie w dniu 30 listopada 2009 r. wysłuchano wystąpień stron i ich odpowiedzi na pytania Sądu.

78 Na rozprawie Sąd zwrócił się do Transcatab o przedstawienie innego dokumentu na podstawie art. 64 regulaminu. Dokument ten Transcatab przedstawiła w dniu 22 grudnia 2010 r.

79 Transcatab wnosi do Sądu o:

— stwierdzenie częściowej nieważności zaskarżonej decyzji;

— obniżenie nałożonej na nią grzywny;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

80 Komisja wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi;

— ustalenie kwoty grzywny na 15 mln EUR na podstawie uprawnień przyznanych mu w art. 229 WE;

— obciążenie Transcatab kosztami postępowania.

Co do prawa

81 Na poparcie swojej skargi Transcatab podnosi pięć zarzutów, przy czym niektóre dzielą się na kilka części. W ramach zarzutu pierwszego Transcatab podnosi w istocie, że Komisja naruszyła prawo, uznając Alliance One odpowiedzialną za jej zachowanie; że Komisja nie uzasadniła wystarczająco swego stanowiska w tym zakresie i naruszyła również prawo do obrony skarżącej. Zarzut drugi oparty jest na naruszeniu prawa, braku uzasadnienia oraz nielogicznym uzasadnieniu, na naruszeniu prawa do obrony, a także na naruszeniu zasad proporcjonalności, równego traktowania i ochrony uzasadnionych oczekiwań przy ustalaniu wysokości grzywny. Zarzut trzeci dotyczy naruszenia prawa i braku uzasadnienia przy ustalaniu kwoty grzywny, z uwagi na czas trwania naruszenia, naruszenia zasady ne bis in idem w związku z grzywną nałożoną na APTI, jak również naruszenia zasady równego traktowania. W ramach zarzutu czwartego Transcatab podnosi, iż Komisja błędnie uznała w zaskarżonej decyzji, że żadna okoliczności łagodzących, na które powołuje się ta spółka nie znajdowała zastosowania. W ramach piątego zarzutu podnosi ona wreszcie, iż Komisja popełniła błędy przy stosowaniu komunikatu w sprawie współpracy.

82 Zdaniem Komisji w ramach swojego trzeciego zarzutu Transcatab powróciła do swojej wcześniejszej współpracy, w ramach której spółka ta nie kwestionuje ustaleń Komisji zawartych w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów. W związku z tym tytułem żądania wzajemnego Komisja wnosi do Sądu o zmniejszenie obniżki grzywny Transcatab z 30% do 25% oraz w ramach wykonywania przez Sąd nieograniczonego prawa orzekania – o ustalenie tej grzywny na 15 mln EUR.

1. *W przedmiocie zarzutu pierwszego dotyczącego przypisania naruszenia spółce dominującej Transcatab*

W przedmiocie pierwszej części zarzutu pierwszego, opartej na błędnej interpretacji orzecznictwa, nieuwzględnieniu przedstawionych dowodów i naruszeniu prawa do obrony

Argumenty stron

83 W pierwszej kolejności Transcatab podważa wnioski zawarte w zaskarżonej decyzji, zgodnie z którymi już samo posiadanie przez SCC w okresie trwania naruszenia całego jej kapitału jest wystarczające, aby domniemywać odpowiedzialności SCC za noszące znamiona naruszenia zachowanie jej spółki zależnej. Tego rodzaju domniemanie jest niezgodne z orzecznictwem. Zdaniem Transcatab Komisja powinna udowodnić istnienie innych informacji pozwalających uznać, że spółka dominująca rzeczywiście wywierała decydujący wpływ na swoją spółkę zależną. W niniejszym przypadku Komisja ograniczyła się do przyjęcia domniemania odpowiedzialności SCC, nie wskazując żadnych innych przesłanek mogących uzasadniać jej odpowiedzialność. Tym samym Komisja przerzuciła ciężar dowodu, który nie spoczywa na Transcatab ani na jej spółce dominującej, lecz na samej Komisji.

84 W drugiej kolejności Transcatab podnosi, że SCC dostarczyła Komisji wystarczające dowody na to, iż nie miała nic wspólnego z zachowaniem spółki Transcatab. Dowody te dotyczyły zarówno opisu lokalnej sytuacji panującej na włoskim rynku, jak i cech struktury grupy SCC, i wykazywały, że jej spółki zależne były samodzielne. Dowody te dotyczyły również autonomii jej zarządu oraz jej dyrektora generalnego.

85 W swojej replice Transcatab podnosi ponadto, że twierdzenie Komisji, zgodnie z którym obalenie domniemania decydującego wpływu jest możliwe wyłącznie wtedy, gdy udział w spółce ma charakter wyłącznie finansowy, jest sprzeczne z orzecznictwem. Zdaniem Transcatab Komisja nie zbadała uważnie dowodów, przedstawionych w toku postępowania administracyjnego i poprzestała na odrzuceniu wszystkich argumentów na podstawie z góry przyjętych i niczym niepopartych założeń. Po pierwsze, twierdzenie zgodnie z którym jest nieprawdopodobne, aby spółka dominująca mogła w całości przekazać zarządzanie spółką zależną, nie jest zasadne. Jak bowiem Transcatab wykazała w toku postępowania administracyjnego, rozgałęziona struktura grupy uniemożliwiała jednolite zarządzanie. Po drugie, Komisja przyjęła domniemanie decydującego wpływu nawet w odniesieniu do okresu, w którym SCC posiadała jedynie 50% kapitału Transcatab, podczas gdy Transcatab i SCC udowodniły, że zarząd i dyrektor generalny Transcatab, któremu powierzono wszystkie uprawnienia związane z zarządzaniem spółką, zostali powołani przed przejęciem przez SCC wyłącznej kontroli nad tą spółką. Po trzecie, fakt, że niektóre dokumenty były sporządzane w języku angielskim, nie wystarcza do wykazania wywierania przez spółkę dominującą wpływu na zarządzanie działalnością handlową Transcatab. Podsumowując, Komisja niesłusznie odrzuciła przedłożone dowody, nie przedstawiając żadnego odpowiedniego ani logicznego uzasadnienia ani nie zestawiając tych dowodów z innymi dokumentami, których moc dowodowa była co najmniej równoważna. W związku z tym Komisja naruszyła obowiązek zachowania bezstronności przy badaniu akt sprawy.

86 W trzeciej kolejności Komisja naruszyła prawo do obrony Alliance One, ponieważ w zaskarżonej decyzji posłużyła się dokumentami zawartymi w aktach sprawy, które nie były wymienione w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, uniemożliwiając tym samym SCC ustosunkowanie się do nich i naruszając w następstwie uzasadnione oczekiwania jej następcy prawnego Alliance One. Transcatab przyznaje, że chodziło o dokumenty znane stronom. Jednak ze względu na to, że dokumenty te nie zostały wskazane w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, strony mogły zasadnie uważać, że dokumenty te nie miały znaczenia dla sprawy i nie było zatem konieczne, aby strony przedstawiły swoje stanowisko w ich kwestii. W swojej replice i na rozprawie Transcatab stwierdziła, że podnosi naruszenie swojego własnego prawa do obrony.

87 Komisja wnosi o oddalenie argumentów Transcatab. Co się w szczególności tyczy zastrzeżenia opartego na naruszeniu prawa do obrony Alliance One, Komisja ma wątpliwości, czy jest on dopuszczalny, gdyż Transcatab nie podnosi naruszenia swojego prawa do obrony, lecz naruszenie prawa do obrony innej strony. Rozszerzenie zarzutu o własne prawo Transcatab do obrony zostało uczynione zbyt późno i tym samym jest niedopuszczalne.

Ocena Sądu

— W przedmiocie naruszenia reguł dotyczących możliwości przypisania spółce dominującej działań spółki zależnej

88 Co się tyczy pierwszego szczegółowego zarzutu podniesionego przez Transcatab, należy przypomnieć, że prawo konkurencji dotyczy działalności przedsiębiorstw (wyrok z dnia 7 stycznia 2004 r. w sprawach połączonych C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-123, pkt 59) oraz że pojęcie przedsiębiorstwa oznacza każdy podmiot wykonujący działalność gospodarczą niezależnie od jego statusu prawnego i sposobu jego finansowania (wyroki Trybunału: z dnia 28 czerwca 2005 r. w sprawach połączonych C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-5425, pkt 112; z dnia 10 września 2009 r. w sprawie C-97/08 Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-8237, pkt 54).

89 Z orzecznictwa wynika, że pojęcie przedsiębiorstwa w tym kontekście należy rozumieć jako oznaczające jednostkę gospodarczą, nawet jeśli z prawnego punktu widzenia jednostka ta składa się z kilku osób fizycznych lub prawnych (wyrok Trybunału z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawie C-217/05 Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, Zb.Orz. s. I-11987, pkt 40; ww. w pkt 88 wyrok w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 55; wyrok Sądu z dnia 15 września 2005 r. w sprawie T-325/01 DaimlerChrysler przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3319, pkt 85).

90 Jeżeli tego rodzaju podmiot gospodarczy narusza reguły konkurencji, to musi odpowiedzieć za to naruszenie zgodnie z zasadą odpowiedzialności osobistej (zob. podobnie wyroki Trybunału: z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie C-49/92 P Komisja przeciwko Anic Partecipazioni, Rec. s. I-4125, pkt 145; z dnia 11 grudnia 2007 r. w sprawie C-280/06 ETI i in., Zb.Orz. s. I-10893, pkt 39; ww. w pkt 88 wyrok w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 56).

91 Naruszenie prawa konkurencji musi być przypisane jednoznacznie podmiotowi prawa, na który będzie można nałożyć grzywny. W celu stosowania i wykonania decyzji Komisji w dziedzinie prawa konkurencji jako adresata należy bowiem określić jednostkę posiadającą osobowość prawną (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 20 kwietnia 1999 r. w sprawach połączonych od T-305/94 do T-307/94, od T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 i T-335/94 Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-931, pkt 978, zwany „wyrokiem w sprawie PVC II").

92 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że zachowanie spółki zależnej można przypisać spółce dominującej między innymi w przypadku, gdy mimo posiadania odrębnej podmiotowości prawnej spółka zależna nie określa w sposób samodzielny swojego zachowania rynkowego, lecz stosuje zasadniczo instrukcje dawane jej przez spółkę dominującą, w szczególności z uwzględnieniem więzów ekonomicznych, organizacyjnych i prawnych łączących oba te podmioty prawa (zob. ww. w pkt 88 wyrok w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo).

93 Bowiem w tego rodzaju sytuacji, gdy spółka dominująca i jej spółka zależna są częścią tej samej jednostki gospodarczej, a zatem tworzą jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 WE, Komisja może skierować decyzję nakładającą grzywny do spółki dominującej bez konieczności ustalania jej bezpośredniego zaangażowania w naruszenie (zob. podobnie ww. w pkt 88 wyrok w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 59).

94 Z orzecznictwa wynika także, że w tym szczególnym przypadku, gdy spółka dominująca posiada 100% kapitału swej spółki zależnej, która popełniła naruszenie reguł konkurencji, po pierwsze, ta spółka dominująca może wywierać decydujący wpływ na zachowanie tej spółki zależnej, i po drugie, istnieje wzruszalne domniemanie, iż owa spółka dominująca wywiera taki wpływ (zob. ww. w pkt 88 wyrok w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 60 i przytoczone tam orzecznictwo).

95 W tych okolicznościach wystarczy, że Komisja wykaże, iż cały kapitał spółki zależnej znajduje się w posiadaniu jej spółki dominującej, aby móc domniemywać, że ta ostatnia wywiera decydujący wpływ na politykę handlową swej spółki zależnej. Komisja będzie mogła następnie uznać spółkę dominującą za solidarnie odpowiedzialną za zapłatę grzywny nałożonej na jej spółkę zależną, chyba że owa spółka dominująca, na której spoczywa ciężar obalenia tego domniemania, przedstawi wystarczające dowody pozwalające wykazać, że jej spółka zależna zachowuje się na rynku w sposób autonomiczny (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 16 listopada 2000 r. w sprawie C-286/98 P Stora Kopparbergs Bergslags przeciwko Komisji, Rec. s. I-9925, pkt 29; ww. w pkt 88 wyrok w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 61).

96 Wprawdzie w pkt 28 i 29 ww. w pkt 95 wyroku w sprawie Stora Kopparbergs Bergslags przeciwko Komisji Trybunał wskazał także inne okoliczności poza faktem posiadania 100% kapitału spółki zależnej, takie jak brak zakwestionowania wpływu wywieranego przez spółkę dominującą na politykę handlową jej spółki zależnej i wspólną reprezentację dwóch spółek w trakcie postępowania administracyjnego, jednak wymienione okoliczności zostały przytoczone przez Trybunał jedynie w celu przedstawienia całego szeregu okoliczności, na których Sąd oparł swoje rozumowanie, a nie w celu uzależnienia stosowania domniemania, o którym mowa w pkt 94 powyżej, od przedstawienia dodatkowych wskazówek dotyczących rzeczywistego wywierania wpływu przez spółkę dominującą (zob. ww. w pkt 88 wyrok Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 62 i przytoczone tam orzecznictwo; wyrok Sądu z dnia 8 października 2008 r. w sprawie T-69/04 Schunk i Schunk Kohlenstoff-Technik przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2567, pkt 57).

97 Z zaskarżonej decyzji wynika, że aby przypisać spółce dominującej odpowiedzialność za naruszenie popełnione przez jej spółkę zależną, Komisja wyszła z założenia, zgodnie z którym takie przypisanie jest możliwe wówczas, gdy spółka dominująca i jej spółka zależna są częścią tej samej jednostki gospodarczej, a zatem tworzą jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 WE (motyw 325 zaskarżonej decyzji).

98 Kluczową okolicznością, na której Komisja oparła się, aby wykazać, że spółce dominującej można było przypisać noszące znamiona naruszenia zachowanie jej spółki zależnej, jest brak autonomii spółki zależnej w odniesieniu do jej zachowania na rynku. Brak autonomii wynika bowiem z faktu wywierania przez spółkę dominującą „decydującego wpływu" na zachowanie jej spółki zależnej, zaś faktyczne wywieranie tego wpływu można domniemywać, w przypadku gdy spółka dominująca posiada cały kapitał swojej spółki zależnej (zob. motywy 329, 330 zaskarżonej decyzji).

99 W motywie 331 zaskarżonej decyzji Komisja uznała więc, że w niniejszym przypadku spółce Transcatab „brakowało autonomii", ponieważ była w pełni kontrolowana przez swoją spółkę dominującą SCC.

100 Wbrew temu, co w swojej replice podnosi Transcatab, mianowicie że w niniejszej sprawie Komisja przekształciła domniemanie iuris tantum w domniemanie iuris et de iure, rozumowanie to nie odchodzi od logiki domniemania wzruszalnego. I tak, podobnie jak w przypadku innych domniemań przyjętych w prawie konkurencji, jeżeli Komisja może zgodnie z prawem przyjąć domniemanie jakiejś okoliczności, istnienie tego domniemania jest ustalone pod warunkiem, że zainteresowane przedsiębiorstwo nie obali domniemania poprzez przedłożenie dowodów przeciwnych (zob. ww. w pkt 90 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Anic Partecipazioni, pkt 121, 126; wyrok Trybunału z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie C-199/92 P Hüls przeciwko Komisji, Rec. s. I-4287, pkt 162, 167). Ponieważ domniemanie to jest wzruszalne i może zostać obalone w każdej rozpatrywanej sprawie, nie prowadzi ono do automatycznego

przypisania odpowiedzialności spółce dominującej posiadającej cały kapitał zakładowy swojej spółki zależnej, co byłoby sprzeczne z zasadą odpowiedzialności osobistej, na której opiera się prawo konkurencji.

101 Komisja nie naruszyła zatem zasad dotyczących możliwości przypisania spółce dominującej zachowania jej spółki zależnej, uznając w istocie SCC, której następcą prawnym jest Alliance One, odpowiedzialną za naruszenie popełnione przez Transcatab.

102 Należy stwierdzić, że wniosku takiego nie mogą podważyć argumenty wysunięte przez Transcatab w odpowiedzi na pisemne pytanie Sądu dotyczące konsekwencji, jakie należy wyciągnąć z ww. w pkt 88 wyroku w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji. Zdaniem Transcatab, po pierwsze, w wyroku tym Trybunał dokonał błędnej interpretacji wcześniejszego orzecznictwa, w szczególności ww. w pkt 95 wyroku w sprawie Stora Kopparbergs Bergslags przeciwko Komisji, a poza tym orzecznictwo to nie jest w tym względzie jednoznaczne. Po drugie, okoliczności faktyczne sprawy, która zakończyła się wydaniem tego wyroku, różnią się od okoliczności faktycznych niniejszej sprawy, gdyż w kartelu uczestniczyło kilka spółek zależnych i tym samym wykazanie, że spółka dominująca nie wiedziała o ich antykonkurencyjnych zachowaniach, było trudniejsze. Tymczasem co się tyczy pierwszego argumentu, wystarczy stwierdzić, że z ww. w pkt 88 wyroku w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji (zob. podobnie także opinię rzecznika generalnego J. Kokott w tej sprawie, Zb.Orz. s. I-8241, pkt 60, 61) wynika, że Trybunał nie tylko uwzględnił orzecznictwo, na którym w dużej mierze opiera się argumentacja Transcatab, a w szczególności ww. w pkt 95 wyrok w sprawie Stora Kopparbergs Bergslags przeciwko Komisji, lecz również dokonał jednoznacznej wykładni wcześniejszego orzecznictwa (ww. w pkt 88 wyroku w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 58–62). Co się tyczy drugiego argumentu, wystarczy stwierdzić, że rzekoma różnica między obiema sprawami jest pozbawiona znaczenia, gdyż przesłanką przypisania odpowiedzialności w sprawie, w której wydano ww. w pkt 88 wyrok Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, w żadnej mierze nie była bezpośrednia ani pośrednia wiedza spółki dominującej na temat działań wprowadzonych w życie przez jedną lub kilka spółek zależnych. Jak

w każdym razie słusznie podniosła Komisja, okoliczność ta w ogóle nie została wzięta w tym wyroku pod uwagę.

— W przedmiocie nieuwzględnienia dowodów przedstawionych w celu obalenia domniemania

103 Jak już wskazano w pkt 94 i 95 powyżej, w sytuacji gdy cały kapitał spółki zależnej znajduje się w posiadaniu jej spółki dominującej, Komisja może domniemywać, że spółka dominująca wywiera decydujący wpływ na zachowanie tej spółki zależnej bez konieczności przedstawiania dodatkowych dowodów potwierdzających, że spółka dominująca faktycznie wywierała taki wpływ lub dysponowała jakąkolwiek wiedzą o naruszeniu lub uczestnictwie tej spółki zależnej w tym naruszeniu. Chodzi tu o wzruszalne domniemanie, które można obalić przy pomocy dowodu przeciwnego. Wbrew temu, co podnosi Transcatab, to na SCC – która w okresie trwania naruszenia posiadała cały kapitał Transcatab (zob. motyw 336 zaskarżonej decyzji) – spoczywa w rezultacie ciężar obalenia tego dowodu przy pomocy dowodów mogących potwierdzić, że jej spółka zależna samodzielnie określała kierunki swojego postępowania na rynku oraz że te dwie spółki nie stanowią tym samym jednego podmiotu gospodarczego. Wobec braku takiego dowodu sprawowanie kontroli należy uznać za potwierdzone z racji tego, że domniemanie oparte na posiadaniu całego kapitału nie zostało obalone (zob. podobnie ww. w pkt 88 wyrok w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 60–62 i przytoczone tam orzecznictwo; wyrok Sądu z dnia 30 września 2009 r. w sprawie T-175/05 Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, niepublikowany w Zbiorze, pkt 93).

104 W niniejszym przypadku Komisja poświęciła motywy 335–346 zaskarżonej decyzji analizie argumentów i dowodów przedstawionych przez SCC w swojej odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów w celu potwierdzenia, że spółka ta nie

wywierała decydującego wpływu na politykę handlową Transcatab, i uznała, iż wspomniane argumenty i dowody nie pozwalają na obalenie domniemania.

105 Należy zauważyć, że w swojej skardze Transcatab ogranicza się jedynie do niepopartego niczym twierdzenia, iż w toku postępowania administracyjnego SCC udowodniła, że spółka ta charakteryzowała się zdecentralizowaną strukturą, gdyż posiadała lokalne i całkowicie niezależne kierownictwo, któremu powierzono prowadzenie wszystkich działań w szczególności ze względu na specyfikę włoskiego rynku surowca tytoniowego, oraz że członkowie jej zarządu, jak również jej dyrektor generalny byli samodzielni i nie mieli żadnych bezpośrednich ani pośrednich związków z SCC. Transcatab w ogóle jednak nie wskazała ewentualnych błędów, które jej zdaniem Komisja popełniła w zaskarżonej decyzji w odniesieniu do oceny dowodów. Dopiero w swojej replice w odpowiedzi na niektóre argumenty Komisji spółka ta wysunęła pewne argumenty mające na celu pośrednio krytykę zaskarżonej decyzji.

106 W każdym razie na początku należy zaznaczyć, że jak słusznie stwierdziła Komisja w motywie 338 zaskarżonej decyzji, okoliczność, iż spółka zależna ma własne kierownictwo lokalne oraz dysponuje własnymi zasobami, sama w sobie nie potwierdza, że spółka ta określa swoje zachowanie na rynku w sposób niezależny od swojej spółki dominującej. Powierzanie zarządzania bieżącą działalnością lokalnemu kierownictwu spółki w pełni zależnej jest bowiem częstą praktyką i z tego powodu nie pozwala potwierdzić, że spółki zależne są faktycznie samodzielne. Podobnie rzecz ma się w przypadku argumentu opartego na rzekomych cech charakterystycznych włoskiego rynku surowca tytoniowego, gdyż cechy te nie uniemożliwiały spółce dominującej rzeczywistego sprawowania pełnej kontroli nad swoją spółką zależną.

107 Należy ponadto zauważyć, iż w motywach 341 i 342 zaskarżonej decyzji Komisja stwierdziła, że z jednej strony SCC wraz ze swoim włoskim partnerem kontrolowała Transcatab jeszcze przed przejęciem całego kapitału tej spółki, w związku z czym faktu, że w następstwie przejęcia nad nią kontroli w ogóle nie zmieniła jej kierownictwa, nie można uznać za dowód na to, iż SCC w żaden sposób nie wywierała wpływu na swoją spółkę zależną, po tym jak została jej wyłącznym właścicielem. Z drugiej strony

Komisja podniosła, że powierzenie uprawnień wykonawczych dyrektorowi generalnemu Transcatab, co do którego wobec braku przeciwnych dowodów zasadniczo można zakładać, że został powołany przez SCC, nie stało na przeszkodzie zajmowaniu przez pozostałych członków zarządu stanowisk kierowniczych i sprawowaniu funkcji kierowniczych.

108 Tymczasem należy zauważyć, że Komisja wobec braku wyjaśnień ze strony SCC słusznie uznała, iż okoliczność, że SCC, która w momencie przejęcia wszystkich udziałów w pełni dysponowała uprawnieniami do częściowej lub całkowitej zmiany zarządu, nie podjęła żadnych kroków w tym kierunku, ma istotny charakter. Wynika stąd, że pozostawienie na swoich stanowiskach członków zarządu, a w szczególności dyrektora generalnego, można przypisać wyłącznie decyzji SCC jako wyłącznemu akcjonariuszowi Transcatab.

109 Ponadto okoliczność, że jedna osoba, a konkretnie dyrektor generalny, dysponuje istotnymi uprawnieniami, które zostały jej powierzone przez zarząd, może przecież świadczyć również o chęci uproszczenia przez spółkę dominującą procesu sprawowania przez nią kontroli nad swoją spółką zależną właśnie poprzez ograniczenie roli zarządu do działań drugoplanowych i skupieniu wszystkich uprawnień w rękach „zaufanego człowieka". Trudno sobie bowiem wyobrazić, by przedsiębiorstwo międzynarodowe powierzyło wszystkie uprawnienia spółki zależnej prowadzącej działalność na rynku krajowym, jak w przypadku Transcatab – innymi słowy godziło się na przekazanie uprawnień, które istniały jeszcze przed przejęciem pełnej kontroli – osobie fizycznej, która, działając w pełni samodzielnie i rzekomo nie będąc powołaną przez jedynego akcjonariusza, następnie sama wskazywałaby członków zarządu, pozbawiając wszystkie inne osoby wszelkiego wpływu na zarządzanie tą spółką, i która de facto nie odpowiadałaby przed nikim za swoje działania.

110 W związku z tym z uwagi również na okoliczność, że powierzenie uprawnień dyrektorowi generalnemu spółki zależnej nie jest niczym szczególnym, tego rodzaju argument nie pozwala obalić domniemania kontroli sprawowanej przez spółkę dominującą na Transcatab.

111 Co się następnie tyczy argumentu zmierzającego do zakwestionowanie wniosku, jaki Komisja rzekomo wyciągnęła z okoliczności, że niektóre dokumenty były sporządzane w języku angielskim, wystarczy stwierdzić, iż wbrew temu, co podnosi Transcatab, celem powołania się na dokumenty wymienione w motywach 343–346 zaskarżonej decyzji nie było ani potwierdzenie, że spółki dominujące mogły wywierać lub rzeczywiście wywierały wpływ na zachowanie swoich włoskich spółek zależnych, ani tym bardziej potwierdzenie, że spółki dominujące wiedziały o rozpatrywanym kartelu. Przeciwnie, Komisja posłużyła się niektórymi dokumentami znajdującymi się w aktach sprawy, aby ustalić poziom wiarygodności dowodów i argumentów dostarczonych przez SCC w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów w celu obalenia domniemania wywierania przez nią decydującego wpływu na Transcatab.

112 Należy wreszcie zauważyć, że wbrew temu, co podnosi Transcatab w swojej replice, z zaskarżonej decyzji wcale nie wynika, iż domniemanie decydującego wpływu można obalić tylko wówczas, gdy udział spółki dominującej w spółce zależnej ma charakter wyłącznie finansowy.

113 Z powyższego wynika, że zastrzeżenie oparte na nieuwzględnieniu dowodów przedstawionych w celu obalenia domniemania należy oddalić.

— W przedmiocie naruszenia prawa do obrony

114 Co się tyczy trzeciego zastrzeżenia Transcatab, należy przypomnieć, że przestrzeganie prawa do obrony w postępowaniach administracyjnych z zakresu wspólnotowej polityki konkurencji stanowi ogólną zasadę prawa Unii, której poszanowanie zapewniają sądy Unii (zob. wyrok Trybunału z dnia 3 września 2009 r. w sprawie C-534/07 P Prym i Prym Consumer przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-7415, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).

115 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem poszanowanie prawa do obrony wymaga, aby zainteresowane przedsiębiorstwo miało w trakcie postępowania administracyjnego możliwość przedstawienia w skuteczny sposób swego stanowiska w kwestii prawdziwości i znaczenia utrzymywanego stanu faktycznego oraz w kwestii dokumentów, na podstawie których Komisja oparła swe twierdzenie o istnieniu naruszenia traktatu (wyroki Trybunału: z dnia 7 czerwca 1983 r. w sprawach połączonych od 100/80 do 103/80 Musique Diffusion française i in. przeciwko Komisji, Rec. s. 1825, pkt 10; z dnia 6 kwietnia 1995 r. w sprawie C-310/93 P BPB Industries i British Gypsum przeciwko Komisji, Rec. s. I-865, pkt 21).

116 Artykuł 27 ust. 1 rozporządzenia nr 1/2003 odzwierciedla tę zasadę w zakresie, w jakim przewiduje, że stronom wysyła się pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, które musi wskazywać w wyraźny sposób wszystkie istotne okoliczności, na których Komisja opiera się na tym etapie postępowania (zob. podobnie ww. w pkt 88 wyrok w sprawach połączonych Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji, pkt 67), aby umożliwić zainteresowanym stronom skuteczne zapoznanie się z zachowaniami, które Komisja im zarzuca, i umożliwić im skuteczną obronę przed wydaniem przez nią ostatecznej decyzji. Wymóg ten jest spełniony, jeśli ta decyzja nie obciąża zainteresowanych naruszeniami innymi niż ujęte w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów oraz nie zawiera okoliczności innych niż te, co do których zainteresowani mieli sposobność się wypowiedzieć (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 19 marca 2003 r. w sprawie T-213/00 CMA CGM i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-913, pkt 109 i przytoczone tam orzecznictwo).

117 Owo wskazanie może mieć jednak skrótową formę, a ostateczna decyzja nie musi koniecznie być kopią pisma w sprawie przedstawienia zarzutów (ww. w pkt 115 wyrok w sprawach połączonych Musique Diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 14), gdyż pismo to jest dokumentem roboczym, w którym ocena faktyczna i prawna ma charakter wyłącznie tymczasowy (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 17 listopada 1987 r. w sprawach połączonych 142/84 i 156/84 British American Tobacco i Reynolds Industries przeciwko Komisji, Rec. s. 4487, pkt 70). Tym samym dopuszczalne są uzupełnienia treści pisma w sprawie przedstawienia zarzutów dokonane w świetle odpowiedzi stron na to pismo, których argumenty wskazują, że mogły one skutecznie skorzystać z ich prawa do obrony. Mając na uwadze postępowanie administracyjne, Komisja może również zmienić lub dodać argumenty faktyczne i prawne na poparcie zarzutów, które postawiła (zob. podobnie wyroki Sądu: z dnia 28 lutego 2002 r. w sprawie T-86/95 Compagnie générale maritime i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-1011, pkt 448; z dnia 22 października 2002 r. w sprawie T-310/01 Schneider Electric przeciwko Komisji, Rec. s. II-4071, pkt 438).

118 Trybunał wyjaśnił ponadto, że uwzględnienie argumentu wysuniętego przez przedsiębiorstwo w toku postępowania administracyjnego, bez umożliwienia temu przedsiębiorstwu ustosunkowania się do niego przed wydaniem ostatecznej decyzji, nie może jako takie stanowić naruszenia jego prawa do obrony (postanowienie Trybunału z dnia 10 lipca 2001 r. w sprawie C-497/99 P Irish Sugar przeciwko Komisji, Rec. s. I-5333, pkt 24).

119 Trzeba też wreszcie przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem do naruszenia prawa do obrony dochodzi wówczas, gdy możliwe jest, że ze względu na nieprawidłowości po stronie Komisji prowadzone przez nią postępowanie administracyjne mogło zakończyć się innym wynikiem. Skarżące przedsiębiorstwo wykazuje, że tego typu naruszenie miało miejsce, jeżeli wystarczająco udowodni nie to, że treść decyzji Komisji byłaby inna lecz to, że gdyby ta nieprawidłowość nie zaistniała, mogłoby lepiej zorganizować swoją obronę, na przykład posługując się na swoją obronę dokumentami, do których odmówiono jej dostępu w toku postępowania administracyjnego (zob. podobnie wyroki Trybunału: z dnia 2 października 2003 r. w sprawie C-194/99 P Thyssen Stahl przeciwko Komisji, Rec. s. I-10821, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo;

z dnia 1 lipca 2010 r. w sprawie C-407/08 P Knauf Gips przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-6375, pkt 28).

120 W niniejszym przypadku należy zauważyć, że w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów Komisja, aby uzasadnić przypisanie SCC odpowiedzialności za naruszenie prawa antymonopolowego popełnione przez Transcatab, której kapitał spółka ta w pełni posiada, mogła co do zasady w świetle zasad wypracowanych w orzecznictwie przywołanych w pkt 94-96 powyżej stwierdzić jedynie, jaki był podział kapitału między spółkami zależnymi i spółkami dominującymi (zob. pkt 336–338 pisma w sprawie przedstawienia zarzutów). Stosując te wypracowane w orzecznictwie zasady, Komisja miała zatem obowiązek ustosunkować się w ostatecznej decyzji do argumentów przedstawionych przez strony w odpowiedzi na to pismo (zob. motywy 335 i nast. zaskarżonej decyzji) w celu obalenia rozpatrywanego domniemania.

121 Co się ponadto tyczy zarzutu Transcatab, zgodnie z którym Komisja posłużyła się w zaskarżonej decyzji dokumentami niewymienionymi w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, należy zauważyć, że dopiero podczas analizowania argumentów i dowodów przedstawionych przez strony w toku postępowania administracyjnego Komisja, w motywach 335–344 zaskarżonej decyzji, rzeczywiście zajęła się niektórymi aspektami i konkretnymi dokumentami dotyczącymi relacji między SCC a Transcatab i w ten sposób odwołała się do dokumentów znajdujących się w aktach postępowania administracyjnego. Uwzględnienie tych aspektów i dokumentów nie mogło w związku z tym wpłynąć na wykonywanie prawa do obrony przez Transcatab, tym bardziej że w toku postępowania administracyjnego spółka ta miała dostęp do tych dokumentów, jako że znajdowały się one w jej posiadaniu.

122 Z akt sprawy wynika zresztą, że zarówno SCC, jak i Transcatab miały możliwość ustosunkowania się do zarzutów wyraźnie postawionych w skierowanym do nich piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów i przedstawienia swojej obrony podczas przesłuchania prowadzonego przez funkcjonariusza ds. przesłuchań. W rezultacie zasada kontradyktoryjności była przestrzegana w toku postępowania administracyjnego.

123 W każdym razie trzeba również przypomnieć, że – jak zauważył Trybunał – skoro przy przypisywaniu odpowiedzialności Komisja nie była zobowiązana do przedstawienia na etapie przedstawienia zarzutów innych dowodów niż dowód posiadania przez spółkę dominującą kapitału jej spółek zależnych, to nie można przyjąć argumentacji dotyczącej naruszenia prawa do obrony (zob. podobnie ww. w pkt 88 wyrok z dnia 10 września 2009 r. w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 64).

124 Należy zatem oddalić co do istoty zastrzeżenie oparte na naruszeniu prawa do obrony bez konieczności wypowiadania się w podniesionej przez Komisję kwestii jego dopuszczalności.

125 Podsumowując, w świetle wszystkich powyższych rozważań pierwszą część zarzutu pierwszego należy oddalić w całości.

W przedmiocie drugiej części zarzutu pierwszego, opartej na naruszeniu art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003

Argumenty stron

126 Transcatab podnosi, że ze względu na uznanie Alliance One odpowiedzialną za rozpatrywane naruszenia Komisja nałożyła na Transcatab grzywnę, która przekracza górną granicę 10% jej obrotu osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym wydanie zaskarżonej decyzji, przewidzianą w art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003. Nałożona na nią grzywna stanowiła bowiem ok. 43% jej obrotu.

127 W pozostałym zakresie Transcatab odsyła do argumentów podniesionych w skardze Alliance One (sprawa T-25/06), którą Transcatab dołączyła do skargi.

128 Komisja wnosi o oddalenie argumentów Transcatab.

Ocena Sądu

129 W pierwszej kolejności trzeba zauważyć, że niniejsza część omawianego zarzutu jest ściśle związana z jego częścią pierwszą, co oznacza, iż odrzucenie części pierwszej z konieczności wpływa na zasadność niniejszej części. W konsekwencji mając na względzie powody odrzucenia części pierwszej, należy stwierdzić, że Komisja nie popełniła błędu, przyjmując skonsolidowany obrót SCC jako podstawę ustalenia górnej granicy 10% obrotu przewidzianej w art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 (zob. podobnie ww. w pkt 103 wyrok z dnia 30 września 2009 r. w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 114).

130 Tę górną granicę należy bowiem obliczyć na podstawie łącznego obrotu wszystkich spółek tworzących jednostkę gospodarczą działającą jako przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 WE, ponieważ jedynie łączny obrót spółek składowych może stanowić informację o wielkości i sile gospodarczej rozpatrywanego przedsiębiorstwa (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 20 marca 2002 r. w sprawie T-9/99 HFB i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-1487, pkt 528, 529; ww. w pkt 103 wyrok z dnia 30 września 2009 r. w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 114).

131 Co się tyczy w drugiej kolejności ogólnego odesłania przez Transcatab do argumentów przedstawionych w skardze wniesionej przez jej spółkę dominującą, Alliance One, należy zauważyć, że tego rodzaju odesłanie, które tylko ogólnie odnosi się do

załączonego pisma i nie umożliwia Sądowi dokładnego określenia argumentów, które mógłby uznać za uzupełniające zarzuty podniesione w pismach procesowych, należy uznać za niedopuszczalne.

132 Należy bowiem przypomnieć, że zgodnie z art. 21 statutu Trybunału Sprawiedliwości i art. 44 ust. 1 lit. c) regulaminu skarga powinna zawierać przedmiot sporu oraz zwięzłe przedstawienie powołanych zarzutów. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, aby skarga była dopuszczalna, konieczne jest, by istotne okoliczności faktyczne i prawne, na których została oparta, wynikały, choćby w sposób zwięzły, lecz spójny i zrozumiały, z samej treści skargi. O ile sama treść skargi może zostać wsparta lub uzupełniona – w przypadku kwestii szczególnych – odesłaniami do poszczególnych fragmentów dokumentów do niej załączonych, o tyle ogólne odesłanie do innych dokumentów, nawet załączonych do skargi, nie może zastąpić braku istotnych elementów argumentacji prawnej, które zgodnie ze wspomnianymi powyżej przepisami muszą być zawarte w samej skardze. Ponadto do Sądu nie należy wyszukiwanie i identyfikowanie w załącznikach podstaw skargi i argumentów, na których może się ona opierać, ponieważ załączniki pełnią funkcję czysto dowodową i pomocniczą (zob. wyroki Sądu: z dnia 14 grudnia 2005 r. w sprawie T-209/01 Honeywell przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-5527, pkt 56, 57; z dnia 17 września 2007 r. w sprawie T-201/04 Microsoft przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3601, pkt 94 i przytoczone tam orzecznictwo).

133 W konsekwencji część drugą zarzutu pierwszego również należy oddalić, częściowo jako bezzasadną, a częściowo jako niedopuszczalną.

134 W świetle powyższych rozważań zarzut pierwszy należy oddalić w całości.

2. *W przedmiocie zarzutu drugiego dotyczącego ustalenia kwoty wyjściowej grzywny*

W przedmiocie pierwszej części zarzutu drugiego dotyczącej wagi naruszenia

135 W ramach pierwszej części zarzutu drugiego Transcatab podnosi szereg zastrzeżeń dotyczących zakwalifikowania w zaskarżonej decyzji naruszenia jako „bardzo poważnego".

136 Na wstępie należy przypomnieć ogólne zasady regulujące ustalanie wysokości grzywien, a w szczególności ocenę wagi naruszenia.

137 Artykuł 81 ust. 1 lit. a) i b) WE wyraźnie uznaje za niezgodne ze wspólnym rynkiem porozumienia i uzgodnione praktyki, które polegają na ustalaniu w sposób bezpośredni lub pośredni cen zakupu lub sprzedaży albo innych warunków transakcji lub na ograniczaniu lub kontrolowaniu produkcji albo rynków. Naruszenia tego rodzaju, zwłaszcza gdy chodzi o porozumienia horyzontalne, są kwalifikowane przez orzecznictwo jako szczególnie poważne, gdyż wywierają bezpośredni wpływ na podstawowe parametry konkurencji na danym rynku (wyrok Sądu z dnia 11 marca 1999 r. w sprawie T-141/94 Thyssen Stahl przeciwko Komisji, Rec. s. II-347, pkt 675), lub jako oczywiste naruszenia wspólnotowych reguł konkurencji (wyroki Sądu: z dnia 6 kwietnia 1995 r. w sprawie T-148/89 Tréfilunion przeciwko Komisji, Rec. s. II-1063, pkt 109; z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-311/94 BPB de Eendracht przeciwko Komisji, Rec. s. II-1129, pkt 303).

138 Zgodnie z art. 23 ust. 3 rozporządzenia nr 1/2003 przy ustalaniu wysokości grzywny, jaka ma zostać nałożona za naruszenie art. 81 ust. 1 WE, uwzględnia się ciężar (wagę) i czas trwania naruszenia.

139 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że wagę naruszeń prawa konkurencji należy ustalić na podstawie licznych okoliczności, do których należą szczególne okoliczności sprawy, jej kontekst i odstraszające działanie grzywien, przy czym nie ma potrzeby ustalania wiążącej lub wyczerpującej listy kryteriów, które należy obowiązkowo uwzględnić (ww. w pkt 88 wyrok w sprawach połączonych Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 241; ww. w pkt 114 wyrok w sprawie Prym i Prym Consumer przeciwko Komisji, pkt 54; wyrok Trybunału z dnia 24 września 2009 r. w sprawach połączonych C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P i C-137/07 P Erste Group Bank i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-8681, pkt 91).

140 W celu zapewnienia przejrzystości i bezstronności swych decyzji ustalających grzywny za naruszenia reguł konkurencji Komisja wydała wytyczne (akapit pierwszy wytycznych).

141 Wytyczne są instrumentem służącym określeniu kryteriów z poszanowaniem dla prawa wyższego rzędu, jakie Komisja zamierza stosować w ramach wykonywania swobodnego uznania przy ustalaniu grzywien na mocy art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003. Wytyczne nie stanowią podstawy prawnej decyzji nakładającej grzywny, ponieważ opiera się ona na rozporządzeniu nr 1/2003, lecz określają w sposób ogólny i abstrakcyjny metodę, jaką Komisja narzuciła sobie dla celów ustalenia kwoty grzywien nakładanych w tej decyzji i w konsekwencji zapewniają przedsiębiorstwom pewność prawa (ww. w pkt 88 wyrok w sprawach połączonych Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 209–213; wyrok Sądu z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawach połączonych od T-259/02 do T-264/02 i T-271/02 Raiffeisen Zentralbank Österreich i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-5169, pkt 219, 223).

142 Wytycznych nie można zatem uznać za normę prawną, której w każdym razie musi przestrzegać administracja, lecz za normę postępowania, która stanowi pewną wskazówkę dla praktyki administracyjnej i od której administracja nie może odstąpić w konkretnym przypadku bez podania uzasadnienia (zob. podobnie ww. w pkt 88 wyrok w sprawach połączonych Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 209, 210; wyrok Trybunału z dnia 18 maja 2006 r. w sprawie C-397/03 P Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-4429, pkt 91).

143 Samoograniczenie uprawnień dyskrecjonalnych Komisji wynikające z przyjęcia wytycznych nie jest jednakże niezgodne z utrzymaniem znacznego zakresu uznania Komisji (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 8 lipca 2004 r. w sprawie T-44/00 Mannesmannröhren-Werke przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2223, pkt 246, 274, 275). Fakt bowiem, że Komisja przedstawiła w wytycznych swoje podejście w zakresie oceny wagi naruszenia, nie wyklucza, że może ona dokonać oceny tego kryterium w sposób całościowy z uwzględnieniem wszystkich istotnych okoliczności, w tym również elementów, które nie zostały wyraźnie wymienione w wytycznych (ww. w pkt 141 wyrok w sprawach połączonych Raiffeisen Zentralbank Österreich i in. przeciwko Komisji, pkt 237).

144 Według przewidzianej w wytycznych metody Komisja przy ustalaniu kwoty grzywien, które mają zostać nałożone na rozpatrywane przedsiębiorstwa, za punkt wyjścia przyjmuje kwotę określoną w zależności od „właściwej" wagi naruszenia. Przy ocenie wagi naruszenia należy wziąć pod uwagę jego charakter, rzeczywisty wpływ na rynek – tam, gdzie może to być zmierzone – oraz rozmiar właściwego rynku geograficznego (pkt 1 A akapit pierwszy wytycznych).

145 W tym kontekście naruszenia zostały podzielone na trzy kategorie, a mianowicie: „naruszenia o małym znaczeniu", dla których kwota możliwych grzywien może wynosić od 1 tys. EUR do 1 mln EUR, „poważne naruszenia", dla których kwota możliwych grzywien może wynosić od 1 mln EUR do 20 mln EUR oraz „bardzo poważne naruszenia",

dla których kwota możliwych grzywien przekracza 20 mln EUR (pkt 1 A akapit drugi tiret od pierwszego do trzeciego wytycznych). Co się tyczy naruszeń bardzo poważnych, Komisja wyjaśnia, że chodzi tu zasadniczo o ograniczenia horyzontalne, takie jak „kartele cenowe" i podział rynku, lub inne praktyki, które narażają na szwank prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego, takie jak podział krajowych rynków oraz wyraźne nadużywanie pozycji dominującej przez przedsiębiorstwa posiadające rzeczywisty monopol (pkt 1 A akapit drugi tiret trzecie wytycznych).

146 Ponadto należy zaznaczyć, że trzy wskazane w pkt 144 powyżej aspekty oceny wagi naruszenia nie mają tej samej wartości przy ocenie ogólnej. Charakter naruszenia odgrywa zasadniczą rolę w szczególności przy badaniu przesłanek „bardzo poważnych" naruszeń (ww. w pkt 139 wyrok w sprawach połączonych Erste Group Bank i in. przeciwko Komisji, pkt 101; wyrok Sądu z dnia 28 kwietnia 2010 r. w sprawach połączonych T-456/05 i T-457/05 Gütermann i Zwicky przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1443, pkt 137).

147 Natomiast ani rzeczywisty wpływ na rynek, ani rozmiar rynku geograficznego nie stanowią elementów koniecznych do uznania naruszenia za bardzo poważne w przypadku porozumień horyzontalnych mających na celu w szczególności, jak w niniejszym przypadku, ustalanie cen. Choć bowiem dokonując oceny wagi naruszenia, należy uwzględnić te dwa kryteria, są one tylko jednymi spośród wielu służących dokonywaniu ogólnej oceny wagi naruszenia (zob. podobnie ww. w pkt 114 wyrok w sprawie Prym i Prym Consumer przeciwko Komisji, pkt 74, 81; ww. w pkt 141 wyrok w sprawach połączonych Tribunal Raiffeisen Zentralbank Österreich i in. przeciwko Komisji, pkt 240, 311; wyrok Sądu z dnia 8 października 2008 r. w sprawie T-73/04 Carbone-Lorraine przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2661, pkt 91).

148 Zgodnie zatem również z utrwalonym orzecznictwem z wytycznych wynika, że porozumienia horyzontalne mające w szczególności na celu, jak w niniejszym przypadku, ustalenie cen mogą być kwalifikowane jako „bardzo poważne naruszenia" na podstawie samego ich charakteru, a Komisja nie ma obowiązku wykazywania rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek (ww. w pkt 114 wyrok w sprawie Prym i Prym Consumer przeciwko Komisji, pkt 75; zob. podobnie wyroki Sądu: z dnia 27 lipca 2005 r. w sprawach połączonych od T-49/02 do T-51/02 Brasserie nationale i in. przeciwko

Komisji, Zb.Orz. s. II-3033, pkt 178; z dnia 25 października 2005 r. w sprawie T-38/02 Groupe Danone przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-4407, pkt 150), i nie stoi na przeszkodzie takiej kwalifikacji ograniczony rozmiar właściwego rynku geograficznego (zob. podobnie ww. w pkt 139 wyrok w sprawach połączonych Erste Group Bank i in. przeciwko Komisji, pkt 103; ww. w pkt 147 wyrok w sprawie Carbone-Lorraine przeciwko Komisji, pkt 91).

149 Wniosek ten poparty jest faktem, że o ile opis poważnych naruszeń wyraźnie wspomina o wpływie na rynek oraz skutkach wywoływanych na dużych obszarach wspólnego rynku, to opis bardzo poważnych naruszeń nie zawiera żadnego wymogu rzeczywistego wpływu na rynek ani skutków dotyczących określonego obszaru geograficznego (ww. w pkt 146 wyrok w sprawach połączonych Gütermann i Zwicky przeciwko Komisji, pkt 137; zob. również podobnie ww. w pkt 148 wyrok w sprawach połączonych Brasserie nationale i in. przeciwko Komisji, pkt 178).

150 Ponadto pomiędzy tymi trzema aspektami oceny wagi naruszenia istnieje wzajemna zależność w takim znaczeniu, że duża waga naruszenia w świetle danego aspektu może kompensować mniejszą wagę naruszenia w świetle innych aspektów (ww. w pkt 141 wyrok w sprawach połączonych Raiffeisen Zentralbank Österreich i in. przeciwko Komisji, pkt 241).

151 W odniesieniu do niniejszej konkretnej sprawy z zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja ustaliła kwotę grzywny nałożonej na poszczególnych jej adresatów przy zastosowaniu metody ogólnej, którą opisała w wytycznych, mimo że w samej decyzji nie wspomniała wyraźnie o tym dokumencie.

Argumenty stron

152 W pierwszej kolejności Transcatab podnosi, że z brzmienia wytycznych, powtórzonego w pkt 365 zaskarżonej decyzji, wynika, iż aby dokonać oceny wagi naruszenia, Komisja ma obowiązek wziąć pod uwagę trzy kryteria, a mianowicie charakter naruszenia, jego rzeczywisty wpływ na rynek – o ile da się go zmierzyć – oraz rozmiar właściwego rynku geograficznego. A zatem Komisja nie może zakwalifikować kartelu jako „bardzo poważny" jedynie na podstawie kryterium charakteru naruszenia, nie uwzględniając dwóch pozostałych kryteriów.

153 Jednak niezależnie od przepisów zawartych w wytycznych Komisja uznała rozpatrywane naruszenie za „bardzo poważne". Kwalifikacja ta jest wadliwa, gdyż nie bierze pod uwagę braku rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek i ograniczonego rozmiaru właściwego rynku geograficznego. Prawidłowo stosując wszystkie trzy wspomniane wyżej kryteria, Komisja winna była uznać kartel jedynie za naruszenie „poważne". W wielu wcześniejszych decyzjach Komisja zakwalifikowała kartele cenowe, takie jak kartel będący przedmiotem niniejszej sprawy, jako „poważne" naruszenia. Ponadto w niniejszym przypadku Komisja w celu zakwalifikowania naruszenia jako bardzo poważne nie oparła się wyłącznie, jak twierdzi, na jego charakterze, lecz – jak wynika z motywów 365, 368 zaskarżonej decyzji – dokonała oceny wagi naruszenia z uwzględnieniem trzech wyżej opisanych kryteriów. Okoliczność, że Komisja ustaliła sankcję poniżej górnej granicy 20 mln EUR przewidzianej w wytycznych, nie pozwala uznać, iż Transcatab nie ma interesu w podniesieniu zarzutu, gdyż granicę tę należy postrzegać tylko jako wskazówkę co do minimalnej grzywny, jaka może zostać nałożona.

154 W drugiej kolejności Transcatab podnosi szereg zastrzeżeń dotyczących w szczególności braku wpływu kartelu na rynek. Zdaniem Transcatab porozumienia, z racji których w zaskarżonej decyzji nałożono sankcje, nie miały bowiem żadnego wpływu

na rynek, a przynajmniej nie osiągnęły uzgodnionych skutków. Z szeregu porównań cenowych dokonanych przez Komisję w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów wynika zatem, że ceny, które strony określiły w swoich porozumieniach, nigdy nie znalazły „odzwierciedlenia" na rynku. Transcatab przytacza szereg konkretnych przykładów i danych potwierdzających swoje twierdzenia oraz podnosi również, że gdyby porozumienie osiągnęło zamierzone skutki, doszłoby do spadku i stabilizacji cen, co jednak nie miało miejsca. Ponadto w samej zaskarżonej decyzji wskazano, w motywach 97 i nast., że od 1990 r. do 2000 r. ceny surowca tytoniowego we Włoszech wzrosły w takim stopniu, jak w żadnym innym państwie członkowskim, oraz rosły nadal aż do 2002 r., kiedy to przetwórcy położyli kres swym porozumieniom. Co więcej, w postępowaniu, które zakończyło się wydaniem decyzji Komisji C(2004) 4030 wersja ostateczna z dnia 20 października 2004 r. w sprawie postępowania zgodnie z art. 81 ust. 1 [WE] (sprawa COMP/C.38.238/B.2 – Surowiec tytoniowy – Hiszpania) (zwana dalej „sprawą Surowiec tytoniowy – Hiszpania"), Komisja uznała, że wzrost cen tytoniu, pomimo istnienia porozumienia przetwórców, dowodził tego, że porozumienia nie zostały wprowadzone w życie. Ponadto w swojej wcześniejszej praktyce decyzyjnej Komisja brała pod uwagę brak rzeczywistego wpływu na rynek zachowań uznanych za szczególnie poważne, aby zakwalifikować je jako naruszenia „poważne", nie zaś „bardzo poważne". Komisja w motywie 368 zaskarżonej decyzji błędnie i bez żadnego uzasadnienia uznała również, że kartel mógł mieć wpływ na rynki przetworzenia i sprzedaży przetworzonego tytoniu niższego szczebla. Na rynku niższego szczebla kartel mógł co najwyżej skutkować obniżeniem kosztów producentów papierosów.

155 Ponadto uzasadnienie zaskarżonej decyzji odnoszące się do wpływu naruszenia na rynek jest nielogiczne, ponieważ Komisja twierdzi, że kartel umożliwiał zmniejszenie całkowitej produkcji tytoniu na szkodę konsumentów (motyw 282 zaskarżonej decyzji), podczas gdy zasadniczym problemem europejskiego i włoskiego rynku tytoniu były nadwyżki produkcji tytoniu złej jakości. Co więcej, w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów Komisja w ogóle nie wskazała, że skutkiem kartelu był spadek produkcji. Ze względu na to, że po raz pierwszy użyła tego argumentu dopiero w zaskarżonej decyzji, Komisja naruszyła prawo do obrony Transcatab, gdyż spółka ta nie była w stanie się do tego argumentu ustosunkować. Komisja także po raz pierwszy

wskazała potencjalny wpływ na rynki niższego szczebla dopiero w zaskarżonej decyzji, naruszając także w ten sposób jej prawo do obrony.

156 W trzeciej kolejności Transcatab podnosi, że rozmiar rynku geograficznego, którego dotyczą naruszenia ukarane w zaskarżonej decyzji, jest wyjątkowo niewielki, ponieważ – jak wynika z motywu 84 zaskarżonej decyzji – ogranicza się do czterech regionów we Włoszech. Chodzi tu zatem o rynek znacznie bardziej ograniczony pod względem geograficznym niż rynek krajowy. Komisja w ogóle nie uwzględniła tej okoliczności przy ustalaniu wagi naruszenia. Zaskarżona decyzja jest więc wadliwa ze względu na ewidentny brak uzasadnienia w tym względzie. Ponadto zgodnie z wcześniejszą praktyką decyzyjną Komisji naruszenie powinno być uznać nie za bardzo poważne, lecz tylko za poważne. Co więcej, w decyzji wydanej w sprawie Surowiec tytoniowy – Hiszpania przy ustalaniu grzywny Komisja wzięła pod uwagę względnie niewielki rozmiar rynku produktów, który obejmował jedynie niektóre regiony Hiszpanii.

157 Komisja wnosi o oddalenie argumentów Transcatab.

Ocena Sądu

158 Przede wszystkim należy zaznaczyć, że Transcatab formalnie kwestionuje „podstawową kwotę" grzywny, która odpowiada, zgodnie z pkt 1 B akapit czwarty wytycznych, sumie kwot ustalonych w zależności od wagi i czasu trwania naruszenia. Z jej argumentów wynika jednak, że kwestionowana kwota grzywny jest kwotą określoną w zależności od wagi naruszenia, co oznacza, że kwotą, o której mowa w tym zarzucie, jest kwota wyjściowa grzywny, która została wskazana w motywie 376 zaskarżonej decyzji (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 30 września 2009 r. w sprawie T-161/05 Hoechst przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3555, pkt 107).

— W przedmiocie uznania naruszenia za bardzo poważne

159 Co się tyczy zastrzeżenia Transcatab opartego na tym, że Komisja popełniła błędy w zakresie kwalifikacji naruszenia jako „bardzo poważnego", należy najpierw zauważyć, że jak przypomniano w pkt 146–148 powyżej, z utrwalonego orzecznictwa wynika, spośród trzech wskazanych w wytycznych kryteriów służących dokonaniu oceny wagi naruszenia, charakter naruszenia odgrywa zasadniczą rolę przy klasyfikowaniu naruszeń uznanych za bardzo poważne. Porozumienia lub uzgodnione praktyki, których celem jest ustalanie cen zakupu lub podział zakupionych ilości, mogą na podstawie samego ich charakteru spowodować uznanie ich za „bardzo poważne" bez konieczności dokonania charakterystyki tych zachowań z punktu widzenia rzeczywistego wpływu na rynek czy określonego obszaru geograficznego.

160 W niniejszym przypadku co się tyczy charakteru rozważanego naruszenia, należy uznać, że miało ono w szczególności na celu wspólne ustalenie cen płaconych przez przetwórców za surowiec tytoniowy, jak również podział dostawców i ilości surowca tytoniowego. Takie praktyki stanowią ograniczenia horyzontalne typu „kartelu cenowego" w rozumieniu wytycznych, a więc naruszenia „bardzo poważne" z uwagi na ich charakter. Kartele tego rodzaju są kwalifikowane przez orzecznictwo jako oczywiste naruszenia reguł konkurencji lub naruszenia szczególnie poważne, gdyż wywierają bezpośredni wpływ na podstawowe parametry konkurencji na danym rynku (zob. pkt 137 powyżej).

161 Wynika z tego, że w niniejszej sprawie Komisja mogła uznać kartel za naruszenie bardzo poważne na podstawie samego charakteru naruszenia i to niezależnie od jego rzeczywistego wpływu na rynek i jego zasięgu geograficznego (zob. orzecznictwo wspomniane w pkt 146–149 powyżej, a w szczególności ww. w pkt 139 wyrok w sprawach połączonych Erste Group Bank i in. przeciwko Komisji, pkt 103).

162 Ponadto co się konkretnie tyczy różnych odniesień Transcatab do wcześniejszych decyzji Komisji, należy przypomnieć, że praktyka decyzyjna Komisji nie stanowi sama w sobie ram prawnych dla grzywien w dziedzinie konkurencji, gdyż ramy te określa jedynie rozporządzenie nr 1/2003, stosowane w świetle wytycznych, a Komisja dysponuje szerokim zakresem swobodnego uznania przy ustalaniu kwoty grzywien i nie jest związana ocenami, jakich dokonała wcześniej (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 19 marca 2009 r. w sprawie C-510/06 P Archer Daniels Midland przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-1843, pkt 82; ww. w pkt 139 wyrok w sprawach połączonych Erste Group Bank i in. przeciwko Komisji, pkt 123). Wynika z tego, że twierdzenia Trancatab dotyczące wcześniejszej praktyki decyzyjnej Komisji nie mogą zostać uwzględnione.

163 Żaden z argumentów Transcatab nie może zresztą podważyć uznania kartelu za bardzo poważny. Argumenty te należy zatem rozpatrzyć jedynie celem uzupełnienia.

— W przedmiocie rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek

164 Co się konkretnie tyczy argumentów opartych na błędnym ustaleniu wagi naruszenia ze względu na brak jego rzeczywistego wpływu na rynek, należy zauważyć, że wbrew temu, co podnosi Transcatab, z brzmienia zaskarżonej decyzji wynika, iż chociaż Komisja w motywie 365, powołując się na brzmienie wytycznych, wyszła z założenia, że przy ocenie wagi naruszenia należy wziąć pod uwagę trzy elementy wymienione w pkt 1 A akapit pierwszy tych wytycznych (zob. pkt 144 powyżej), to następnie nie oparła oceny wagi naruszenia na rzeczywistym wpływie naruszenia na rynek.

165 Część zaskarżonej decyzji dotycząca oceny wagi naruszenia (motywy 365–369) nie zawiera bowiem żadnej analizy rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek. W szczególności wbrew temu, co podnosi Transcatab, motyw 368 zaskarżonej decyzji nie zawiera takiej analizy. W motywie tym, ściśle powiązanym z poprzednim motywem poświęconym charakterowi naruszenia, Komisja ogólnie powołała się na możliwość wywierania przez kartele w dziedzinie zakupów, tak jak w typowym przypadku „karteli dotyczących sprzedaży", wpływu na konkurencję. Komisja twierdzi w tym motywie, że tego rodzaje kartele mogą prowadzić do zmian zachowań konkurencyjnych danych przedsiębiorstw, zarówno producentów, jak i przedsiębiorstw prowadzących działalność na rynkach niższego szczebla, ponieważ kartel taki wpływa na podstawowe parametry konkurencyjnych zachowań przedsiębiorstw działających w ramach łańcucha przetwarzania, a mianowicie cenę zakupu produktu, który podlega przetworzeniu. W motywie tym Komisja twierdzi następnie, że możliwość wpływania na konkurencję jest tym bardziej znacząca w przypadku produktu takiego jak będący przedmiotem niniejszej sprawy.

166 Ponadto część zaskarżonej decyzji dotycząca analizy ograniczenia konkurencji (motywy 277 i nast.), do której odsyła motyw 368, również nie zawiera analizy rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek. Wbrew temu, co podnosi Transcatab, nic bowiem nie wskazuje, aby z tej części zaskarżonej decyzji, która dokonuje analizy zakresu, w jakim porozumienia przetwórców mogą ograniczać konkurencję, można było wywnioskować, że przy określaniu wagi naruszenia w celu ustalenia grzywny Komisja uwzględniła rzeczywisty wpływ karteli na rynek.

167 Dość ogólne odniesienie do możliwości wpływania na rynki niższego szczebla, kwestionowane przez Transcatab (zob. pkt 154 powyżej in fine), pojawia się dopiero w ramach motywów poświęconych możliwości wpływania kartelu zakupowego na zachowania przetwórców. Tymczasem ze względu na to, że kartel w szczególności dotyczył określania ilości tytoniu nabywanego przez każdego z przetwórców, Transcatab nie może podnosić, iż twierdzenie, zgodnie z którym kartel mógł wpływać na działania na rynkach przetwarzania tytoniu i sprzedaży przetworzonego tytoniu niższego szczebla, jest błędne. W zakresie, w jakim w ramach kartelu decydowano o ilościach

nabywanego surowca, kartel niechybnie mógł bowiem wpływać na zachowania przetwórców na rynkach niższego szczebla dotyczących przetworzonego produktu. Transcatab nie przedstawiła zresztą żadnego argumentu ani dowodu, które mogłyby zakwestionować to stwierdzenie. Co więcej, należy zauważyć, że w zaskarżonej decyzji w ogóle nie wspomina się o ewentualnym wpływie na ceny papierosów płacone przez konsumentów końcowych, wobec czego argumenty, które w tym względzie wysuwa Transcatab, należy odrzucić.

168 Co się tyczy w szczególności przedstawionych przez Transcatab lub wskazanych w zaskarżonej decyzji danych, które zdaniem skarżącej dowodzą braku wpływu kartelu na rynek (zob. pkt 154 powyżej), należy zaznaczyć, że z orzecznictwa wynika, iż przy ocenie wagi naruszenia decydujące znaczenie ma ustalenie, że członkowie kartelu zrobili wszystko, co było w ich mocy, aby ich zamiary przyniosły rzeczywisty skutek. Natomiast to, co stało się później w zakresie rzeczywistego poziomu cen na rynku, mogło być uzależnione od innych czynników niepodlegających kontroli ze strony członków kartelu. Członkowie kartelu nie mogą powoływać na swoją korzyść czynników zewnętrznych, które pokrzyżowały ich zamiary, i wskazywać ich jako okoliczności uzasadniających obniżenie grzywny (zob. ww. w pkt 141 wyrok w sprawach połączonych Raiffeisen Zentralbank Österreich i in. przeciwko Komisji, pkt 287; ww. w pkt 147 wyrok w sprawie Carbone-Lorraine przeciwko Komisji, pkt 86; ww. w pkt 146 wyrok w sprawach połączonych Gütermann i Zwicky przeciwko Komisji, pkt 130 i przytoczone tam orzecznictwo).

169 Ponadto zgodnie z orzecznictwem, jeżeli Komisja udowodni wprowadzenie kartelu w życie, nie można od niej wymagać, by systematycznie wykazywała, że porozumienia rzeczywiście pozwoliły określonym przedsiębiorstwom uzyskać poziom cen transakcji wyższy lub, jak w niniejszej sprawie, w przypadku kartelu w dziedzinie zakupów, niższy od poziomu, który byłby osiągnięty przy braku kartelu. Nieproporcjonalne byłoby wprowadzenie wymogu przeprowadzenia tego dowodu, ponieważ pochłonęłoby ono znaczne koszty, z uwagi na to, że wymagałoby zastosowania teoretycznych obliczeń, opartych na wzorach ekonomicznych, których dokładność byłoby trudno skontrolować sądowi i których niezawodność nie jest pewna (zob. podobnie ww. w pkt 141 wyrok w sprawach połączonych Raiffeisen Zentralbank Österreich i in. przeciwko Komisji, pkt 286; ww. w pkt 147 wyrok w sprawie Carbone-Lorraine

przeciwko Komisji, pkt 85; ww. w pkt 146 wyrok w sprawach połączonych Gütermann i Zwicky przeciwko Komisji, pkt 129 i przytoczone tam orzecznictwo).

170 W niniejszym przypadku analiza części zaskarżonej decyzji dotyczącej zarzucanych czynów wykazuje, że przetwórcy świadomie posłużyli się zachowaniami antykonkurencyjnymi, za które zostali ukarani (zob. na przykład motywy 111, 124, 125, 141, 158 zaskarżonej decyzji). To ustalenie znajduje ponadto potwierdzenie w okoliczności, że kartel miał tajny charakter, jak wynika to z motywów 363 i 473 zaskarżonej decyzji. Ponadto zgodnie z zaskarżoną decyzją przetwórcy wielokrotnie porozumiewali się w przedmiocie środków mających na celu zapewnienie skutecznego wprowadzenia w życie kartelu, takich jak wzajemne przesyłanie sobie faktur poszczególnych dostawców (motywy 122, 129 zaskarżonej decyzji), obowiązek przeprowadzenia konsultacji w przypadku dokonywania zakupów poza porozumieniami (motyw 139 zaskarżonej decyzji), obowiązki dokonywania kontroli pracowników w celu uniknięcia podejmowania przez nich inicjatywy bez przeprowadzenia koniecznej koordynacji (motyw 140 zaskarżonej decyzji) czy też stworzenie struktury mającej na celu zapewnienie realizacji antykonkurencyjnych celów (motyw 187 zaskarżonej decyzji). W tym względzie należy również zauważyć, że z motywu 383 zaskarżonej decyzji wynika, iż Komisja ustaliła, że kartel został wprowadzony w życie.

171 W tych okolicznościach należy oddalić twierdzenia dotyczące błędów Komisji oparte na niestosowaniu na rynku cen, które strony wskazały w swoich porozumieniach, oraz na okoliczności, że Komisja posiadała dane, z których wynikało, że ceny surowca tytoniowego wzrosły w większym stopniu niż ceny innych produktów rolnych.

— W przedmiocie rozmiaru rynku geograficznego

172 Co się tyczy argumentu opartego na ograniczonym rozmiarze rynku geograficznego, którego dotyczy naruszenie, z orzecznictwa przywołanego w pkt 147–149 powyżej wynika, że rozmiar rynku geograficznego nie jest kryterium samodzielnym, które należy rozumieć w ten sposób, że jedynie naruszenia dotyczące większości państw członkowskich można uznać za naruszenia „bardzo poważne". Ani traktat, ani rozporządzenie nr 1/2003, ani też wytyczne i orzecznictwo nie pozwalają uznać, że tylko ograniczenia konkurencji na bardzo szerokim rynku geograficznym mogą być tak zakwalifikowane. Ponadto jak przypomniano w pkt 148 powyżej, porozumienia, których celem jest między innymi, jak w tym przypadku, ustalenie cen zakupu oraz rozdziału zakupionych ilości, mogą na podstawie samego ich charakteru spowodować uznanie ich za naruszenia „bardzo poważne" bez konieczności dokonania charakterystyki tych zachowań z punktu widzenia określonego obszaru geograficznego. Wynika stąd, że rozmiar danego rynku geograficznego, nawet przy założeniu, że byłby ograniczony, nie stoi co do istoty na przeszkodzie kwalifikacji stwierdzonego w niniejszym przypadku naruszenia jako „bardzo poważne". Komisja nie popełniła w związku z tym żadnego błędu, uznając naruszenie za „bardzo poważne", mając na uwadze rozmiar właściwego rynku geograficznego.

173 Pomocniczo trzeba też zauważyć, że chociaż poza sporem pozostaje, iż produkcja surowca tytoniowego była skoncentrowana w niektórych regionach Włoch, to należy stwierdzić, że kartel dotyczył rynku zakupu surowca tytoniowego, nie zaś rynku jego produkcji, skutkiem czego zakres kartelu nie ograniczał się do tych regionów, lecz obejmował całe terytorium Włoch. Tymczasem zgodnie z utrwalonym orzecznictwem terytorium państwa członkowskiego stanowi istotną część wspólnego rynku (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 9 listopada 1983 r. w sprawie 322/81 Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin przeciwko Komisji, Rec. s. 3461, pkt 28; ww. w pkt 148 wyrok w sprawie Groupe Danone przeciwko Komisji, pkt 150). Transcatab nie może w związku z tym podnosić, że rozmiar rynku geograficznego, którego dotyczy naruszenie, był ograniczony.

— W przedmiocie naruszenia obowiązku uzasadnienia

174 W odniesieniu do szczegółowych zarzutów dotyczących naruszenia obowiązku uzasadnienia należy zauważyć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem uzasadnienie indywidualnej decyzji musi przedstawiać w wyraźny i jednoznaczny sposób rozumowanie instytucji będącej autorem aktu, pozwalając zainteresowanym na zapoznanie się z podstawami podjętego środka, zaś właściwemu sądowi na dokonanie jego kontroli. Wymóg uzasadnienia należy oceniać w odniesieniu do konkretnej sytuacji. Nie ma wymogu, by uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne elementy faktyczne i prawne, ponieważ ocena, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi art. 253 WE, winna opierać się nie tylko na jego brzmieniu, ale także uwzględniać okoliczności jego wydania, jak również całość przepisów prawa regulującego daną dziedzinę (zob. wyrok Trybunału z dnia 2 kwietnia 1998 r. w sprawie C-367/95 P Komisja przeciwko Sytraval i Brink's France, Rec. s. I-1719, pkt 63 i przytoczone tam orzecznictwo).

175 W ramach określania grzywien z tytułu naruszenia prawa konkurencji obowiązek uzasadnienia jest spełniony wtedy, gdy Komisja wskaże w swej decyzji te elementy oceny, które umożliwiły jej określenie wagi i czasu trwania naruszenia (zob. wyrok Trybunału z dnia 15 października 2002 r. w sprawach połączonych C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-8375, pkt 463 i przytoczone tam orzecznictwo).

176 W niniejszej sprawie, w odniesieniu do oceny wagi naruszenia, Komisja wskazała w motywach 365–369 zaskarżonej decyzji powody, które skłoniły ją do uznania naruszenia za bardzo poważne. Jak bowiem wskazano w pkt 159 i nast. powyżej, Komisja oparła ten wniosek na bardzo poważnym charakterze rozpatrywanego naruszenia.

177 Tymczasem należy zauważyć, że w związku z tym, iż rzeczywisty wpływ na rynek i rozmiar właściwego rynku geograficznego nie stanowią elementów koniecznych do zakwalifikowania naruszenia jako bardzo poważnego w przypadku porozumień horyzontalnych mających na celu w szczególności, jak w niniejszej sprawie, ustalanie cen, Komisja nie miała obowiązku uzasadniać tego, że nie wzięła pod uwagę tych kryteriów. W tym względzie należy przypomnieć, iż w ramach analiz dotyczących naruszeń art. 81 WE, art. 253 WE nie można interpretować w ten sposób, że nakłada on na Komisję obowiązek wyjaśniania w swych decyzjach przyczyn, dla których nie uwzględniła przy obliczaniu kwoty grzywny podejść innych niż te, które zostały uwzględnione w zaskarżonej decyzji (zob. wyrok Sądu z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie T-18/05 IMI i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1769, pkt 153 i przytoczone tam orzecznictwo).

178 W tych okolicznościach Komisja nie uchybiła swemu obowiązkowi uzasadnienia w odniesieniu do rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek i ograniczonego rozmiaru rynku geograficznego.

179 Co się wreszcie konkretnie tyczy zastrzeżenia Transcatab opartego na nielogicznym uzasadnieniu zaskarżonej decyzji w odniesieniu do nadwyżek produkcji tytoniu (zob. pkt 155 powyżej), trzeba zauważyć, że istnienie nadwyżek produkcyjnych niekoniecznie musi stanowić dowód na to, iż wprowadzenie w życie kartelu, którego celem było zmniejszenie produkcji, nie odniosło żadnego skutku. Nie można bowiem wykluczyć, że gdyby kartelu nie zawiązano, produkcja tytoniu byłaby jeszcze wyższa. Wbrew temu, co podnosi Transcatab, nie ma sprzeczności między istnieniem nadwyżek produkcyjnych a twierdzeniem zawartym w zaskarżonej decyzji, zgodnie z którym kartel mógł doprowadzić do obniżenia całkowitej produkcji tytoniu. Transcatab nie może zatem podnosić przy pomocy tego argumentu, że uzasadnienie zaskarżonej decyzji jest w tym względzie nielogiczne. Argument ten należy zatem odrzucić.

— W przedmiocie naruszeń prawa do obrony

180 W tym względzie należy wskazać, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Komisja czyni zadość obowiązkowi poszanowania prawa przedsiębiorstw do przedstawienia stanowiska, jeśli wyraźnie wskazuje w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, że zbada, czy należy nałożyć grzywny na te przedsiębiorstwa, i jeśli wymienia zasadnicze okoliczności faktyczne i prawne, które mogą prowadzić do nałożenia grzywny, to jest wagę i czas trwania domniemanego naruszenia, i przedstawia kwestię dokonania go umyślnie lub przez niedbalstwo. W ten sposób Komisja podaje im informacje, które są niezbędne do obrony nie tylko przed stwierdzeniem naruszenia, ale także przed nałożeniem grzywny (ww. w pkt 115 wyrok w sprawach połączonych Musique Diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 21; wyroki Sądu: z dnia 20 marca 2002 r. w sprawie T-23/99 LR AF 1998 przeciwko Komisji, Rec. s. II-1705, pkt 199; z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie T-11/05 Wieland-Werke i in. przeciwko Komisji, niepublikowany w Zbiorze, pkt 129).

181 Komisja nie jest natomiast zobowiązana, jeżeli wskazała okoliczności faktyczne i prawne, na których miała oprzeć obliczenie kwoty grzywny, do sprecyzowania sposobu, w jaki wykorzysta każdy z tych elementów określenia celu ustalenia poziomu grzywny (ww. w pkt 141 wyrok w sprawach połączonych Raiffeisen Zentralbank Österreich i in. przeciwko Komisji, pkt 369). Ponadto mając na uwadze postępowanie administracyjne Komisja może również w swojej decyzji zmienić lub dodać argumenty faktyczne i prawne na poparcie zarzutów, które postawiła (zob. ww. w pkt 117 wyrok w sprawie Schneider Electric przeciwko Komisji, pkt 438 i przytoczone tam orzecznictwo).

182 Jak wynika z powyższego, w odniesieniu do określania kwoty grzywien przysługujące zainteresowanym przedsiębiorstwom prawo do obrony przed Komisją jest zagwarantowane poprzez przysługującą im możliwość przedstawienia stanowiska w przedmiocie czasu trwania, wagi i antykonkurencyjnego charakteru zarzucanych im okoliczności faktycznych (wyrok Sądu z dnia 6 października 1994 r. w sprawie T-83/91 Tetra Pak przeciwko Komisji, Rec. s. II-755, pkt 235; ww. w pkt 180 wyrok w sprawie Wieland-Werke i in. przeciwko Komisji, pkt 131).

183 W niniejszej sprawie należy stwierdzić, że w ramach pkt II A pisma w sprawie przedstawienia zarzutów Komisja wskazała, zgodnie z orzecznictwem, zasadnicze okoliczności faktyczne i prawne, które mogą prowadzić do nałożenia grzywny na Transcatab. W szczególności Komisja wskazała okoliczności faktyczne i prawne, na których oparła się w zaskarżonej decyzji przy obliczaniu kwoty wyjściowej grzywny nałożonej na skarżącą. Transcatab miała możliwość przedstawienia uwag w przedmiocie tych okoliczności, w związku z czym należy uznać, że jej prawo do bycia wysłuchaną było w tym względzie należycie przestrzegane. Jak zresztą zauważono w ramach niniejszej części, w zaskarżonej decyzji Komisja nie uznała naruszenia za bardzo poważne w oparciu o rzeczywisty wpływ kartelu na rynek – ani jeśli chodzi o zmniejszenie się produkcji, ani działania na rynkach niższego szczebla – lecz w oparciu o bardzo poważny charakter rozpatrywanych naruszeń.

184 W świetle całości dotychczasowych rozważań pierwszą część zarzutu drugiego należy oddalić w całości.

W przedmiocie drugiej części zarzutu drugiego, opartej na naruszeniu zasad proporcjonalności, równego traktowania i ochrony uzasadnionych oczekiwań przy ustalaniu kwoty podstawowej grzywny

Argumenty stron

185 W pierwszej kolejności Transcatab podnosi, że Komisja naruszyła zasadę proporcjonalności, nakładając na nią grzywnę w wysokości 14 mln EUR. Grzywna ta jest nieproporcjonalna zarówno w stosunku do całkowitej rocznej wartości jej zakupów na danym rynku, która nie osiągnęła kwoty 13 mln EUR, jak również w stosunku do całkowitej wartości zakupu tytoniu objętego porozumieniem, która nie przekroczyła kwoty 50 mln EUR rocznie. Przy ustalaniu grzywny Komisja powinna była wziąć

pod uwagę wyjątkowo ograniczone rozmiary rynku. Ponadto zgodnie z nowymi wytycznymi w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1/2003 (Dz.U. 2006, C 210, s. 2, zwanych dalej „wytycznymi z 2006 r.") kwotę podstawową należy ustalić w odniesieniu do wartości sprzedaży zrealizowanej przez przedsiębiorstwa na rynku, którego dotyczy kartel.

186 W drugiej kolejności Transcatab podnosi, że przy ustalaniu grzywny Komisja naruszyła zasady równego traktowania i ochrony uzasadnionych oczekiwań. Komisja bez żadnego uzasadnienia potraktowała kartel będący przedmiotem niniejszej sprawy inaczej niż kartel, który stanowił przedmiot decyzji w sprawie Surowiec tytoniowy – Hiszpania, choć obie te sprawy wykazywały istotne podobieństwa, zarówno jeśli chodzi o przedmiot kartelu, jak i jego ograniczony zasięg geograficzny.

187 Komisja wnosi o oddalenie argumentów Transcatab.

Ocena Sądu

— W przedmiocie naruszenia zasady proporcjonalności

188 Należy przypomnieć, iż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zasada proporcjonalności wymaga, by akty instytucji nie wykraczały poza to, co odpowiednie i konieczne do realizacji uzasadnionych celów, którym mają służyć dane przepisy, przy czym w przypadku gdy istnieje możliwość wyboru spośród większej liczby odpowiednich rozwiązań, należy stosować to najmniej dotkliwe, a wynikające z tego niedogodności

nie mogą być nadmierne w stosunku do zamierzonych celów (wyrok Trybunału z dnia 5 maja 1998 r. w sprawie C-180/96 Zjednoczone Królestwo przeciwko Komisji, Rec. s. I-2265, pkt 96; wyrok Sądu z dnia 12 września 2007 r. w sprawie T-30/05 Prym i Prym Consumer przeciwko Komisji, niepublikowany w Zbiorze, pkt 223).

189 W ramach postępowań wszczętych przez Komisję w celu stosowania sankcji za naruszenia reguł konkurencji stosowanie tej zasady zakłada, że grzywny nie powinny być nieproporcjonalne w stosunku do celów, których realizacji służą, czyli zapewnieniu poszanowania tych reguł, i że kwota grzywny nałożonej na przedsiębiorstwo za naruszenie w dziedzinie konkurencji powinna być proporcjonalna do naruszenia ocenianego całościowo, biorąc pod uwagę zwłaszcza wagę tego naruszenia (zob. podobnie ww. w pkt 188 wyrok z dnia 12 września 2007 r. w sprawie Prym i Prym Consumer przeciwko Komisji, pkt 223, 224 i przytoczone tam orzecznictwo). W szczególności zasada proporcjonalności oznacza, że Komisja powinna ustalić grzywnę proporcjonalnie do czynników uwzględnionych w ocenie wagi naruszenia i w tym celu musi ocenić te czynniki w sposób spójny i obiektywnie uzasadniony (wyroki Sądu: z dnia 27 września 2006 r. w sprawie T-43/02 Jungbunzlauer przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3435, pkt 226–228; z dnia 28 kwietnia 2010 r. w sprawie T-446/05 Amann & Söhne i Cousin Filuterie przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1255, pkt 171).

190 Co się w pierwszej kolejności tyczy zastrzeżenia dotyczącego nieproporcjonalnego charakteru grzywny w porównaniu z całkowitą wartością zakupów na danym rynku, należy zauważyć, że ani z rozporządzenia nr 1/2003, ani z wytycznych nie wynika, że wysokość grzywien powinna być ustalana w bezpośredniej zależności od rozmiaru danego rynku, gdyż ten czynnik nie jest kryterium obowiązkowym, lecz jedynie jednym spośród wielu istotnych kryteriów oceny wagi naruszenia (wyrok Trybunału z dnia 25 stycznia 2007 r. w sprawie C-407/04 P Dalmine przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-829, pkt 132; ww. w pkt 114 wyrok z dnia 3 września 2009 r. w sprawie Prym i Prym Consumer przeciwko Komisji, pkt 55). Przepisy te same w sobie nie zobowiązują więc Komisji do uwzględnienia ograniczonego rozmiaru rynku produktowego (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 27 września 2006 r. w sprawie T-322/01 Roquette Frères przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3137, pkt 148).

191 Jednakże, jak zaznaczono w pkt 139 powyżej, zgodnie z orzecznictwem przy ocenie wagi naruszenia Komisja musi uwzględnić liczne elementy, których charakter i znaczenie różnią się w zależności od rodzaju spornego naruszenia i szczególnych okoliczności tego naruszenia. Nie można wykluczyć, że wśród wspomnianych elementów świadczących o wadze naruszenia może w pewnych przypadkach znajdować się rozmiar właściwego rynku produktowego (ww. w pkt 115 wyrok w sprawach połączonych Musique Diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 120; ww. w pkt 146 wyrok w sprawach połączonych Gütermann i Zwicky przeciwko Komisji, pkt 267).

192 W konsekwencji o ile rozmiar rynku może stanowić element, który należy wziąć pod uwagę w celu ustalenia wagi naruszenia, o tyle jego znaczenie różni się w zależności od rodzaju i szczególnych okoliczności danego naruszenia.

193 W niniejszym przypadku co się tyczy, po pierwsze, typu naruszenia, należy uznać, że rozpatrywany kartel miał w szczególności na celu wspólne ustalenie cen płaconych przez przetwórców za surowiec tytoniowy, jak również podział dostawców i ilości surowca tytoniowego. Takie praktyki stanowią ograniczenia horyzontalne typu „kartelu cenowego" w rozumieniu wytycznych, a więc naruszenia „bardzo poważne" z uwagi na ich charakter. W odniesieniu do tego typu karteli, które kwalifikowane są przez orzecznictwo jako oczywiste naruszenia reguł konkurencji lub naruszenia szczególnie poważne, gdyż wywierają one bezpośredni wpływ na podstawowe parametry konkurencji na danym rynku (zob. pkt 137 powyżej), wytyczne przewidują sankcję o minimalnej kwocie wyjściowej przekraczającej 20 mln EUR.

194 Po drugie, w odniesieniu do szczególnych okoliczności rozpatrywanego naruszenia należy stwierdzić, iż rozmiar właściwego rynku nie był w żaden sposób nieznaczny, ponieważ z motywu 366 zaskarżonej decyzji wynika, że produkcja surowca tytoniowego we Włoszech stanowiła 38% produkcji w ramach kwoty przypadającej w Unii. Ponadto z przypisu 290 zaskarżonej decyzji wynika, że ze względu na to, iż kartel dotyczył

również zakupów od podmiotów „trzecich zajmujących się pakowaniem" – tzn. pośredników, którzy sami kupują surowiec tytoniowy od producentów i dokonują wstępnego przetworzenia tytoniu – dotyczył on zakupów, których wartość przekraczała zwykłą wartość zakupów surowca tytoniowego produkowanego we Włoszech.

195 W tych okolicznościach Transcatab nie może twierdzić, że nałożona na nią grzywna jest nieproporcjonalna względem całkowitej wartości zakupów na danym rynku.

196 W drugiej kolejności co się tyczy zastrzeżenia opartego na nieproporcjonalnym charakterze grzywny w porównaniu do wartości zakupów Transcatab na danym rynku, należy najpierw podkreślić, że prawo mające zastosowanie nie zawiera ogólnej zasady, zgodnie z którą kara musi być proporcjonalna do obrotu uzyskanego przez przedsiębiorstwo ze sprzedaży produktu będącego przedmiotem naruszenia (zob. ww. w pkt 146 wyrok w sprawach połączonych Gütermann i Zwicky przeciwko Komisji, pkt 277 i przytoczone tam orzecznictwo).

197 Ponadto zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w celu wymierzenia kary pieniężnej można brać pod uwagę zarówno całkowity obrót przedsiębiorstwa, który stanowi wskazówkę, aczkolwiek przybliżoną i niedoskonałą, co do wielkości tego przedsiębiorstwa i jego siły gospodarczej, jak i obrót uzyskany z towarów będących przedmiotem naruszenia, który może zatem stanowić wskazówkę co do rozmiaru tego naruszenia. Nie należy przypisywać ani jednemu, ani drugiemu obrotowi nieproporcjonalnego znaczenia w porównaniu z pozostałymi elementami oceny, w związku z czym ustalenie stosownej grzywny nie może być wynikiem prostego obliczenia opartego na całkowitym obrocie. Dotyczy to w szczególności sytuacji, gdy rozpatrywane towary mają jedynie ułamkowy udział w tym obrocie (ww. w pkt 115 wyrok w sprawach połączonych Musique diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 121; ww. w pkt 88 wyrok w sprawach połączonych Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 243; wyrok Trybunału z dnia 3 września 2009 r. w sprawach połączonych C-322/07 P, C-327/07 P i C-338/07 Papierfabrik August Koehler i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-7191, pkt 114).

198 Tymczasem należy uznać, że jak wynika z pkt 40–43 powyżej, Komisja w zaskarżonej decyzji określiła grzywnę, uwzględniając udział w rynku każdego przedsiębiorstwa według wielkości zakupów danego produktu na rynku, na którym miało miejsce naruszenie. Wartość zakupów na danym rynku była zatem kryterium uwzględnionym przy określaniu grzywny w niniejszym przypadku.

199 Co więcej, z orzecznictwa wynika, że w zakresie w jakim wysokość ostatecznej kwoty grzywny nie przekracza 10% całkowitego obrotu zainteresowanego przedsiębiorstwa w ostatnim roku naruszenia, grzywny nie można uznać za nieproporcjonalną z tego tylko powodu, że przekracza ona obrót osiągnięty na rozpatrywanym rynku (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 9 lipca 2003 r. w sprawie T-224/00 Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients przeciwko Komisji, Rec. s. II-2597, pkt 200).

200 Ponadto jak już zauważono w pkt 160 i 193 powyżej, celem rozpatrywanego naruszenia były praktyki stanowiące ograniczenia horyzontalne typu „kartelu cenowego" w rozumieniu wytycznych, a więc ograniczenia „bardzo poważne" z uwagi na ich charakter. W odniesieniu do tego rodzaju szczególnie poważnych karteli wytyczne przewidują sankcję o minimalnej kwocie wyjściowej przekraczającej 20 mln EUR. Tymczasem z motywu 376 zaskarżonej decyzji wynika, że kwota wyjściowa grzywny nałożonej na Transcatab odpowiada kwocie zdecydowanie niższej od kwoty, którą zgodnie z wytycznymi Komisja mogła wziąć pod rozwagę w przypadku bardzo poważnych naruszeń. W tych okolicznościach Transcatab nie może podnosić, że nałożona na nią grzywna jest nieproporcjonalna względem rzekomo ograniczonego rozmiaru danego rynku i całkowitej rocznej wartości jej zakupów na danym rynku.

201 Jeśli chodzi wreszcie o argument, który skarżąca opiera na wytycznych z 2006 r., należy zaznaczyć, jak przyznaje sama Transcatab, że nie miał on zastosowania do okoliczności faktycznych leżących u podstaw niniejszego sporu (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 17 czerwca 2010 r. w sprawie C-413/08 P Lafarge przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-5361, pkt 108).

— W przedmiocie naruszenia zasady równego traktowania

202 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zasada równego traktowania zostaje naruszona jedynie wtedy, gdy porównywalne sytuacje są traktowane w różny sposób lub gdy różne sytuacje są traktowane w ten sam sposób, chyba że takie traktowanie jest obiektywnie uzasadnione (wyrok Trybunału z dnia 13 grudnia 1984 r. w sprawie 106/83 Sermide, Rec. s. 4209, pkt 28; ww. w pkt 158 wyrok w sprawie Hoechst przeciwko Komisji, pkt 79).

203 Należy również przypomnieć, że jak już stwierdzono w pkt 162 powyżej, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem praktyka decyzyjna Komisji nie stanowi ram prawnych dla grzywien w dziedzinie konkurencji, a Komisja dysponuje szerokim zakresem swobodnego uznania przy ustalaniu kwoty grzywien i nie jest związana ocenami, jakich dokonała wcześniej.

204 Sam fakt, że Komisja uznała w swojej wcześniejszej praktyce decyzyjnej, iż dane zachowanie uzasadnia nałożenie grzywny w pewnej wysokości, nie oznacza w żaden sposób, że również w późniejszej decyzji jest ona zobowiązana dokonać takiej samej oceny (zob. wyrok Sądu z dnia 27 września 2006 r. w sprawie T-329/01 Archer Daniels Midland przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3255, pkt 110 i przytoczone tam orzecznictwo).

205 W niniejszej sprawie należy zatem uznać, że samo powołanie się przez Transcatab na decyzję w sprawie Surowiec tytoniowy – Hiszpania jest bezskuteczne, jako że Komisja nie była zobowiązana ocenić niniejszej sprawy w ten sam sposób (zob. podobnie ww. w pkt 162 wyrok z dnia 19 marca 2009 r. w sprawie Archer Daniels Midland przeciwko Komisji, pkt 83).

206 Jeśli chodzi o zastosowanie zasady równego traktowania, w niniejszym przypadku należy podkreślić, że inne decyzje Komisji wydane w zakresie grzywien mają co do zasady jedynie orientacyjny charakter, zwłaszcza gdy okoliczności faktyczne leżące u podstaw tych innych decyzji, dotyczące rynków, produktów, krajów, przedsiębiorstw i omawianych okresów, nie są takie same jak w przypadku zaskarżonej decyzji (ww. w pkt 204 wyrok z dnia 27 września 2006 r. w sprawie Archer Daniels Midland przeciwko Komisji, pkt 112). Tymczasem chociaż w niniejszym przypadku można odnaleźć pewne analogie między sprawą Surowiec tytoniowy – Hiszpania a niniejszą sprawą, sprawy te dzielą jednak istotne różnice, których nie można ignorować. Z jednej strony bowiem nikt nie kwestionuje tego, że rozmiar i znaczenie rynku hiszpańskiego są mniejsze niż rynku włoskiego. Z drugiej strony krajowe ramy prawne dotyczące rozpatrywanej branży były odmienne (zob. bardziej konkretnie pkt 317 i nast. poniżej).

207 Tymczasem mając na uwadze te istotne różnice, Komisja miała prawo, a nawet obowiązek odmiennie potraktować obie te sprawy przy ustalaniu sankcji. W konsekwencji Transcatab nie może skutecznie opierać się na decyzji Komisji w sprawie Surowiec tytoniowy – Hiszpania celem wykazania, że w niniejszym przypadku doszło do naruszenia zasady równego traktowania.

— W przedmiocie naruszenia zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań

208 Należy przypomnieć, że z orzecznictwa wynika, iż możliwość powołania się na zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań wymaga spełnienia trzech przesłanek. Po pierwsze, administracja musi przekazać zainteresowanemu dokładne, bezwarunkowe i zgodne zapewnienia pochodzące z uprawnionych i wiarygodnych źródeł. Po drugie, zapewnienia te muszą być takiego rodzaju, by wzbudzały u podmiotu, do którego są skierowane, uzasadnione oczekiwanie. Po trzecie, udzielone zapewnienia muszą być zgodne z właściwymi przepisami (zob. wyrok Sądu z dnia 4 lutego 2009 r.

w sprawie T-145/06 Omya przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-145, pkt 117 i przytoczone tam orzecznictwo; zob. również podobnie wyrok Sądu z dnia 30 kwietnia 2009 r. w sprawie T-13/03 Nintendo i Nintendo of Europe przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-947, pkt 203 i przytoczone tam orzecznictwo).

209 Należy zauważyć, że w niniejszym przypadku pierwsza przesłanka wynikająca z orzecznictwa nie została spełniona. Z utrwalonego orzecznictwa wynika bowiem, że Komisja dysponuje szerokim zakresem uznania przy ustalaniu kwot grzywien, w związku z czym podmioty gospodarcze nie mogą mieć uzasadnionych oczekiwań co do ustalania takich kwot (zob. ww. w pkt 204 wyrok z dnia 27 września 2006 r. w sprawie Archer Daniels Midland przeciwko Komisji, pkt 109 i przytoczone tam orzecznictwo). Tym samym nie można uznać, że w przywołanym przez Transcatab precedensie odnoszącym się do sprawy Surowiec tytoniowy – Hiszpania przekazano tej spółce dokładne, bezwarunkowe i zgodne zapewnienia w takim rozumieniu jak w orzecznictwie, na które powołano się w poprzednim punkcie.

210 Należy ponadto zauważyć, że Komisja wydała decyzję w sprawie Surowiec tytoniowy – Hiszpania w październiku 2004 r., czyli ponad dwa lata po tym, jak Transcatab złożyła wniosek o obniżenie grzywny na podstawie komunikatu w sprawie współpracy. W tych okolicznościach Transcatab w żaden sposób nie może podnosić, że jej działania opierały się na uzasadnionych oczekiwaniach, których podstawę stanowiło ustalenie kwoty grzywny w tamtej sprawie.

211 W świetle powyższego należy oddalić część drugą zarzutu drugiego w całości.

W przedmiocie trzeciej części zarzutu drugiego, opartej na naruszeniu zasady proporcjonalności przy uwzględnianiu odstraszającego charakteru grzywny i sytuacji finansowej Transcatab

Argumenty stron

212 Transcatab kwestionuje zastosowanie przy ustalaniu kwoty wyjściowej grzywny mnożnika. Po pierwsze, spółka ta kwestionuje założenie, na którym opiera się jego zastosowanie, czyli przypisanie odpowiedzialności za naruszenie jej spółce dominującej Alliance One.

213 Po drugie, Transcatab podnosi, że w niniejszym przypadku skutek odstraszający mógłby zostać osiągnięty bez stosowania mnożnika, dzięki ustaleniu niższej kwoty wyjściowej grzywny niż ta, którą przyjęła Komisja.

214 Po trzecie, Transcatab podnosi, że zgodnie z zasadą proporcjonalności Komisja powinna była dostosować wysokość grzywny, uwzględniając niepewną sytuację finansową Transcatab oraz zagrożenia dla dalszego wykonywania przez nią jej działalności. W latach 1995–2002 Transcatab poniosła bowiem poważne straty i wskutek nałożenia na nią grzywny przez Komisję konieczne było postawienie jej w stan likwidacji. Ponadto Transcatab nie jest już obecna na rynku włoskim, a w chwili wydania zaskarżonej decyzji nie prowadziła już działalności na rynku, w związku z czym nie ma potrzeby zapewniania odstraszającego skutku w odniesieniu do tej spółki. Podobnie w niniejszej sprawie nie występuje konieczność zapewnienia dodatkowego skutku odstraszającego w związku z tzw. produkcją „wieloproduktową". Wreszcie nawet wytyczne z 2006 r. odnoszą się do zdolności przedsiębiorstwa do zapłacenia grzywny, biorąc pod uwagę zagrożenia dla jego rentowności.

215 Komisja wnosi o oddalenie argumentów Transcatab.

Ocena Sądu

216 Z orzecznictwa wynika, że sankcje przewidziane w art. 23 rozporządzenia nr 1/2003 mają na celu położenie kresu bezprawnym zachowaniom, ale także zapobieżenie ich powtórzeniu się. Wynika stąd, że podstawowym celem grzywny jest zapewnienie efektu odstraszającego (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie T-15/02 BASF przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-497, pkt 218, 219 i przytoczone tam orzecznictwo; ww. w pkt 103 wyrok z dnia 30 września 2009 r. w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 150).

217 Konieczność zapewnienia odstraszającego skutku grzywny wymaga, by jej kwota była tak dostosowana, aby uwzględnić zamierzony wpływ na przedsiębiorstwo, na które została nałożona, tak aby grzywna nie była zbyt niska ani zbyt wysoka, zwłaszcza przy wzięciu pod uwagę możliwości finansowych danego przedsiębiorstwa, zgodnie z wymogami wynikającymi, po pierwsze, z konieczności zapewnienia skuteczności grzywny, a po drugie, z poszanowania zasady proporcjonalności (wyroki Sądu: z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie T-279/02 Degussa przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-897, pkt 283; z dnia 18 czerwca 2008 r. w sprawie T-410/03 Hoechst przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-881, pkt 379; ww. w pkt 103 wyrok z dnia 30 września 2009 r. w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 154). A zatem chociaż konieczność zapewnienia wystarczająco odstraszającego skutku grzywny jest uzasadnionym celem, do którego osiągnięcia Komisja ma prawo dążyć przy ustalaniu wysokości grzywny, faktem pozostaje, że jest ona zobowiązana przestrzegać ogólnych zasad prawa, a w szczególności zasad równego traktowania i proporcjonalności, nie tylko przy określaniu kwoty podstawowej, lecz również przy podwyższaniu tej kwoty w celu zapewnienia wystarczająco odstraszającego skutku grzywny (ww. wyrok w sprawie Degussa przeciwko Komisji, pkt 316).

218 Wytyczne wspominają o skutku odstraszającym w swoim pkt 1 A dotyczącym wagi naruszeń. Mówiąc ściślej, akapit czwarty tego punktu stanowi, że należy „ustalić grzywnę na takim poziomie, który zapewni odpowiednio odstraszający efekt". W niniejszym przypadku Komisja w motywach 374, 375 zaskarżonej decyzji uzasadniła konieczność zastosowania mnożnika 1,25 chęcią zapewnienia wystarczająco odstraszającego skutku grzywny nałożonej na Transcatab, mając na uwadze fakt, że spółka ta należała do międzynarodowej grupy o znacznej sile gospodarczej i finansowej

będącej jednym z największych hurtowych nabywców tytoniu na świecie, prowadzącej działalność na różnych poziomach przemysłu tytoniowego i na różnych rynkach geograficznych.

219 Po pierwsze, co się tyczy argumentu dotyczącego podstawy zastosowania mnożnika, a konkretnie przypisania odpowiedzialności za naruszenie jej spółce dominującej, Alliance One, wystarczy zauważyć, że w ramach rozpatrywania zarzutu pierwszego stwierdzono już, iż Komisja słusznie uznała, że to Alliance One należy przypisać odpowiedzialność za naruszenie popełnione przez Transcatab (zob. pierwszą część zarzutu pierwszego). Nie można zatem zgodzić się z tym argumentem.

220 Po drugie, co się tyczy argumentu, który Transcatab opiera na wystarczająco odstraszającym skutku kwoty wyjściowej wynoszącej 10 mln EUR, należy stwierdzić, że spółka ta w ogóle nie uzasadniła swego twierdzenia, że gdyby kwota grzywny została określona z pominięciem mnożnika o celu odstraszającym, byłaby ona wystarczająca, by zapewnić grzywnie taki skutek (zob. podobnie ww. w pkt 201 wyrok w sprawie Lafarge przeciwko Komisji, pkt 107).

221 Po trzecie, co się tyczy zastrzeżenia opartego na tym, że Komisja nie uwzględniła niepewnej sytuacji finansowej Transcatab i tym samym naruszyła zasadę proporcjonalności, stosując w jej przypadku współczynnik mnożenia, należy najpierw zauważyć, iż zgodnie z orzecznictwem ze względu na to, iż cel polegający na odstraszaniu dotyczy zachowania się przedsiębiorstw na terytorium Unii, czynnik odstraszający jest określany przy uwzględnieniu szeregu elementów, a nie tylko szczególnej sytuacji zainteresowanego przedsiębiorstwa (wyrok Sądu z dnia 30 kwietnia 2009 r. w sprawie T-12/03 Itochu przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-883, pkt 93; zob. też podobnie wyrok Trybunału z dnia 29 czerwca 2006 r. w sprawie C-289/04 P Showa Denko przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-5859, pkt 23; ww. w pkt 189 wyrok w sprawie Jungbunzlauer przeciwko Komisji, pkt 300).

222 Ponadto zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przy ustalaniu kwoty grzywny Komisja nie ma obowiązku uwzględnienia deficytowej sytuacji finansowej przedsiębiorstwa, ponieważ uznanie takiego obowiązku oznaczałoby przyznanie przedsiębiorstwom gorzej przystosowanym do warunków rynkowych nieuzasadnionej przewagi nad konkurencją (zob. ww. w pkt 88 wyrok w sprawach połączonych Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 327; wyrok Trybunału z dnia 29 czerwca 2006 r. w sprawie C-308/04 P SGL Carbon przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-5977, pkt 105 i przytoczone tam orzecznictwo; wyrok Sądu z dnia 28 kwietnia 2010 r. w sprawie T-452/05 BST przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1373, pkt 95).

223 A zatem Transcatab nie może kwestionować zastosowania mnożnika o celu odstraszającym, opierając się na okoliczności, że w okresie funkcjonowania kartelu spółka ta poniosła straty, skutkiem czego w chwili wszczęcia postępowania nie prowadziła już działalności na rynku, którego dotyczył kartel. Ponadto z uwagi na przynależność Transcatab do międzynarodowej grupy o znacznej sile gospodarczej i finansowej i przypisanie odpowiedzialności jej spółce dominującej zastosowanie mnożnika do kwoty ustalonej na podstawie całkowitego obrotu owej grupy nie sprawia, że grzywna jest nieproporcjonalna.

224 Należy też stwierdzić, że w niniejszym przypadku Transcatab nie udowodniła, ani w toku postępowania administracyjnego, ani przez Sądem, swojego twierdzenia, zgodnie z którym z powodu wszczęcia postępowania przez Komisję i przewidywanej grzywny musiała zostać postawiona w stan likwidacji. Należy również przypomnieć, że sytuacja, w której środek przyjęty przez instytucję skutkuje postawieniem przedsiębiorstwa w stan upadłości lub likwidacji, nie jest jako taka zakazana w prawie Unii. W istocie likwidacja przedsiębiorstwa w jego omawianej formie prawnej, nawet jeśli stanowi naruszenie interesów finansowych właścicieli, akcjonariuszy lub udziałowców, nie oznacza z tego względu, że elementy osobiste, materialne lub niematerialne, reprezentowane przez przedsiębiorstwo również tracą swoją wartość (zob. wyrok Sądu z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawach połączonych T-236/01, T-239/01, od T-244/01 do T-246/01, T-251/01 i T-252/01 Tokai Carbon i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-1181, pkt 372 i przytoczone tam orzecznictwo).

225 W odniesieniu do argumentu dotyczącego konieczności zapewnienia dodatkowego skutku odstraszającego w przypadku przedsiębiorstw, których produkcję można określić jako „wieloproduktową", należy stwierdzić, że zaskarżona decyzja nie zawiera żadnego odwołania do tej konieczności, w związku z czym argument ten jest pozbawiony znaczenia dla niniejszej sprawy. Co się wreszcie tyczy argumentu opartego na wytycznych z 2006 r., to jak już wcześniej stwierdzono, wytyczne te nie miały zastosowania do zdarzeń będących przedmiotem niniejszego sporu (zob. pkt 201 powyżej).

226 W świetle powyższych rozważań należy oddalić trzecią część zarzutu drugiego, a w związku z tym – zarzut drugi w całości.

3. *W przedmiocie zarzutu trzeciego dotyczącego ustalenia kwoty podstawowej grzywny*

W przedmiocie pierwszej części zarzutu trzeciego, opartej na błędnym podwyższeniu kwoty grzywny ze względu na czas trwania naruszenia

Argumenty stron

227 W pierwszej kolejności Transcatab kwestionuje podwyższenie kwoty wyjściowej grzywny o 60% na podstawie ustalenia, że przetwórcy uczestniczyli w jednolitym naruszeniu w okresie sześciu lat i czterech miesięcy. Komisja nie wzięła bowiem pod uwagę tego, że porozumienia zawierane w okresie od 1999 r. do 2002 r. na włoskim rynku surowca tytoniowego w większości były porozumieniami międzybranżowymi zawieranymi między Unitab i APTI. Przy ustalaniu grzywny Komisja powinna była zatem oddzielić zachowania, które miały miejsce w okresie od 1995 r. do 1998 r., od

zachowań, które miały miejsce w okresie od 1999 r. do 2002 r., a za które odpowiedzialność ponosi wyłącznie APTI. Komisja sama zresztą przyznała, że APTI ponosi wyłączną odpowiedzialność za swoje decyzje (motyw 253 zaskarżonej decyzji). W związku z tym Komisja powinna była przynajmniej nie podwyższać grzywny za trzy rozpatrywane lata.

228 W szczególności z motywów 152 i 154 zaskarżonej decyzji, jak również z pewnych dokumentów dołączonych do akt sprawy, wynika, że począwszy od 1998 r. kontakty między przetwórcami odbywały się w kontekście zawierania porozumień międzybranżowych i w celu ich przygotowywania. Przetwórcy odbywali takie spotkania w całym okresie, w którym APTI prowadziła negocjacje w sprawie porozumień międzybranżowych z Unitab. Transcatab wskazuje konkretnie na motywy 104, 143, 151–153, 158 i 165 zaskarżonej decyzji. W przypadku 1999 r. tylko motywy 158 i 159 zaskarżonej decyzji bezpośrednio nie dotyczyły porozumień międzybranżowych. Motywy te odnosiły się jednak do tych porozumień pośrednio. Nawet po 1999 r. przetwórcy w dalszym ciągu spotykali się w celu ustalenia wspólnego stanowiska, jakie należy zająć na forum APTI. Przykładowo Transcatab wskazuje na motywy 199 i 212 zaskarżonej decyzji lub, jeśli chodzi o cele realizowane za pośrednictwem Cogentab – stowarzyszenia utworzonego przez APTI i Unitab – motywy 187–189, 191 i 208 zaskarżonej decyzji. W każdym razie kontakty między przetwórcami, które odbywały się poza ramami porozumień międzybranżowych ograniczały się do pewnych aspektów rynku i polegały przede wszystkim na zwykłej wymianie informacji.

229 W drugiej kolejności Transcatab miała udowodnić w ramach zarzutu drugiego, że kartel nie miał wpływu na rynek i nie mógł spowodować szkody po stronie konsumentów. Tymczasem wytyczne precyzyjnie określają, że celem podwyższenia grzywny ze względu na długotrwałe naruszenia jest „rzeczywiste ukaranie ograniczeń, które trwale spowodowały skutki szkodliwe dla konsumentów". Wynika stąd, że

automatycznie stosując podwyższenie grzywny o 10% za każdy rok bez uwzględnienia sytuacji każdego konkretnego przypadku, Komisja błędnie zastosowała kryteria w sprawie ustalania grzywien, które sama określiła.

230 Komisja wnosi o oddalenie argumentów Transcatab.

Ocena Sądu

— W przedmiocie podwyższenia grzywny ze względu na czas trwania naruszenia

231 Należy przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem naruszenie art. 81 ust. 1 WE może wynikać nie tylko z odrębnego działania, ale również z szeregu działań, a nawet z ciągłego zachowania (ww. w pkt 90 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Anic Partecipazioni, pkt 81). W przypadku gdy poszczególne działania z uwagi na identyczny cel polegający na zakłóceniu konkurencji na wspólnym rynku wpisują się w „całościowy plan", Komisja jest uprawniona przypisać odpowiedzialność za te działania na podstawie udziału w naruszeniu postrzeganym jako całość (ww. w pkt 88 wyrok w sprawach połączonych Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji, pkt 258).

232 Ponadto jako że stwierdzone porozumienia i uzgodnione praktyki wpisują się, ze względu na ich wspólny przedmiot, w systemy okresowych spotkań, ustalania celów cenowych i limitów, które z kolei wpisują się w serię wysiłków zainteresowanych przedsiębiorstw dążących do wspólnego celu ekonomicznego, to znaczy zakłócenia ewolucji cen, nienaturalny byłby podział tego ciągłego zachowania, charakteryzującego się

jednakowym celem, na liczne odrębne naruszenia, podczas gdy chodzi o pojedyncze naruszenie, które stopniowo skonkretyzowało się zarówno w formie porozumień, jak i uzgodnionych praktyk (zob. podobnie ww. w pkt 222 wyrok w sprawie BST przeciwko Komisji, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo).

233 W niniejszym przypadku Komisja uznała w zaskarżonej decyzji, czemu Transcatab nie zaprzeczyła, że praktyki stosowane przez przetwórców stanowią jednolite i ciągłe naruszenie art. 81 ust. 1 WE, gdyż wpisywały się w całościowy plan określający zachowania na rynku zakupów mający ten sam antykonkurencyjny i ekonomiczny cel, którym było zakłócenie normalnego kształtowania się cen na rynku surowca tytoniowego i kontrolowanie zaopatrzenia poprzez jego podział. Komisja ujawniła w szczególności, co również nie zostało podważone przez Transcatab, że w całym okresie swojego istnienia kartel miał jednolity cel, tę samą strukturę i te same mechanizmy funkcjonowania (zob. motywy 264–269 zaskarżonej decyzji).

234 Komisja uznała również, czemu Transcatab nie zaprzeczyła, że po 1999 r., równolegle do uzgodnień wykraczających poza porozumienia międzybranżowe, przetwórcy uzgadniali swoje działania w celu określenia zachowania APTI, a owo uzgadnianie przez lata stanowiło istotny składnik strategii kartelu przetwórców (zob. motyw 244 zaskarżonej decyzji). W związku z tym przygotowywanie spotkań APTI miało ten sam antykonkurencyjny cel jak ten, który realizowano poprzez zawieranie porozumień między przetwórcami, czyli zakłócanie normalnego kształtowania się cen na rynku surowca tytoniowego.

235 Tymczasem jako że ustalenia te nie zostały podważone, nawet przy założeniu, że – jak twierdzi Transcatab – począwszy od 1999 r., przetwórcy spotykali się wyłącznie

w ramach przygotowań do spotkań na forum APTI, Komisja miała rację, uznając, że uczestnictwo w tych spotkaniach wpisywało się w ramy jednolitego i ciągłego naruszenia, gdyż jak ustaliła, uzgadnianie działań przetwórców w celu wpływania na zachowanie APTI stanowiło część strategii kartelu i wpisywało się w ten sam jednolity cel, który przetwórcy realizowali przed 1999 r.

236 W konsekwencji nawet jeśli – jak podnosi Transcatab – zachowania przetwórców po 1999 r. miały wyłącznie charakter wstępny i przygotowawczy do spotkań APTI, okoliczność ta w żaden sposób nie wpływa na czas trwania naruszenia, w związku z czym Komisja, nawet przy tym założeniu, tym bardziej miała prawo uznać, że naruszenie, którego dopuścili się przetwórcy, trwało około sześciu lat i czterech miesięcy. Tym samym zastrzeżenie Transcatab oparte na tym, że w okresie od 1999 r. do 2002 r. zachowania przetwórców miały charakter wyłącznie przygotowawczy do zawierania porozumień międzybranżowych, nie może wpływać na zgodność z prawem zaskarżonej decyzji, w związku z czym należy je uznać za bezskuteczne.

237 Ustalenia tego nie może podważyć argument, zgodnie z którym Komisja przyjęła, że odpowiedzialność za zachowania swoich członków ponosi APTI, nie zaś oni sami (zob. motyw 253 zaskarżonej decyzji). Zachowania APTI stanowiły inne naruszenie niż to, którego dopuścili się przetwórcy, którzy realizowali własny antykonkurencyjny cel, nawet jeśli cel APTI był realizowany równolegle z celem realizowanym przez przetwórców (zob. motywy 270–273 zaskarżonej decyzji). Transcatab nie zaprzeczyła temu ustaleniu.

238 W każdym razie należy zauważyć, że niniejsze zastrzeżenie nie znajduje też pokrycia w okolicznościach faktycznych.

239 Po pierwsze, w swoich pismach Transcatab sama wyraźnie przyznała, że w okresie, którego dotyczyło naruszenie, utrzymywała kontakty z przetwórcami „wykraczające poza porozumienia międzybranżowe", które dotyczyły „pewnych aspektów rynkowych" i w ramach tych kontaktów dochodziło do wymiany istotnych informacji. Transcatab twierdzi również, że w okresie tym „największą część" porozumień zawartych na włoskim rynku surowca tytoniowego stanowiły porozumienia międzybranżowe zawierane przez Unitab i APTI, co pozwala sądzić, że w owym okresie przetwórcy zawierali również inne porozumienia niż tylko porozumienia międzybranżowe.

240 Po drugie, z zaskarżonej decyzji i z akt sprawy wynika, że we wspomnianym okresie kontakty przetwórców znacznie wykraczały poza wstępne spotkania, których celem było określanie wspólnych stanowisk na forum APTI w celu negocjowania porozumień międzybranżowych. W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z legge n 88 sulle norme sugli accordi interprofessionali e sui contratti di coltivazione e vendita dei prodotti agricoli (ustawą nr 88 w sprawie przepisów dotyczących zawierania porozumień międzybranżowych i umów kontraktacji i sprzedaży produktów rolnych) z dnia 16 marca 1988 r. (GURI nr 69 z dnia 23 marca 1988 r., zwaną dalej „ustawą nr 88/88") porozumienia międzybranżowe dotyczyły ustalania minimalnych cen stosowanych w umowach kontraktacji (zob. motywy 68, 253 zaskarżonej decyzji), podczas gdy cel porozumień przetwórców był znacznie szerszy, jako że kartel przewidywał w szczególności ustalanie minimalnych i średnich cen dostaw, jak również ilości tytoniu, które może nabywać każdy przetwórca oraz określanie odpowiednich źródeł zaopatrzenia (motyw 363 zaskarżonej decyzji).

241 Tymczasem z wielu okoliczności wspomnianych w zaskarżonej decyzji i aktach sprawy wynika, że nawet począwszy od 1999 r., umowy zawierane między przetwórcami dotyczyły znacznie szerszego celu niż zwykłe koordynowanie stanowiska APTI dla celów zawierania porozumień międzybranżowych.

242 Otóż przykładowo z motywu 186 zaskarżonej decyzji wynika, że według Komisji, w październiku 1999 r. przetwórcy zawarli tajne porozumienie, którego treść i forma były bardzo zbliżone do porozumienia z Villa Grazioli zawartego we wrześniu 1998 r. (zob. motyw 142 zaskarżonej decyzji). Przedmiotem tego porozumienia, dołączonego do odpowiedzi na skargę, było przede wszystkim ustalenie ceny zakupu surowca tytoniowego (odmiany Burley i Bright) od „podmiotów trzecich zajmujących się pakowaniem", przydzielenie „podmiotom trzecim zajmującym się pakowaniem" ilości określonych dla każdego przetwórcy i bojkotowanie tych „podmiotów trzecich zajmujących się pakowaniem", którzy nie przystąpili do Cogentab (zob. motyw 186 zaskarżonej decyzji).

243 Z motywów 202–204 zaskarżonej decyzji wynika ponadto, że w 2000 r. przetwórcy nadal uzgadniali swoje działania. Transcatab w żaden sposób nie wykazała, że uzgadnianie to dotyczyło wyłącznie stanowisk, jakie należało zająć na forum APTI. Z motywu 204 zaskarżonej decyzji wynika natomiast, że przetwórcy spotkali się w dniu 21września 2000 r., aby utworzyć mechanizm uzgadniania działań przetwórców na szczeblu dyrektorów ds. zakupów.

244 Również z motywu 212 zaskarżonej decyzji wynika, że w dniu 14 września 2001 r. odbyło się spotkanie prezesów i dyrektorów ds. zakupów Deltafiny, Dimon i Transcatab, którego proponowany porządek obejmował omówienie nie tylko porozumienia międzybranżowego między APTI i Unitab, lecz również wzajemnych relacji między tymi przedsiębiorstwami, kwestii zakupów dokonywanych od „podmiotów trzecich zajmujących się pakowaniem", relacji ze spółką Romana Tabacchi, a także strategii, jakie należy obrać w przyszłości.

245 Wszystkie te przykłady pokazują, że w latach 1999–2002 kontakty między przetwórcami nie dotyczyły, jak podnosi Transcatab, jedynie porozumień międzybranżowych, lecz przeciwnie, w okresie tym kartel przetwórców funkcjonował równolegle do porozumień międzybranżowych. Zresztą Transcatab w żaden sposób nie wykazała, że

Komisja popełniła błąd, nie stwierdzając, iż w latach 1999–2002 zachowania przetwórców miały wyłącznie charakter przygotowawczy do zawierania porozumień międzybranżowych.

246 W świetle powyższych ustaleń należy stwierdzić, że pierwsze zastrzeżenie Transcatab podniesione w ramach niniejszej części należy oddalić.

— W przedmiocie braku szkody po stronie konsumentów

247 Argument Transcatab oparty na błędnym podwyższeniu przez Komisję grzywny o 10% ze względu na brak szkody po stronie konsumentów spowodowanej naruszeniem nie znajduje pokrycia ani w prawie, ani w okolicznościach faktycznych.

248 Po pierwsze, ani z art. 23 rozporządzenia nr 1/2003, ani z pkt 1 B akapit trzeci wytycznych, na które powołuje się Transcatab nie można wywnioskować, że przepisy te podporządkowują możliwość zastosowania podwyższenia ze względu na naruszenie długotrwałe od spowodowania trwałych skutków szkodliwych dla konsumentów. Fragment wytycznych, do którego odsyła Transcatab, służy ogólnemu wyjaśnieniu polityki w zakresie grzywien określonej w wytycznych, a w szczególności zmian, które wprowadzono w porównaniu z wcześniejszą praktyką. Transcatab nie może zatem opierać swojego argumentu na tym przepisie wytycznych.

249 Po drugie, wbrew temu, co twierdzi Transcatab, w żaden sposób nie wykazano, że kartel nie miał wpływu na rynek, a więc tym bardziej że nie spowodował negatywnych skutków po stronie konsumentów. Dane przytoczone przez Transcatab w ramach zarzutu drugiego nie pozwalają bowiem potwierdzić braku takich skutków, które mogły przecież zostać spowodowane innymi czynnikami (zob. w szczególności

pkt 168 powyżej). Okoliczność, że kartel funkcjonował kilka lat, pokazuje ponadto, że zdaniem przetwórców kartel był nieskuteczny i nie prowadził do osiągnięcia zamierzonych skutków. Podstawa argumentu Transcatab jest zatem błędna.

250 W świetle powyższych rozważań należy zatem oddalić pierwszą część zarzutu trzeciego w całości.

W przedmiocie drugiej części zarzutu trzeciego, opartej na naruszeniu zasady ne bis in idem i braku uzasadnienia

Argumenty stron

251 Transcatab podnosi, że Komisja naruszyła zasadę ne bis in idem. Komisja przyjęła w zaskarżonej decyzji, że odpowiedzialność za zawieranie porozumień międzybranżowych w okresie od 1999 r. do 2001 r. należy przypisać wyłącznie APTI. Mimo to, nie oddzielając okresu pomiędzy rokiem 1995 a rokiem 1998 od okresu od 1999 do 2001 r., Komisja przypisała przetwórcom odpowiedzialność za zachowania, które miały miejsce w ramach porozumień międzybranżowych, które przecież zostały już przypisane wyłącznie APTI.

252 W niniejszym przypadku okoliczności zarzucane APTI i Transcatab dotyczące okresu od 1999 r. do 2002 r. były identyczne, gdyż spotkania przetwórców, do których dochodziło w tym okresie, miały charakter poprzedzający spotkania APTI. Ponadto

również podmioty, które dopuściły się naruszenia, były identyczne, jako że powszechnie wiadomo, iż stowarzyszenia branżowe stanowią emanację swoich członków. Tym samym Komisja dwukrotnie ukarała przetwórców za to samo naruszenie. Po raz pierwszy zostali oni ukarani jako członkowie APTI, a następnie zostali ukarani indywidualnie. W związku z tym grzywna nałożona na przetwórców była zbyt wysoka, zaś zaskarżona decyzja nie została w tym względzie uzasadniona.

253 Komisja wnosi o oddalenie argumentów Transcatab.

Ocena Sądu

254 Na wstępie należy przypomnieć, że zasada ne bis in idem, potwierdzona także w art. 4 protokołu nr 7 do europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r., stanowi ogólną zasadę prawa Unii, zaś jej przestrzeganie zapewniają sądy Unii. W dziedzinie prawa konkurencji zasada ta zabrania Komisji karania lub ścigania przedsiębiorstwa po raz kolejny za antykonkurencyjne zachowanie, za które zostało już ono ukarane lub za które nie zostało uznane winnym we wcześniejszej decyzji Komisji niepodlegającej już zaskarżeniu (wyrok Sądu z dnia 9 lipca 2003 r. w sprawie T-224/00 Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients przeciwko Komisji, Rec. s. II-2597, pkt 85, 86; ww. w pkt 224 wyrok w sprawach połączonych Tokai Carbon i in. przeciwko Komisji, pkt 130, 131). Zastosowanie zasady ne bis in idem podlega trzem wymogom: identyczności okoliczności faktycznych, identyczności podmiotu, który popełnił naruszenia, oraz identyczności chronionego interesu prawnego. Zasada ta zakazuje więc powtórnego karania tej samej osoby za to samo bezprawne zachowanie w celu ochrony tego samego dobra prawnego (ww. w pkt 88 wyrok w sprawach połączonych Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji, pkt 338; wyrok Sądu z dnia 13 grudnia 2006 r. w sprawach połączonych T-217/03 i T-245/03 FNCBV i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-4987, pkt 340).

255 W niniejszym przypadku pierwsza z przesłanek, a mianowicie identyczność okoliczności faktycznych, nie została spełniona. Nawet gdyby bowiem przyjąć, że pewna część poszczególnych zachowań antykonkurencyjnych zarzucanych przetwórcom, w szczególności uzgadnianie działań w celu wpływania na zachowanie APTI (motyw 244 zaskarżonej decyzji) i zachowanie zarzucane APTI, a konkretnie ustalanie stanowiska, które stowarzyszenie zamierzało zająć podczas negocjacji cenowych w celu zawierania porozumień międzybranżowych z Unitab (motywy 253, 254 zaskarżonej decyzji), są identyczne, należy uznać, że chodziło tu o odmienne zachowania. Bowiem uzgodnienia poprzedzające przyjęcie danej decyzji należy odróżnić od samej przyjętej decyzji.

256 Ponadto jak już zauważono w ramach pierwszej części niniejszego zarzutu, uzgodnienia między przetwórcami mające wpłynąć na zachowanie APTI wpisywały się w szerszą strategię kartelu przetwórców i stanowiły jego istotny element (zob. motyw 244 zaskarżonej decyzji). W tym względzie należy również zauważyć, że w zaskarżonej decyzji Komisja jasno i precyzyjnie wyjaśniła, że APTI i przetwórcy zostali ukarani za różne naruszenia (zob. w odniesieniu do APTI motywy 253, 254 i 270–273, zaś w odniesieniu do przetwórców motywy 240–252, a także 264–269 zaskarżonej decyzji).

257 W związku z tym Transcatab nie może podnosić, że w niniejszym przypadku okoliczności zarzucane przetwórcom były identyczne z okolicznościami zarzucanymi APTI.

258 Co się tyczy drugiej przesłanki, a mianowicie identyczności podmiotów, które popełniły naruszenia, należy stwierdzić, że również ona nie została spełniona w niniejszym przypadku. Jest tak dlatego, że chociaż Transcatab jest członkiem APTI, chodzi tu o różne podmioty, gdyż podmiotowość prawna, przedmiot i cele APTI są niezależne i odrębne od Transcatab (zob. podobnie ww. w pkt 254 wyrok w sprawach połączonych FNCBV i in. przeciwko Komisji, pkt 128).

259 Wynika stąd, że w niniejszym przypadku ani przesłanka identyczności okoliczności, ani przesłanka identyczności podmiotów, które popełniły naruszenia, nie zostały spełnione, gdyż zaskarżona decyzja nie karze wielokrotnie tych samych pomiotów ani tych samych osób za te same czyny. Należy więc uznać, że zasada ne bis in idem nie została naruszona.

260 Co się tyczy zastrzeżenia opartego na braku uzasadnienia, należy zauważyć, że z racji tego, iż zachowania zarzucane przetwórcom i zachowania zarzucane APTI są zachowaniami odrębnymi i wprowadzonymi w życie przez odrębne podmioty prawne, Komisja nie miała obowiązku podawać uzasadnień dotyczących stosowania zasady ne bis in idem. Ponadto w zaskarżonej decyzji Komisja w żaden sposób nie pomyliła odpowiedzialności APTI z odpowiedzialnością przetwórców. Konkretniej rzecz ujmując, zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 174 powyżej, motywy wskazane w pkt 256 powyżej jasno i bez żadnych dwuznaczności ilustrują rozumowanie Komisji w tym względzie, co pozwala Transcatab poznać uzasadnienie zastosowanego wobec niej środka, a Sądowi przeprowadzić jego kontrolę.

261 W świetle powyższego należy oddalić tę część zarzutu w całości.

W przedmiocie trzeciej części zarzutu trzeciego, opartej na naruszeniu zasady równego traktowania

Argumenty stron

262 Pomocniczo Transcatab podnosi, że przy zawieraniu umów z rolnikami przetwórcy musieli działać w zgodzie z ustawodawstwem krajowym, a w szczególności z ustawą nr 88/88 i porozumieniami międzybranżowymi. Co się tyczy porozumień

międzybranżowych, Komisja przyznała, że obowiązujące ramy prawne mogły stanowić źródło znacznych niepewności co do zgodności praktyk APTI z prawem. Z tego powodu Komisja postanowiła nałożyć na APTI symboliczną grzywnę w wysokości 1000 EUR. Transcatab zastanawia się, dlaczego Komisja nie przyjęła tego samego rozumowania w jej przypadku, pomimo wielu dowodów, z których wynika, że sporne zachowania przetwórców w latach 1999–2002 odnosiły się wyłącznie do umów wstępnych służących wypracowaniu wspólnego stanowiska na forum APTI. Odmienna ocena zachowań APTI i Transcatab oznacza, że naruszona została zasada równego traktowania.

263 Komisja wnosi o oddalenie argumentów Transcatab.

Ocena Sądu

264 Należy przypomnieć, że jak wynika z orzecznictwa przytoczonego w pkt 202 powyżej, zasada równego traktowania zostaje naruszona jedynie wtedy, gdy porównywalne sytuacje są traktowane w różny sposób lub gdy różne sytuacje są traktowane w identyczny sposób, chyba że takie traktowanie jest obiektywnie uzasadnione.

265 W niniejszym przypadku należy, po pierwsze, zauważyć, że jak już stwierdzono w ramach drugiej części niniejszego zarzutu (zob. pkt 256 powyżej), przetwórcy i APTI zostali ukarani za różne naruszenia (zob. odpowiednio motywy 240–252, 253, 254 zaskarżonej decyzji).

266 Tymczasem co się konkretnie tyczy okresu rozpoczynającego się w 1999 r., z zaskarżonej decyzji wynika, że przetwórcy zostali ukarani za szereg zachowań antykonkurencyjnych wpisujących się w tę samą strategię kartelu, której początek miał miejsce długo przed 1999 r. Przetwórcy zostali więc ukarani zarówno za uzgadnianie swoich cen poza porozumieniami międzybranżowymi, jak i za równoległe uzgodnienia służące wpływaniu na zachowanie APTI (zob. w szczególności motyw 244 zaskarżonej decyzji).

267 APTI natomiast została uznana za odpowiedzialną tylko w odniesieniu do zachowań związanych z zawieraniem porozumień międzybranżowych. Komisja uznała, że APTI nie może ponosić odpowiedzialności za jednolite i ciągłe naruszenia przetwórców, jako że akta Komisji nie zawierały żadnego dowodu potwierdzającego, że owo stowarzyszenie wpisywało się w całościowy plan wprowadzony w życie przez przetwórców, którego celem było uzgadnianie całości ich zachowań w dziedzinie zakupów, lub też że o nim wiedziało (zob. motywy 270, 271 zaskarżonej decyzji).

268 Po drugie, z zaskarżonej decyzji wynika, że nawet po 1999 r. zakres kartelu przetwórców znacznie wykraczał poza zakres stosowania ustawy nr 88/88 (zob. także pkt 240–245 powyżej). Transcatab nie może więc podnosić, że ramy prawne uzasadniają nałożenie na przetwórców symbolicznej grzywny, takiej jak ta, która została nałożona na APTI (zob. w tym względzie rozważania w pkt 298–311 poniżej).

269 W tych okolicznościach należy uznać, że sytuacja przetwórców, a w szczególności Transcatab, i sytuacja APTI w odniesieniu do naruszeń popełnionych w latach 1999–2002 nie są porównywalne. W konsekwencji Transcatab nie może podnosić naruszenia zasady równego traktowania.

270 W świetle wszystkich powyższych ustaleń zarzut trzeci należy oddalić w całości.

4. *W przedmiocie zarzutu czwartego dotyczącego pewnych okoliczności łagodzących*

W przedmiocie części pierwszej zarzutu czwartego dotyczącej okoliczności łagodzącej, opartej na niewprowadzeniu kartelu w życie

Argumenty stron

271 Transcatab zarzuca na początku Komisji, że instytucja ta nie chciała uwzględnić wobec niej okoliczności łagodzących, przewidzianych w pkt 3 tiret drugie wytycznych, opartych na niewprowadzeniu w praktyce porozumień ani praktyk noszących znamiona naruszenia w życie. Transcatab podnosi, że w ramach części pierwszej zarzutu drugiego wykazała już, że przetwórcy nie wprowadzili w życie najważniejszej części swoich porozumień. Stwierdzenie to wynika z braku wpływu porozumień na rynek.

272 Komisja wnosi o oddalenie argumentów Transcatab.

Ocena Sądu

273 Po pierwsze, należy przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem okoliczność łagodząca przewidziana w pkt 3 tiret drugie wytycznych, oparta na niewprowadzeniu w praktyce porozumień lub praktyk noszących znamiona naruszenia w życie, opiera się na zachowaniu właściwym każdemu przedsiębiorstwu. Wynika z tego, że w celu oceny

tej okoliczności łagodzącej nie należy uwzględniać skutków wywołanych całością naruszenia, gdyż te powinny być wzięte pod uwagę podczas oceny rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek w celu oceny jego wagi (pkt 1 A akapit pierwszy wytycznych), ale zachowanie właściwe dla każdego przedsiębiorstwa, tak by zbadać względną wagę udziału każdego przedsiębiorstwa w naruszeniu (ww. w pkt 148 wyrok w sprawie Groupe Danone przeciwko Komisji, pkt 384; ww. w pkt 146 wyrok w sprawach połączonych Gütermann i Zwicky przeciwko Komisji, pkt 178).

274 Wynika stąd, że Transcatab nie może uzasadniać błędnego zastosowania przez Komisję rozpatrywanej okoliczności łagodzącej brakiem praktycznego wpływu naruszenia na ceny.

275 Po drugie i w każdym razie należy również przypomnieć, że z orzecznictwa wynika, że aby skorzystać z pkt 3 tiret drugie wytycznych, podmioty, które popełniły naruszenie, muszą być w stanie wykazać, że przyjmowały konkurencyjną postawę na rynku lub iż przynajmniej wyraźnie i w znaczącym stopniu naruszały zobowiązania mające na celu wprowadzenie kartelu w życie, do tego stopnia, iż zakłócały one jego funkcjonowanie, oraz że nie wywoływały wrażenia, iż stosują się do porozumienia, zachęcając w ten sposób pozostałe przedsiębiorstwa do wprowadzenia w życie danego kartelu (wyroki Sądu: z dnia 8 lipca 2004 r. w sprawie T-50/00 Dalmine przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2395, pkt 292; podobnie z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie T-26/02 Daiichi Pharmaceutical przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-713, pkt 113).

276 Tymczasem w niniejszym przypadku Transcatab wcale nie twierdzi, by wyraźnie i w znaczącym stopniu sprzeciwiała się wprowadzaniu w życie rozpatrywanego kartelu do tego stopnia, iż zakłócała ona jego funkcjonowanie. W konsekwencji spółka ta nie może powoływać się na błąd Komisji polegający na tym, że Komisja nie pozwoliła jej skorzystać z rozpatrywanej okoliczności łagodzącej.

277 Należy też wreszcie stwierdzić, że z jednej strony Komisja udowodniła w motywie 383 zaskarżonej decyzji, iż kartel został wprowadzony w życie, a z drugiej strony twierdząc, iż „najważniejsza część" porozumień nie została wprowadzona w życie, Transcatab sama przyznaje, że rozpatrywane kartele przynajmniej częściowo zostały wprowadzone w życie (zob. pkt 239 powyżej).

278 W świetle powyższego tę część zarzutu należy oddalić.

W przedmiocie części drugiej zarzutu czwartego dotyczącej okoliczności łagodzącej, opartej na zakończeniu spornych działań przed interwencją Komisji

Argumenty stron

279 Transcatab zarzuca Komisji, że ta odmówiła uwzględnienia okoliczności łagodzącej przewidzianej w pkt 3 tiret trzecie wytycznych, opartej na zakończeniu naruszeń przed pierwszą interwencją Komisji.

280 Po pierwsze, wytyczne w żaden sposób nie uzależniają możliwości zastosowania wspomnianej okoliczności łagodzącej od bardziej lub mniej poważnego charakteru naruszenia, w związku z czym wspomniana okoliczność łagodząca może znaleźć zastosowanie zarówno w przypadku naruszeń poważnych, jak i naruszeń bardzo poważnych. Po drugie, po pierwszej interwencji Komisji Transcatab nie podejmowała żadnych zachowań, które mogłyby stanowić naruszenie reguł konkurencji. Po trzecie, Komisja zignorowała specyfikę sektora surowca tytoniowego. Po czwarte, niezastosowanie

wspomnianej okoliczności łagodzącej wynikało z odejścia od orzecznictwa Sądu w dziedzinie grzywien wynikającego z wyroku z dnia 15 czerwca 2005 r. w sprawach połączonych T-71/03, T-74/03, T-87/03 i T-91/03 Tokai Carbon i in. przeciwko Komisji, niepublikowanego w Zbiorze. To odejście od orzecznictwa, które miało miejsce na początku postępowania, naruszyło uzasadnione oczekiwania Transcatab, która oczekiwała przyznania obniżki grzywny ze względu na to, że spółka ta zakończyła swoje bezprawne zachowanie niezwłocznie po pierwszej interwencji Komisji.

281 Komisja wnosi o oddalenie argumentów Transcatab.

Ocena Sądu

282 Należy przypomnieć, że pkt 3 tiret trzecie wytycznych stanowi, iż kwota podstawowa grzywny nałożonej przez Komisję może zostać obniżona, jeżeli przedsiębiorstwo, któremu zarzuca się naruszenie, zaprzestaje naruszenia niezwłocznie po pierwszych interwencjach Komisji.

283 Zgodnie jednak z orzecznictwem przyznanie obniżki grzywny ze względu na zakończenie naruszenia niezwłocznie po pierwszej interwencji Komisji nie następuje automatycznie, lecz zależy od oceny okoliczności danego przypadku, którą Komisja przeprowadza w zakresie przysługujących jej uprawnień dyskrecjonalnych (zob. ww. w pkt 147 wyrok w sprawie Carbone-Lorraine przeciwko Komisji, pkt 228 i przytoczone tam orzecznictwo). Okoliczności każdej konkretnej sprawy mogą więc skłonić Komisję do tego, że nie pozwoli ona przedsiębiorstwu będącemu stroną niezgodnego z prawem porozumienia na skorzystanie z owej obniżki kwoty podstawowej grzywny (ww. w pkt 162 wyrok z dnia 19 marca 2009 r. w sprawie Archer Daniels Midland przeciwko Komisji, pkt 148).

284 Tak więc Trybunał orzekł, że uwzględnienie okoliczności łagodzącej w sytuacji, gdy przedsiębiorstwo jest stroną porozumienia ewidentnie niezgodnego z prawem, jeżeli przedsiębiorstwo to wiedziało lub nie mogło nie wiedzieć, że owo porozumienie stanowiło naruszenie, mogłoby być dla przedsiębiorstw zachętą do kontynuowania tajnego porozumienia tak długo jak to możliwe z nadzieją, że ich zachowanie nigdy nie zostanie wykryte, wiedząc jednocześnie, że gdyby zostało wykryte, mogłyby one skorzystać z obniżenia grzywny, przerywając naruszenie w tym właśnie momencie. Takie uznanie pozbawiłoby nałożoną grzywnę wszelkiego skutku odstraszającego i godziłoby w skuteczność art. 81 ust. 1 WE (ww. w pkt 162 wyrok z dnia 19 marca 2009 r. w sprawie Archer Daniels Midland przeciwko Komisji, pkt 149). Ponadto Sąd wyraźnie stwierdził, że zaprzestanie naruszenia popełnionego umyślnie nie może być uznane za okoliczność łagodzącą, jeżeli jest ono spowodowane interwencją Komisji (wyrok Sądu z dnia 11 marca 1999 r. w sprawie T-157/94 Ensidesa przeciwko Komisji, Rec. s. II-707, pkt 498; ww. w pkt 180 wyrok w sprawie Wieland-Werke i in. przeciwko Komisji, pkt 229).

285 W niniejszym przypadku rozpatrywane naruszenie dotyczyło tajnego kartelu, którego celem było w szczególności ustalanie cen oraz podział dostawców i ilości, które można nabyć. Jak już zauważono w pkt 137 powyżej, tego typu kartele zostały wyraźnie zakazane w art. 81 ust. 1 lit. a) i b) WE i stanowią naruszenia, które orzecznictwo kwalifikuje jako szczególnie poważne, gdyż wywierają bezpośredni wpływ na podstawowe parametry konkurencji na danym rynku. Ponadto jak już stwierdzono w pkt 170 powyżej, w niniejszym przypadku przetwórcy świadomie posłużyli się zachowaniami antykonkurencyjnymi, za które zostali ukarani, oraz wielokrotnie porozumiewali się w przedmiocie środków mających na celu zapewnienie skutecznego wprowadzenia w życie kartelu.

286 W tych okolicznościach i w świetle orzecznictwa przywołanego w pkt 283 i 284 powyżej Transcatab nie może podnosić, że Komisja popełniła błąd, nie stosując w jej przypadku wskazanej okoliczność łagodzącej.

287 Wniosek ten nie może zostać zakwestionowany przez poszczególne argumenty podniesione przez Transcatab.

288 W świetle bowiem przywołanego wyżej orzecznictwa okoliczność, że Transcatab nie podejmowała żadnych niezgodnych z prawem zachowań po pierwszej interwencji Komisji, nie oznacza, że Komisja miała obowiązek uwzględnić omawianą okoliczność łagodzącą. Ponadto specyfika sektora, na którą składa się między innymi podniesiony przez Transcatab brak precedensów i obowiązujące w nim przepisy, chociaż może ewentualnie odgrywać rolę przy ocenie innych okoliczności łagodzących (zob. w szczególności część trzecia i piątą niniejszego zarzutu), mimo wszystko nie stanowi okoliczności, która ma znaczenie przy stosowaniu omawianej okoliczności łagodzącej.

289 Co się wreszcie tyczy rzekomego naruszenia zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań, należy przypomnieć, że jak już wskazano w pkt 208 powyżej, zgodnie z orzecznictwem możliwość powołania się na tę zasadę zakłada spełnienie trzech przesłanek. Po pierwsze, administracja musi przekazać zainteresowanemu dokładne, bezwarunkowe i zgodne zapewnienia pochodzące z uprawnionych i wiarygodnych źródeł. Po drugie, zapewnienia te muszą być takiego rodzaju, by wzbudzały u podmiotu, do którego są skierowane, uzasadnione oczekiwanie. Po trzecie, udzielone zapewnienia muszą być zgodne z właściwymi przepisami (zob. orzecznictwo przywołane w pkt 208 powyżej).

290 W tym względzie wystarczy zauważyć, że w niniejszym przypadku pierwsza z tych przesłanek nie została spełniona, gdyż Transcatab nie może twierdzić, że Komisja przekazała jej dokładne, bezwarunkowe i zgodne zapewnienia, iż zamierza jej przyznać obniżkę grzywny w przypadku zakończenia jej niezgodnego z prawem zachowania po pierwszej interwencji Komisji.

291 Trzeba ponadto przypomnieć, iż sama okoliczność, że dla celów ustalenia wysokości grzywny we wcześniejszej praktyce decyzyjnej Komisja uznawała pewne okoliczności faktyczne za okoliczności łagodzące, nie zobowiązuje tej instytucji do dokonania takiej samej oceny w późniejszej decyzji (wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-347/94 Mayr-Melnhof przeciwko Komisji, Rec. s. II-1751, pkt 368; ww. w pkt 180 wyrok w sprawie LR AF 1998 przeciwko Komisji, pkt 337). A zatem Transcatab nie może opierać swojego argumentu na okoliczności, że wspomniana okoliczność łagodząca została uwzględniona w przypadku innych naruszeń. Ponadto ww. w pkt 280 wyroku z dnia 15 czerwca 2005 r. w sprawach połączonych Tokai Carbon i in. przeciwko Komisji, do którego odsyła motyw 382 zaskarżonej decyzji, w żaden sposób nie można uznać za odejście od orzecznictwa, gdyż jak słusznie zauważyła Komisja, Sąd jeszcze przed wydaniem tego wyroku wyraźnie uznał, że zakończenia naruszenia popełnionego umyślnie nie można uznać za okoliczność łagodzącą, jeżeli zostało ono stwierdzone dzięki interwencji Komisji (wyrok Sądu z dnia 11 marca 1999 r. w sprawie T-156/94 Aristrain przeciwko Komisji, Rec. s. II-645, pkt 138; ww. w pkt 284 wyrok w sprawie Ensidesa przeciwko Komisji, pkt 498). Wynika stąd, że Transcatab nie może powoływać się na uzasadnione oczekiwania w tym względzie.

292 W świetle powyższych rozważań należy więc oddalić drugą część zarzutu czwartego.

W przedmiocie trzeciej części zarzutu czwartego dotyczącej okoliczności łagodzącej, opartej na istnieniu racjonalnych wątpliwości co do tego, czy sporne zachowanie stanowi naruszenie

293 W ramach niniejszej części Transcatab podnosi w istocie dwa zastrzeżenia. Z jednej strony spółka ta podnosi błędne nieuwzględnienie okoliczności łagodzącej, opartej na istnieniu racjonalnych wątpliwości co do tego, czy sporne zachowanie stanowi naruszenie. Z drugiej strony Transcatab podnosi naruszenie zasady równego traktowania w porównaniu do sprawy Surowiec tytoniowy – Hiszpania.

W przedmiocie istnienia racjonalnych wątpliwości co do tego, czy sporne zachowanie jest niezgodne z prawem

— Argumenty stron

294 Transcatab podnosi, że ze względu na to, że zarówno europejskie, jak i krajowe ramy prawne są niejasne, można mieć racjonalne wątpliwości co do tego, czy zachowania przetwórców surowca tytoniowego i APTI we Włoszech były niezgodnie z prawem. W konsekwencji Komisja powinna była uwzględnić okoliczność łagodzącą przewidzianą w pkt 3 tiret czwarte wytycznych, a przynajmniej obniżyć grzywnę nałożoną na poszczególnych przetwórców. Komisja nie uzasadniła odmowy uwzględnienia wniosku Transcatab o przyznanie jej tej okoliczności łagodzącej.

295 Ściślej rzecz biorąc, Transcatab podnosi, że rozporządzenie Rady nr 26 z dnia 4 kwietnia 1962 r. dotyczące stosowania niektórych reguł konkurencji w odniesieniu do produkcji rolnej i handlu niektórymi produktami rolnymi (Dz.U. 1962, 30, s. 993) przewiduje pod pewnymi warunkami zwolnienia w przypadku porozumień, które są konieczne do realizacji celów wymienionych w art. 33 WE. Tymczasem porozumienia przetwórców zostały uznane za konieczne do realizacji celów wymienionych w art. 33 WE. Porozumienia te były bowiem konieczne do zapewnienia racjonalnego rozwoju produkcji rolnej oraz do zapewnienia dalszego funkcjonowania rynku włoskiego. Służyły one ograniczeniu dochodów pośredników, nie zmniejszając dochodów rolników, a nawet je podwyższając. Transcatab podnosi, że udowodniła, iż ze względu na szczególny kontekst faktyczny niniejszej sprawy, porozumienia przetwórców miały na celu realizację celów wymienionych w art. 33 WE. Ustalenia te, jak i inne interwencje Unii w sektorze tytoniowym, spowodowały powstanie po stronie przetwórców racjonalnych wątpliwości co do zgodności spornych zachowań z regułami konkurencji.

296 Według Transcatab uregulowania krajowe, a w szczególności ustawa nr 88/88, również mogły do pewnego stopnia wzbudzać poważne wątpliwości co do zgodności spornych zachowań z prawem. W zaskarżonej decyzji Komisja powinna była uwzględnić tę okoliczność w przypadku przetwórców, podobnie jak zrobiła to w przypadku APTI i Unitab, na które nałożyła symboliczną grzywnę w wysokości 1000 EUR.

297 Komisja wnosi o oddalenie argumentów Transcatab.

— Ocena Sądu

298 Na wstępie należy zauważyć, że niniejsza sprawa dotyczy uczestnictwa w kartelu horyzontalnym, którego członkowie przez kilka lat utrzymywali jego charakter w tajemnicy i którego działalność polegała w szczególności na ustalaniu cen. Chodzi tu więc o oczywiste i bardzo poważne naruszenie art. 81 WE. Ponadto przedsiębiorstwo, którego dotyczy niniejsza sprawa, jest jednym z największych włoskich przetwórców surowca tytoniowego należącym do jednej z największych grup niezależnych hurtowych nabywców liści tytoniu na świecie. Chodzi tu więc o przedsiębiorstwo dysponujące materialnymi i intelektualnymi zasobami pozwalającymi mu ocenić charakterystyczne cechy otoczenia regulacyjnego, w którym prowadzi swoją działalność, a także konsekwencje mogące w tym względzie wynikać z jego zachowania, w szczególności z punktu widzenia reguł konkurencji. W tych okolicznościach nie można rozsądnie twierdzić, że Transcatab mogła mieć wątpliwości co do tego, czy sporne naruszenie jest zgodne z prawem (zob. podobnie ww. w pkt 148 wyrok w sprawie Groupe Danone przeciwko Komisji, pkt 406; ww. w pkt 147 wyrok w sprawie Carbone-Lorraine przeciwko Komisji, pkt 229).

299 Co się w pierwszej kolejności tyczy rozporządzenia nr 26, które przywołuje Transcatab, należy zauważyć, że w rozporządzeniu tym, a w szczególności w jego art. 2, ustanowiono odstępstwo od możliwości stosowania art. 81 ust. 1 WE do porozumień, decyzji i praktyk, jakie odnoszą się do produkcji lub handlu produktami

wyszczególnionymi w załączniku I do traktatu WE, w tym w szczególności surowca tytoniowego, które stanowią integralną część krajowej organizacji rynku lub są niezbędne do osiągnięcia celów określonych w art. 33 WE.

300 Z orzecznictwa wynika, że odnośnie do odstępstwa od ogólnej zasady stosowania art. 81 ust. 1 WE wykładnia art. 2 rozporządzenia nr 26 powinna być zawężająca. Poza tym z utrwalonego orzecznictwa wynika, że art. 2 ust. 1 zdanie pierwsze rozporządzenia nr 26, który przewiduje wspomniany wyjątek, ma zastosowanie wyłącznie w sytuacji, gdy dane porozumienie wspomaga realizację wszystkich celów art. 33 WE. Wreszcie jak wynika z samego brzmienia art. 2 ust. 1 zdanie pierwsze rozporządzenia nr 26, dane porozumienie musi być „niezbędne" do osiągnięcia rzeczonych celów (ww. w pkt 254 wyrok w sprawach połączonych FNCBV i in. przeciwko Komisji, pkt 199 i przytoczone tam orzecznictwo).

301 W tym względzie, po pierwsze, należy stwierdzić, że w motywach 303–313 zaskarżonej decyzji Komisja wyraźnie wykluczyła możliwość zastosowania w niniejszym przypadku odstępstw od art. 81 ust. 1 WE przewidzianych w art. 2 rozporządzenia nr 26. Transcatab nie zakwestionowała ani tej oceny, ani wniosku Komisji, a jedynie podniosła, że omawiane uregulowanie spowodowało powstanie po jej stronie racjonalnych wątpliwości, które Komisja powinna była uwzględnić.

302 Po drugie, należy zauważyć, że rozporządzenie nr 26 ustanawia w art. 2 ust. 2 i 3 szczególną procedurę, dzięki której Komisja może określić, do jakich porozumień można stosować odstępstwa przewidziane w ust. 2. Procedura ta przewiduje w szczególności zasięganie przez Komisję opinii zainteresowanych państw członkowskich, przedsiębiorstw lub stowarzyszeń przedsiębiorstw.

303 Tymczasem akta sprawy w ogóle nie wskazują, że przetwórcy zgłosili Komisji swoje porozumienia w celu uzyskania zwolnienia w ramach tej szczególnej procedury. Transcatab nie twierdzi zresztą, że owe porozumienia zostały notyfikowane Komisji. Natomiast z pewnych notatek sporządzonych podczas spotkania APTI z dnia 4 kwietnia 2002 r. (zob. pkt 4 powyżej) przez przedstawicieli spółki Dimon Italia wynika, że porozumienia, o których mowa, nie zostały notyfikowane Komisji, czego Transcatab nie kwestionuje. Ze względu na brak zgłoszenia i nieprzeprowadzenie formalnej procedury Transcatab nie może podnosić, że przetwórcy mieli wątpliwości co do tego, że ich porozumienia mogły być objęte zakresem zastosowania odstępstw przewidzianych w rozporządzeniu nr 26. Ponadto w systemie, takim jak przewidziany w rozporządzeniu nr 26, należy wykluczyć, że podmioty prywatne mogą zastąpić ocenę Komisji własną oceną środków, które są najodpowiedniejsze dla realizacji celów określonych w art. 33 WE i tym samym podejmować inicjatywy prawne, które byłyby uzasadnione tym, że realizują te cele.

304 Po trzecie, z zaskarżonej decyzji wynika, że cel kartelu od początku był jawnie antykonkurencyjny (zob. przykładowo motyw 111 zaskarżonej decyzji). Z okoliczności niniejszej sprawy nie wynika, zaś Transcatab nie udowodniła, że przetwórcy chcieli za pomocą nielegalnych porozumień realizować cele określone w art. 33 WE.

305 W tym względzie Trybunał orzekł, że utrzymanie skutecznej konkurencji na rynkach produktów rolnych stanowi jeden z celów wspólnej polityki rolnej i wspólnej organizacji danych rynków (zob. motyw 311 zaskarżonej decyzji; wyrok Trybunału z dnia 9 września 2003 r. w sprawie C-137/00 Milk Marque i National Farmers' Union, Rec. s. I-7975, pkt 57). A zatem Transcatab nie może podnosić, że oczywiście antykonkurencyjne porozumienia, takie jak rozpatrywany kartel przetwórców, realizują cele określone w art. 33 ust. 1 WE.

306 W świetle wszystkich powyższych ustaleń należy stwierdzić, że Transcatab nie może zasadnie podnosić, iż rozporządzenie nr 26 spowodowało powstanie po jej stronie uzasadnionych wątpliwości co do tego, czy rozpatrywany kartel jest niezgodny z prawem.

307 Co się w drugiej kolejności tyczy uregulowań krajowych, należy zauważyć, że w motywie 323 zaskarżonej decyzji Komisja uznała, iż kartel przetwórców nie był objęty zakresem zastosowania ustawy nr 88/88 ze względu na to, że jego celem było co do zasady ustalanie minimalnych lub średnich cen dostaw oraz podział ilości i dostawców, podczas gdy celem wspomnianej ustawy było gwarantowanie cen minimalnych dla rolników.

308 Otóż ponieważ uregulowania krajowe nie obejmowały działań kartelu, przetwórcy nie mogli na podstawie tych uregulowań powziąć wątpliwości co do tego, czy ich zachowania są zgodne z prawem.

309 W tych okolicznościach i w świetle ustaleń przedstawionych w pkt 298 powyżej należy uznać, że Komisja nie popełniła błędu, nie przyznając obniżki grzywny ze względu na rozpatrywaną okoliczność łagodzącą.

310 Co się tyczy zastrzeżenia podniesionego w replice, opartego na rzekomym braku uzasadnienia faktu nieuwzględnienia rozpatrywanej okoliczności łagodzącej, należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem jakkolwiek Komisja jest zobowiązana na podstawie art. 253 WE uzasadniać swoje decyzje, wskazując okoliczności faktyczne, na których opiera się uzasadnienie decyzji i względy, które doprowadziły ją do jej wydania, postanowienie to nie wymaga od Komisji omówienia wszystkich okoliczności faktycznych i prawnych, które wzięła pod uwagę w toku postępowania administracyjnego (ww. w pkt 173 wyrok w sprawie Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin przeciwko Komisji, pkt 14, 15; wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-319/94 Fiskeby Board przeciwko Komisji, Rec. s. II-1331, pkt 127).

311 W związku z tym Transcatab nie może opierać swojej argumentacji na tym, że w części zaskarżonej decyzji poświęconej okolicznościom łagodzącym Komisja nie wyjaśniła powodów, dla których uznała, że nie należy uwzględniać pewnych argumentów przedstawionych w tym względzie przez Transcatab w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów. Trzeba zresztą stwierdzić, że w motywach 303–324 zaskarżonej decyzji Komisja przeanalizowała wpływ zarówno rozporządzenia nr 26, jak i uregulowań krajowych.

W przedmiocie odmiennego potraktowania w stosunku do sprawy Surowiec tytoniowy – Hiszpania

— Argumenty stron

312 Transcatab twierdzi, że nieuwzględnienie przez Komisję rozpatrywanej okoliczności łagodzącej przy tak niejasnym kontekście prawnym, jaki występował w niniejszej sprawie, skutkował znacznymi różnicami w traktowaniu włoskich i hiszpańskich przetwórców. Uzasadnienie zaskarżonej decyzji było w tym względzie oczywiście nielogiczne, gdyż nie brało pod uwagę pewnych ustaleń przyjętych w sprawie Surowiec tytoniowy – Hiszpania, która jest analogiczna do niniejszej sprawy. W szczególności w przypadku dotyczącym Hiszpanii Komisja uznała, że kontekst prawny i zachowanie rządu mogły stanowić źródło wątpliwości, które uzasadniało obniżenie o 40% grzywny nie tylko w przypadku stowarzyszeń branżowych, lecz również w przypadku indywidualnych przetwórców.

313 W niniejszym przypadku natomiast, w praktycznie identycznej sytuacji Komisja uznała, że kartel przetwórców w całości podpada pod art. 81 WE ze względu na to, że jego zasadniczym celem było ustalanie minimalnych lub średnich cen dostaw, podczas gdy ustawa nr 88/88 ustanawiała ceny minimalne. Tymczasem w sprawie Surowiec tytoniowy – Hiszpania prawo również przewidywało możliwość ustalania cen minimalnych.

314 Komisja wnosi o oddalenie argumentów Transcatab.

— Ocena Sądu

315 Przy pomocy niniejszego zastrzeżenia Transcatab podnosi naruszenie zasady równego traktowania polegające na tym, że w sytuacji analogicznej do obecnej, a konkretnie w sprawie Surowiec tytoniowy – Hiszpania, Komisja uwzględniła w przypadku przetwórców rozpatrywaną okoliczność łagodzącą.

316 W tym względzie w pkt 202 i 264 powyżej przypomniano już, że zasada równego traktowania zostaje naruszona jedynie wtedy, gdy porównywalne sytuacje są traktowane w różny sposób lub gdy różne sytuacje są traktowane w identyczny sposób, chyba że takie traktowanie jest obiektywnie uzasadnione.

317 W niniejszym przypadku z porównania dwóch rozważanych decyzji pod względem wpływu wywieranego przez krajowe ramy prawne na kwestionowane praktyki wynika, że obydwie sytuacje charakteryzowały znaczne różnice. W szczególności z motywów 52 i nast., 349 i nast., 426–429, 437 i 438 decyzji w sprawie Surowiec tytoniowy – Hiszpania wynika, że w Hiszpanii organy publiczne odegrały ważną rolę w negocjacjach porozumień między producentami i przetwórcami. Chodziło o negocjacje

uznane za „publiczne". W Hiszpanii istniała nawet „praktyka ministerstwa mająca na celu zezwalanie stronom na zbiorcze negocjowanie warunków zakupu i sprzedaży tytoniu, w tym jego cen, oraz zachęcanie ich do tego rodzaju praktyk" (motyw 60 decyzji w sprawie Surowiec tytoniowy – Hiszpania). Komisja wyciągnęła na tej podstawie wniosek, że „publiczne negocjacje między przedstawicielami producentów a przetwórcami wyznaczyły, przynajmniej w pewnym stopniu, istotne ramy materialne (w szczególności w odniesieniu do możliwości dokonywania uzgodnień i zajmowania wspólnych stanowisk), w których zakresie przetwórcy mogli rozwijać – poza wspólnym stanowiskiem uzgodnionym w kontekście negocjacji publicznych – swą tajną strategię dotyczącą średnich (maksymalnych) cen dostaw oraz ilości" (motyw 438 decyzji w sprawie Surowiec tytoniowy – Hiszpania). Z tego właśnie powodu Komisja przyznała obniżkę o 40% kwoty podstawowej grzywien nałożonych na hiszpańskich przetwórców.

318 Tymczasem należy zaznaczyć, że organy publiczne nie odegrały takiej roli w negocjacjach między przetwórcami i producentami w niniejszej sprawie.

319 Transcatab nie może więc twierdzić, że nie stosując wskazanej okoliczności łagodzącej, Komisja naruszyła zasadę równego traktowania.

320 Co się wreszcie tyczy argumentu opartego na nielogicznym uzasadnieniu, należy stwierdzić, że Transcatab jedynie w bardzo ogólny sposób odsyła do decyzji w sprawie Surowiec tytoniowy – Hiszpania, nie precyzując, które konkretnie ustalenia nie zostały uwzględnione w zaskarżonej decyzji, skutkiem czego uzasadnienie tej decyzji było nielogiczne.

321 Należy więc oddalić w całości trzecią część zarzutu czwartego.

W przedmiocie czwartej części zarzutu czwartego dotyczącej okoliczności łagodzącej, opartej na aktywnej współpracy Transcatab w toku postępowania

Argumenty stron

322 W pierwszej kolejności Transcatab podnosi, że Komisja powinna była uwzględnić w jej przypadku okoliczność łagodzącą przewidzianą w pkt 3 tiret szóste wytycznych dotyczącą aktywnej współpracy przedsiębiorstwa w toku postępowania, która wykracza poza zakres zastosowania komunikatu w sprawie współpracy. Transcatab podnosi, że jej współpraca z Komisją w toku całego postępowania była pełna i wykraczała poza współpracę wymaganą w ramach komunikatu w sprawie współpracy. Transcatab w szczególności ma tu na myśli spontaniczne oświadczenia swojego dyrektora generalnego i dyrektora ds. zakupów dotyczące funkcjonowania kartelu, jak również pozytywną ocenę jej współpracy przez urzędników Komisji prowadzących dochodzenie. Ponadto Komisja we wcześniejszych przypadkach przyznawała obniżki kwot wyjściowych grzywien, które zamierzała nałożyć na dane przedsiębiorstwo, mając na uwadze jego wolę współpracy.

323 W drugiej kolejności Transcatab podnosi, że Komisja, nie uwzględniając w jej przypadku tej okoliczności łagodzącej, choć uwzględniła ją w przypadku Deltafiny, naruszyła zasadę równego traktowania. Komisja przyznała Deltafinie obniżkę grzywny o 50% ze względu na jej współpracę, mając na uwadze okoliczność, że spółce tej nie przyznano żadnej obniżki grzywny w rozumieniu komunikatu w sprawie współpracy. Z zaskarżonej decyzji wynika jednak, że Deltafina nie przestrzegała obowiązku współpracy wynikającego z zastosowania komunikatu w sprawie współpracy. Przedsiębiorstwu, które nie przestrzegało obowiązku współpracy, przyznano większą obniżkę grzywny niż spółce Transcatab, która, przeciwnie, współpracowała w sposób ciągły i znacznie większy, niż było to od niej wymagane. Tego rodzaju podejście całkowicie niweluje efekt zachęty komunikatu w sprawie współpracy.

324 Według Transcatab okoliczność, że Deltafina świadomie naruszyła obowiązek współpracy, nie czyni jej sytuacji wyjątkową. Transcatab twierdzi bowiem, że istnieją dwie możliwości: albo system komunikatu w sprawie współpracy i okoliczność łagodząca oparta na współpracy mogą współistnieć i w takim przypadku Komisja miała rację, obniżając grzywnę Deltafiny, co jednak oznacza, że tak samo powinna była potraktować Transcatab, której stopień współpracy był przynajmniej równy stopniowi współpracy Deltafiny; albo obu systemów nie da się ze sobą pogodzić i w takim przypadku zastosowanie okoliczności łagodzącej względem Deltafiny byłoby w niniejszym przypadku wykluczone, gdyż spółka ta była pierwszym przedsiębiorstwem, które wniosło o zastosowanie komunikatu w sprawie współpracy.

325 Pomocniczo Transcatab wnosi o przyznanie jej dodatkowej obniżki grzywny w wysokości przynajmniej równej obniżce przyznanej Deltafinie ze względu na swoją pełną współpracę, która wykraczała poza system komunikatu w sprawie współpracy.

326 Komisja wnosi o oddalenie argumentów Transcatab.

Ocena Sądu

327 Co się tyczy pierwszego zastrzeżenia Transcatab, należy przypomnieć, że zgodnie z pkt 3 tiret szóste wytycznych kwota podstawowa grzywny może zostać obniżona ze względu na aktywną współpracę przedsiębiorstwa w toku postępowania, która wykracza poza zakres zastosowania komunikatu w sprawie współpracy.

328 Z orzecznictwa wynika, że ta szczególna okoliczność łagodząca nie ma zastosowania do naruszeń, które nie wchodzą w zakres zastosowania komunikatu w sprawie współpracy (ww. w pkt 88 wyrok w sprawach połączonych Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 380).

329 W tej kwestii należy wskazać, że zastosowanie pkt 3 tiret szóste wytycznych nie może skutkować pozbawieniem komunikatu w sprawie współpracy jego skuteczności (effet utile). Należy bowiem stwierdzić, że komunikat w sprawie współpracy wytycza ramy nagradzania za współpracę w dochodzeniu Komisji przedsiębiorstw, które są lub były stronami tajnych karteli mających wpływ na Unię. Z brzmienia i z systematyki wspomnianego komunikatu wynika zatem, że przedsiębiorstwa mogą co do zasady otrzymać obniżkę grzywny z tytułu swojej współpracy jedynie wtedy, gdy spełnią surowe wymogi przewidziane w tym komunikacie.

330 Tak więc aby zapewnić skuteczność (effet utile) komunikatu w sprawie współpracy, Komisja może przyznać obniżkę grzywny przedsiębiorstwu na podstawie pkt 3 tiret szóste wytycznych tylko w wyjątkowych sytuacjach. Ma to miejsce zwłaszcza wtedy, gdy współpraca przedsiębiorstwa, która wykracza wprawdzie poza zakres jego prawnego zobowiązania do współpracy, ale nie daje mu prawa do obniżki grzywny na podstawie komunikatu w sprawie współpracy, jest obiektywnie użyteczna dla Komisji.

331 W niniejszej sprawie z motywów 493–498 wynika, że Komisja oceniła w ramach komunikatu w sprawie współpracy dowody dostarczone przez Transcatab, jak również jej postawę i czas trwania współpracy w toku postępowania. W tym względzie należy przypomnieć, że Komisji przysługuje szeroki zakres uznania przy dokonywaniu oceny jakości i użyteczności współpracy danego przedsiębiorstwa (wyrok Trybunału z dnia 10 maja 2007 r. w sprawie C-328/05 P SGL Carbon przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-3921, pkt 88).

332 Ze względu na to, że Transcatab była drugim po spółce Mindo przedsiębiorstwem, które spełniło warunki przewidziane w komunikacie w sprawie współpracy dla obniżenia grzywny, Komisja przyznała jej na podstawie tego komunikatu oraz na podstawie oceny jej współpracy obniżkę grzywny o 30%, czyli maksymalną obniżkę określoną w przedziałach przewidzianych w komunikacie w sprawie współpracy dla drugiego przedsiębiorstwa, które spełniło przesłanki przyznania obniżki.

333 Należy zatem stwierdzić, że Komisja uwzględniła współpracę ze strony Transcatab w ramach komunikatu w sprawie współpracy. Ponadto bezsporne jest, że w niniejszym przypadku chodzi o kartel i w konsekwencji o naruszenie, które wchodzi w zakres zastosowania tego komunikatu (zob. podobnie ww. w pkt 88 wyrok w sprawach połączonych Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 381).

334 Ponadto Transcatab w żaden sposób nie wykazała, że w niniejszym przypadku miały miejsce wyjątkowe okoliczności, które uzasadniałyby uwzględnienie jej współpracy wykraczającej poza zakres zastosowania komunikatu w sprawie współpracy i tym samym zastosowanie okoliczności łagodzącej przewidzianej w pkt 3 tiret szóste wytycznych. Okoliczności, na które powołuje się Transcatab, takie jak spontaniczne oświadczenia lub pozytywna ocena jej współpracy, nie stanowią czynników, które mogłyby uzasadnić zastosowanie w niniejszym przypadku tej okoliczności łagodzącej.

335 Co się tyczy drugiego zastrzeżenia Transcatab, opartego na rzekomym naruszeniu zasady równego traktowania z uwagi na uwzględnienie wspomnianej okoliczności łagodzącej w przypadku Deltafiny, argument ten również jest bezskuteczny.

336 Przypomniano już, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zasada równego traktowania zostaje naruszona jedynie wtedy, gdy porównywalne sytuacje są traktowane w różny sposób lub gdy różne sytuacje są traktowane w ten sam sposób, chyba że takie traktowanie jest obiektywnie uzasadnione (zob. pkt 202, 264, 316 powyżej).

337 Tymczasem należy stwierdzić, że w niniejszym przypadku sytuacja Deltafiny nie jest porównywalna do sytuacji Transcatab. Deltafina była bowiem pierwszym przedsiębiorstwem, które nawiązało kontakt z Komisją i złożyło wniosek o zwolnienie z grzywny na podstawie komunikatu w sprawie współpracy, podczas gdy Transcatab była trzecim przedsiębiorstwem, które wystąpiło do Komisji z wnioskiem na podstawie tego samego komunikatu. W związku z tym przyznawszy Deltafinie warunkowe zwolnienie z grzywny na podstawie tego komunikatu, Komisja, uznając, że spółka ta naruszyła obowiązek współpracy, który na niej ciążył jako na podmiocie wnoszącym o zwolnienie z grzywny, postanowiła po zakończeniu postępowania nie przyznawać jej ostatecznego zwolnienia z grzywny. Komisja uznała, że Deltafinie nie przysługuje żadna obniżka grzywny na podstawie komunikatu w sprawie współpracy, gdyż jej zdaniem nie znajdował on już zastosowania w przypadku tej spółki. Z tego właśnie powodu Komisja uznała, że w sytuacji Deltafiny występowały szczególne okoliczności, które uzasadniały przyznanie jej obniżki ze względu na omawianą okoliczność łagodząca.

338 Z powyższych ustaleń wynika, że sytuacje Deltafiny i Transcatab znacząco różniły się od siebie, jeśli chodzi o ocenę współpracy obu spółek, w związku z czym Transcatab nie może podnosić naruszenia zasady równego traktowania ze względu na to, że Komisja nie uwzględniła wobec niej okoliczności łagodzącej opartej na aktywnej współpracy w toku postępowania administracyjnego.

339 Należy zatem oddalić część czwartą zarzutu czwartego.

W przedmiocie piątej części zarzutu czwartego dotyczącej okoliczności łagodzącej, opartej na braku precedensu na rynku surowca tytoniowego w momencie, gdy Komisja rozpoczęła swoje dochodzenie

Argumenty stron

340 Transcatab podnosi, że Komisja powinna była uwzględnić jako okoliczność łagodzącą to, że w chwili gdy wszczęła dochodzenie w niniejszej sprawie, nie istniał żaden precedens dotyczący rynku surowca tytoniowego. Komisja odrzuciła możliwość uwzględnienia tej okoliczności łagodzącej, w żaden sposób nie ustosunkowując się do tego w zaskarżonej decyzji, czym naruszyła ciążący na niej obowiązek uzasadnienia. Na poparcie swojego argumentu Transcatab przywołuje kilka precedensów.

341 Komisja wnosi o oddalenie argumentów Transcatab.

Ocena Sądu

342 Wytyczne wyraźnie nie przewidują żadnej okoliczności łagodzącej związanej z brakiem precedensu na rynku, którego dotyczy naruszenie. Punkt 3 tiret ostatnie wytycznych przewiduje jednak możliwość uwzględnienia przez Komisję innych okoliczności niż te, które zostały wymienione w poprzednich tiret, w celu przyznania obniżki kwoty podstawowej grzywny.

343 W tym względzie należy przypomnieć, że Komisji przysługuje pewien zakres uznania, jeśli chodzi o uznawanie okoliczności łagodzących (ww. w pkt 143 wyrok w sprawie Mannesmannröhren-Werke przeciwko Komisji, pkt 307). Sąd orzekł ponadto, że Komisja nie ma obowiązku łagodzenia grzywien, jeśli po raz pierwszy podejmuje działania w danym sektorze (wyrok Sądu z dnia 20 listopada 2005 r. w sprawie T-52/02 SNCZ przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-5005, pkt 84).

344 Tymczasem należy stwierdzić, że Transcatab nie wykazuje, na czym polegał błąd Komisji, zdaniem której brak precedensu w sektorze tytoniowym nie prowadzi do przyznania Transcatab obniżki grzywny. Transcatab odwołuje się jedynie do szeregu przypadków, w których Komisja uwzględniła jako okoliczność łagodzącą fakt, że art. 81 WE nigdy wcześniej nie został zastosowany w sektorze, którego dotyczy grzywna.

345 Jednakże w tym względzie należy przypomnieć, iż sama okoliczność, że Komisja uznawała we wcześniejszej praktyce decyzyjnej dla celów ustalenia wysokości grzywny pewne okoliczności faktyczne za stanowiące okoliczności łagodzące, nie zobowiązuje tej instytucji do dokonania takiej samej oceny w późniejszej decyzji (ww. w pkt 291 wyrok w sprawie Mayr-Melnhof przeciwko Komisji, pkt 368; ww. w pkt 180 wyrok w sprawie LR AF 1998 przeciwko Komisji, pkt 337).

346 Co się tyczy zastrzeżenia opartego na braku uzasadnienia, w pkt 310 i 311 powyżej przypomniano już, że art. 253 WE nie wymaga od Komisji omówienia wszystkich okoliczności faktycznych i prawnych, które wzięła pod uwagę w toku postępowania administracyjnego, oraz że w związku z tym nie można opierać swojej argumentacji na tym, iż w części zaskarżonej decyzji poświęconej okolicznościom łagodzącym Komisja nie wyjaśniła powodów, dla których uznała, że nie należy uwzględniać pewnych argumentów przedstawionych w tym względzie przez Transcatab.

347 W świetle powyższych ustaleń piątą część czwartego zarzutu również należy oddalić.

W przedmiocie szóstej części zarzutu czwartego dotyczącej specyfiki społeczno-gospodarczej sektora surowca tytoniowego we Włoszech i kryzysu, który miał miejsce w tym sektorze

Argumenty stron

348 Transcatab podnosi, że Komisja powinna była obniżyć grzywnę na podstawie pkt 5 lit. b) wytycznych, mając na uwadze kryzys na rynku włoskim i presję ze strony pośredników, na którą narażeni byli przetwórcy, a która obejmowała także działania sprzeczne z prawem. Ten szczególny kontekst gospodarczy i społeczny zmusił przedsiębiorstwa przetwórcze do podjęcia kroków mających zapewnić ich przetrwanie. Szereg dokumentów potwierdza ogromną presję, na jaką narażeni byli przetwórcy oraz „poważne groźby i zastraszanie", których doświadczali. Zachowanie przetwórców było też spowodowane koniecznością przeciwdziałania sile pośredników. Przetwórcy mogli sprostać tej sytuacji tylko dzięki kartelom mającym rzeczywisty skutek odstraszający. Komisja powinna była wziąć tę sytuację pod uwagę i przyznać Transcatab obniżkę grzywny.

349 Ponadto w okresie, którego dotyczyło naruszenie, Transcatab, podobnie zresztą jak inni przetwórcy działający we Włoszech, ponosiła ciągłe i poważne straty, w następstwie czego została postawiona w stan likwidacji. Twierdzenia te wykazują, że kartele były jedynie odpowiedzią na kryzys rozpatrywanego sektora mającą zagwarantować jego przetrwanie.

350 Transcatab podnosi, że w decyzji Komisji 2003/600/WE z dnia 2 kwietnia 2003 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 81 [WE] (sprawa COMP/C.38.279/F3 – Francuska wołowina i cielęcina) (Dz.U. L 209, s. 12, motywy 180–185) Komisja uznała, że kryzys sektora uzasadniał obniżenie grzywny o 60%. Specyfika danego rynku została uwzględniona w orzecznictwie i innych precedensach. Ponadto zdaniem

Transcatab tylko wyjątkowe przypadki uzasadniają niezastosowanie pkt 5 lit. b) wytycznych. Sformułowanie „należy wziąć pod uwagę" pokazuje bowiem, że Komisja nie dysponowała uprawnieniami dyskrecjonalnymi, jeśli chodzi o wzięcie pod uwagę wymienionych w nim czynników.

351 Komisja wnosi o oddalenie argumentów Trancatab.

Ocena Sądu

352 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że Komisja nie jest zobowiązana do uznania za okoliczność łagodzącą złej kondycji finansowej danego sektora (zob. ww. w pkt 224 wyrok z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawach połączonych Tokai Carbon i in. przeciwko Komisji, pkt 345 i przytoczone tam orzecznictwo; wyrok Sądu z dnia 29 listopada 2005 r. w sprawie T-64/02 Heubach przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-5137, pkt 139; ww. w pkt 180 wyrok w sprawie Wieland-Werke i in. przeciwko Komisji, pkt 227). Zaznaczono bowiem, że kartele powstają zazwyczaj w momencie, kiedy określony sektor przeżywa trudności. Gdyby zatem zaakceptować rozumowanie Transcatab, grzywny należałoby obniżać w praktycznie wszystkich sprawach kartelowych (zob. podobnie ww. w pkt 141 wyrok w sprawach połączonych Raiffeisen Zentralbank Österreich i in. przeciwko Komisji, pkt 510; ww. w pkt 188 wyrok z dnia 12 września 2007 r. w sprawie Prym i Prym Consumer przeciwko Komisji, pkt 207; ww. w pkt 180 wyrok w sprawie Wieland-Werke i in. przeciwko Komisji, pkt 227).

353 Wprawdzie w swojej praktyce decyzyjnej Komisja uznawała czasem kryzysy strukturalne za okoliczności łagodzące. Jednakże zgodnie z orzecznictwem przywołanym w poprzednim punkcie uwzględnienie przez Komisję w poprzednich sprawach sytuacji ekonomicznej sektora jako okoliczności łagodzącej nie oznacza, że Komisja nadal musi stosować taką praktykę (ww. w pkt 188 wyrok z dnia 12 września 2007 r.

w sprawie Prym i Prym Consumer przeciwko Komisji, pkt 208; ww. w pkt 180 wyrok w sprawie Wieland-Werke i in. przeciwko Komisji, pkt 227).

354 A zatem Transcatab nie może podnosić, że Komisja miała obowiązek obniżyć nałożoną na nią grzywnę ze względu na kryzys, który miał miejsce na włoskim rynku surowca tytoniowego.

355 Ponadto zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 352 i 353 powyżej, jak również z orzecznictwem przytoczonym w pkt 162 i 346 powyżej, należy uznać, że przywołanie decyzji 2003/600 nie ma znaczenia dla sprawy. W każdym razie należy zauważyć, iż Komisja prawidłowo wyjaśniła, że kontekst, w którym wydała tamtejszą decyzję, w znacznym stopniu różnił się od kontekstu niniejszej sprawy, gdyż w sprawie francuskiej wołowiny zarzucane zachowanie było reakcją na nieprzewidziany kryzys spowodowany dramatycznym spadkiem podaży ze względu na czynniki całkowicie niezależne od sytuacji gospodarczej panującej w sektorze, podczas gdy w niniejszej sprawie sektor od dawna borykał się z trudnościami, które w większości miały charakter strukturalny.

356 Co się tyczy argumentu, zgodnie z którym zachowanie przetwórców było odpowiedzią na potrzebę przeciwdziałania sile pośredników, w motywach 289 i 290 zaskarżonej decyzji Komisja wyjaśniła powody, dla których postanowiła odrzucić ten argument. W szczególności w motywie 289 zaskarżonej decyzji Komisja słusznie przyznała, że to nie na przedsiębiorstwach spoczywał obowiązek podjęcia środków niezgodnych z art. 81 ust. 1 WE w celu zrównoważenia praktyk, które przedsiębiorstwa te uznawały, słusznie czy niesłusznie, za niezgodne z prawem.

357 Trzeba też zauważyć, że Transcatab nie dowiodła istnienia „poważnych gróźb i zastraszania", których jakoby doświadczyła. Jak bowiem stwierdziła Komisja, znajdujący się w aktach sprawy dokument nr 2573, na który spółka ta wskazała, jest jedynie sprawozdaniem sporządzonym przez przedstawicieli Dimon Italia ze spotkania, które w 1997 r. odbyły między innymi Deltafina, Transcatab i APTI, dotyczącego

pozakwotowej produkcji tytoniu i konieczności podjęcia przez władze odpowiednich kroków w celu jej zbycia. W dokumencie tym opisano jedynie potencjalne protesty ze strony rolników spowodowane trudnościami sektora. Z dokumentu tego w ogóle jednak nie wynika, że te ewentualne protesty rzeczywiście miały miejsce, ani że były one skierowane przeciwko przetwórcom. Tymczasem wybuch protestów, których charakter był jedynie potencjalny, nie może stanowić wyjątkowej sytuacji kryzysowej uzasadniającej zachowania niezgodne z art 81 WE. Ponadto w sprawozdaniu z dochodzenia parlamentarnego, na które powołuje się Transcatab, Komisja nie wymienia żadnej szczególnej okoliczności związanej z nielegalnymi działaniami na rynku tytoniu i tym samym sprawozdanie to pozostaje bez znaczenia dla niniejszej sprawy.

358 Wreszcie argument oparty na sytuacji finansowej Transcatab został już rozpatrzony i oddalony w ramach trzeciej części zarzutu drugiego.

359 Należy więc również oddalić szóstą część zarzutu czwartego i tym samym zarzut czwarty w całości.

5. *W przedmiocie zarzutu piątego dotyczącego zastosowania komunikatu w sprawie współpracy*

Argumenty stron

360 W pierwszej kolejności Transcatab podnosi, że uznając, iż komunikat w sprawie współpracy nie miał zastosowania do Deltafiny, Komisja powinna była potraktować Transcatab jako pierwszą spółkę, której należy przyznać obniżkę grzywny.

361 W drugiej kolejności Transcatab podnosi, że na podstawie pkt 23 akapit ostatni komunikatu w sprawie współpracy nie powinna była zostać ukarana za zachowania, które miały miejsce w okresie od 1999 r do 2002 r. Spółka ta była bowiem pierwszym przedsiębiorstwem, które poinformowało Komisję o istnieniu porozumień zawiązanych w tym okresie. Pomoc, której Transcatab udzieliła, była wyjątkowo szczegółowa, istotna i pełna. Zanim Transcatab przekazała informacje Komisji, instytucja ta dysponowała jedynie kilkoma informacjami dostarczonymi przez spółki Deltafina i Dimon. Transcatab podaje kilka przykładów informacji dotyczących każdego roku w okresie od 1999 r. do 2002 r.

362 Otóż w odniesieniu do tego okresu Transcatab przedstawiła „dowody potwierdzające okoliczności, które wcześniej nie były znane Komisji" i które miały „bezpośredni wpływ na wagę i czas trwania" kartelu w rozumieniu pkt 23 akapit ostatni komunikatu w sprawie współpracy. Akapit ten ma na celu umożliwienie Komisji zrekompensowanie przedsiębiorstwu odsetka obniżki, której przedsiębiorstwo to może nie otrzymać ze względu na zwłokę w porównaniu do swoich konkurentów wynikającą z czasu poświęconego na sporządzenie pełnego oświadczenia.

363 Komisja wnosi o oddalenie argumentów Transcatab.

Ocena Sądu

W przedmiocie możliwości uzyskania przez pierwsze przedsiębiorstwo obniżki grzywny

364 Należy przypomnieć, że niespełnienie warunków dopuszczalności skargi stanowi bezwzględną przeszkodę procesową, którą sąd Unii może i powinien uwzględnić

w danej sprawie z urzędu (ww. w pkt 132 wyrok w sprawie Honeywell przeciwko Komisji, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo; zob. także podobnie wyrok Trybunału z dnia 29 listopada 2007 r. w sprawie C-176/06 P Stadtwerke Schwäbisch Hall i in. przeciwko Komisji, niepublikowany w Zbiorze, pkt 18).

365 Jak zatem przypomniano w pkt 131, 132 powyżej, zgodnie z art. 21 statutu Trybunału i art. 44 § 1 lit. c) regulaminu postępowania przed Sądem skarga powinna zawierać w szczególności „przedmiot sporu" oraz „zwięzłe przedstawienie zarzutów prawnych stanowiących podstawę skargi". Co więcej, na podstawie art. 48 § 2 regulaminu „nie można podnosić nowych zarzutów prawnych w toku postępowania, chyba że ich podstawą są okoliczności prawne i faktyczne ujawnione dopiero w toku postępowania". Z tych przepisów wynika, że każdy zarzut, który nie jest dostatecznie wyszczególniony w skardze wszczynającej postępowanie, należy uznać za niedopuszczalny. Ponadto zwięzłe przedstawienie zarzutów skarżącej powinno być dostatecznie zrozumiałe i precyzyjne, aby pozwolić pozwanej na przygotowanie obrony i Sądowi na rozstrzygnięcie skargi w danej sprawie bez pomocy innych informacji (wyroki Sądu: z dnia 24 lutego 2000 r. w sprawie T-145/98 ADT Project przeciwko Komisji, Rec. s. II-387, pkt 66; z dnia 16 marca 2004 r. w sprawie T-157/01 Danske Busvognmænd przeciwko Komisji, Rec. s. II-917, pkt 45). Podobne wymogi są przewidziane, gdy argument jest przywołany na poparcie zarzutu (wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-352/94 Mo och Domsjö przeciwko Komisji, Rec. s. II-1989, pkt 333).

366 Ponadto zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w celu zagwarantowania pewności prawa i prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości dla dopuszczalności skargi konieczne jest, aby istotne okoliczności faktyczne i prawne, na których oparta jest skarga, wynikały przynajmniej skrótowo, lecz w sposób spójny i zrozumiały, z samej treści skargi (ww. w pkt 132 wyrok w sprawie Honeywell przeciwko Komisji, pkt 56). W tym względzie należy przypomnieć, że wprawdzie treść skargi co do poszczególnych punktów może być poparta i uzupełniona poprzez odwołania do załączonych do niej wyciągów z dokumentów, jednakże ogólne odwołanie do innych pism, także wówczas gdy stanowią one załączniki do skargi, nie rekompensuje braku zasadniczych elementów argumentacji prawnej, które muszą być zawarte w skardze na podstawie przepisów, na które powołano się powyżej (postanowienie Sądu z dnia 21 maja 1999 r. w sprawie T-154/98 Asia Motor France i in. przeciwko

Komisji, Rec. s. II-1703, pkt 49). Ponadto nie do Sądu należy poszukiwanie i odnajdywanie w załącznikach zarzutów i argumentów, które mogłyby być podstawą skargi, albowiem załączniki spełniają funkcję wyłącznie dowodową i dokumentacyjną (zob. wyrok Sądu z dnia 7 września 2009 r. w sprawie T-151/05 NVV i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1219, pkt 61 i przytoczone tam orzecznictwo).

367 W niniejszym przypadku omawiany zarzut został przedstawiony w sposób bardzo skrótowy, ponieważ Transcatab poświęca mu zaledwie jedno zdanie swojej skargi.

368 Na rozprawie, przyznając, że zastrzeżenie zostało przedstawione w sposób lakoniczny, Transcatab sprecyzowała jego zakres. Transcatab podnosi w istocie, że w przypadku gdyby Sąd stwierdził, że komunikat w sprawie współpracy nie miał zastosowania do Deltafiny i w związku z tym za pierwsze przedsiębiorstwo, któremu należy przyznać zwolnienie z grzywny, zamiast Deltafiny należy uznać spółkę Mindo, Transcatab należałoby uznać – na podstawie tzw. „efektu domina" – za pierwszą spółkę, której należy przyznać obniżkę grzywny na podstawie pkt 23 akapit pierwszy lit. b) komunikatu w sprawie współpracy. W konsekwencji obniżka grzywny, którą Komisja przyznała Transcatab powinna zostać podwyższona.

369 W tym względzie należy zauważyć, że uwzględnienie argumentu Transcatab zakłada, po pierwsze, iż spółka Mindo złożyła do Sądu skargę przeciwko zaskarżonej decyzji; po drugie, że podniosła ona zarzut, zgodnie z którym powinno jej przysługiwać zwolnienie z grzywny zamiast Deltafiny ze względu na niezastosowanie do Deltafiny komunikatu w sprawie współpracy; oraz po trzecie, że Sąd uwzględni ten zarzut w sprawie dotyczącej spółki Mindo.

370 A zatem zastrzeżenie Transcatab opiera się na domyślnym odesłaniu do zarzutu ewentualnie podniesionego w innej sprawie i na który nawet bezpośrednio się nie powołano. Ponadto tego rodzaju zastrzeżenie można uwzględnić tylko w przypadku uwzględniania przez Sąd tego ewentualnego zarzutu spółki Mindo w innej sprawie.

371 Tymczasem uznanie dopuszczalności zarzutów nieprzedstawionych w wystarczający sposób w skardze powołujących się na zarzuty hipotetycznie podniesione przez osobę trzecią w innej sprawie, do której domyślnie odwołano się w skardze, pozwoliłoby na obejście nadrzędnych wymogów art. 44 § 1 lit. c) regulaminu postępowania przypomnianych w pkt 365 powyżej (zob. podobnie ww. w przyp. 132 wyrok w sprawie Honeywell przeciwko Komisji, pkt 64).

372 W każdym razie z orzecznictwa Trybunału wynika, że Sąd jest zobowiązany odrzucić jako niedopuszczalne żądanie wniesionej do niego skargi, jeśli podstawowe okoliczności faktyczne i prawne, na których żądanie to się opiera, nie wynikają w sposób spójny i zrozumiały z tekstu samej skargi i że brak wskazania takich okoliczności w skardze nie może zostać uzupełniony poprzez przedstawienie ich na rozprawie (wyrok Trybunału z dnia 18 lipca 2006 r. w sprawie C-214/05 P Rossi przeciwko OHIM, Zb.Orz. s. I-7057, pkt 37).

373 W świetle wszystkich powyższych ustaleń niniejsze zastrzeżenie należy uznać za niedopuszczalne.

W przedmiocie pkt 23 akapit ostatni komunikatu w sprawie współpracy

374 Co się tyczy argumentu Transcatab opartego na tym, że zgodnie z pkt 23 akapit ostatni komunikatu w sprawie współpracy spółka ta nie powinna była zostać ukarana za swoje zachowania w okresie od 1999 r do 2002 r., jako że była pierwszym przedsiębiorstwem, które poinformowało Komisję o istnieniu porozumień zawiązanych w tym okresie, należy przypomnieć, że z treści tego przepisu wynika, iż „jeżeli przedsiębiorstwo przedstawi dowody odnoszące się do stanu faktycznego uprzednio nieznanego Komisji, mające bezpośredni wpływ na [wagę] lub czas trwania domniemanego

kartelu, Komisja nie uwzględni tych elementów przy ustalaniu grzywien nakładanych na przedsiębiorstwo, które dostarczyło te dowody".

375 Należy również przypomnieć, że w ramach oceny współpracy ze strony członków kartelu tylko oczywisty błąd w ocenie Komisji może stanowić przedmiot krytyki, ponieważ przysługuje jej szeroki zakres uznania przy dokonywaniu oceny jakości i użyteczności współpracy danego przedsiębiorstwa (zob. podobnie ww. w pkt 331 wyrok z dnia 10 maja 2007 r. w sprawie SGL Carbon przeciwko Komisji, pkt 88).

376 Otóż po pierwsze, należy objaśnić treść pkt 23 akapit ostatni komunikatu w sprawie współpracy, oraz po drugie, sprawdzić, czy przy stosowaniu tego przepisu Komisja popełniła oczywisty błąd w ocenie, nakładając na Transcatab sankcje za zachowania, które miały miejsce w okresoie od 1999 r do 2002 r.

377 Na wstępie należy odrzucić interpretację proponowaną przez Transcatab, zgodnie z którą pkt 23 akapit ostatni komunikatu w sprawie współpracy ma na celu umożliwienie Komisji zrekompensowanie przedsiębiorstwu odsetka obniżki, której przedsiębiorstwo to może nie otrzymać ze względu na zwłokę w porównaniu do swoich konkurentów wynikającą z czasu poświęconego na sporządzenie pełnego oświadczenia (zob. pkt 362 powyżej). Tego rodzaju interpretacja sprzeciwia się logice komunikatu w sprawie współpracy, ponieważ zagraża realizacji podstawowego celu systemu ustanowionego przez ten komunikat, którym jest zachęcenie członków kartelu do jego „zdradzenia" i podjęcia współpracy z Komisją.

378 Z preambuły komunikatu w sprawie współpracy wynika bowiem, że komunikat ten został wydany, aby zachęcić przedsiębiorstwa uczestniczące w nielegalnych kartelach do podjęcia współpracy z Komisją w ramach zwalczania karteli, ze względu na to, że

tego rodzaju kartele stanowią praktyki, które należą do najbardziej poważnych ograniczeń konkurencji. W tym kontekście, aby ułatwić tę współpracę, Komisja wprowadziła system mający na celu przyznanie współpracującym z nią przedsiębiorstwom albo zwolnienie z grzywny, albo obniżenie grzywien, jakie mogą być nałożone na te przedsiębiorstwa.

379 Tymczasem z logiką tego sytemu nierozerwalnie wiąże się to, że zamierzonym przez komunikat w sprawie współpracy celem jest stworzenie klimatu niepewności wewnątrz karteli, który ma zachęcać do jego ujawnienia Komisji. Ta niepewność wynika właśnie z faktu, że uczestnicy kartelu wiedzą, że tylko jeden spośród nich będzie mógł skorzystać ze zwolnienia z grzywny, ujawniając pozostałych uczestników naruszenia i narażając ich w ten sposób na wyższe grzywny. W ramach tego systemu i zgodnie z tą samą logiką przedsiębiorstwa, które najszybciej zaproponują współpracę, mają gwarancję otrzymania większej obniżki grzywny, którą w innym przypadku musiałyby zapłacić, w porównaniu do obniżki przyznanej przedsiębiorstwom, które tę współpracę nawiązały później.

380 Porządek chronologiczny i szybkość współpracy zaoferowanej przez członków kartelu stanowią więc podstawowe elementy systemu wprowadzonego w życie przez komunikat w sprawie współpracy.

381 Tymczasem interpretacja celu danego przepisu komunikatu w sprawie współpracy powinna być zgodna z logiką całego komunikatu. Z tej perspektywy pkt 23 akapit ostatni tego komunikatu należy interpretować w ten sposób, że jego celem jest nagrodzenie przedsiębiorstwa, nawet jeśli to nie ono pierwsze złożyło wniosek o zwolnienie z grzywny dotyczącej danego kartelu, w przypadku gdy jako pierwsze przedstawiło Komisji dowody dotyczące okoliczności wcześniej nieznanych Komisji, które bezpośrednio dotyczyły wagi i czasu trwania kartelu. Innymi słowy, jeżeli dowody przedstawione przez przedsiębiorstwo dotyczą okoliczności, które pozwoliły Komisji

na zmianę dotychczasowej oceny wagi i czasu trwania kartelu, przedsiębiorstwo, które dostarczyło tych dowodów, może otrzymać nagrodę w postaci zwolnienia z grzywny, w zależności od oceny okoliczności, które te dowody mogą wykazać.

382 A zatem pkt 23 akapit ostatni komunikatu w sprawie współpracy nie dotyczy przypadków, w których przedsiębiorstwo przedkłada jedynie nowe lub pełniejsze dowody dotyczące okoliczności, które są już Komisji znane. Wspomniany akapit nie znajduje też zastosowania w przypadku, gdy przedsiębiorstwo ujawnia nowe okoliczności, które jednakowoż nie mogą zmienić oceny Komisji dotyczącej wagi lub czasu trwania kartelu. Przepis ten natomiast ma zastosowanie wyłącznie w przypadkach, gdy spełnione zostaną dwie przesłanki: po pierwsze, dane przedsiębiorstwo jako pierwsze przedstawia dowody potwierdzające okoliczności, których Komisja wcześniej nie znała; po drugie, okoliczności te, mające bezpośredni wpływ na wagę lub czas trwania domniemanego kartelu, pozwalają Komisji na dokonanie nowych ustaleń w przedmiocie naruszenia.

383 W świetle powyższych względów należy zatem sprawdzić, czy Komisja popełniła błąd, nakładając na Transcatab sankcje za jej zachowania popełnione w okresie od 1999 r do 2002 r. W tym względzie należy zauważyć, że po pierwsze, w motywie 497 zaskarżonej decyzji Komisja wyraźnie stwierdziła, że wiedziała już o wszystkich okolicznościach, w odniesieniu do których Transcatab przedstawiła jej dowody, a po drugie, że w ramach niniejszego zastrzeżenia argumenty Transcatab odnoszą się tylko do czasu trwania kartelu. Nie dotyczą one natomiast okoliczności, które mogły wpłynąć na wagę naruszenia.

384 Z akt sprawy wynika, że od chwili złożenia przez Deltafinę wniosku o zwolnienie z grzywny, w dniu 19 lutego 2002 r., Komisja wiedziała o tym, że kartel rozpoczął swoje działanie w 1995 r. i trwał aż do 2001 r. W swoim wniosku o zwolnienie z grzywny Deltafina bowiem z jednej strony wyraźnie potwierdziła tę okoliczność oraz z drugiej strony przedstawiła osiem odręcznych notatek dotyczących spotkań i dyskusji

między przetwórcami, które miały miejsce w 1999 r., dwie odręczne notatki dotyczące roku 2000 i dwie kolejne dotyczące roku 2001. Należy ponadto zauważyć, że Transcatab ogranicza się do twierdzenia, że jako pierwsza przedstawiła dowody kilku porozumień i kontaktów, które miały miejsce między przetwórcami w tym okresie. Spółka ta nie twierdzi natomiast, że Komisja nie wiedziała już o tym, że kartel przetwórców funkcjonował od 1999 r. do 2002 r.

385 Ze szczegółowej analizy zaskarżonej decyzji wynika ponadto, że Komisja oparła swoją decyzję również na szeregu informacji dotyczących kontaktów, które miały miejsce między przetwórcami, dostarczonych przez Deltafinę i Dimon Italia, a więc niezależnie od informacji przedstawionych przez Transcatab.

386 Co się w szczególności tyczy roku 1999, z zaskarżonej decyzji wynika, że Deltafina dostarczyła szeregu wskazówek na temat kontaktów, które miały miejsce między przetwórcami w tym roku, przykładowo w motywach 159 (przypis 181), 195 (przypis 206), 199 (przypis 212) i 200 (przypis 214). Tymczasem ze wszystkich tych przypisów wynika, że Deltafina opisała przedmiot tych spotkań w oświadczeniach, które złożyła przed złożeniem przez Transcatab wniosku o obniżenie grzywny.

387 Co się tyczy rozszerzenia kartelu o nadwyżki produkcyjne, z zaskarżonej decyzji wynika, że motywy 144 i 148 zostały sformułowane na podstawie informacji dostarczonych przez Deltafinę. Komisja wyjaśniła w duplice, że motywy te opierają się na dokumentach dostarczonych przez Deltafinę w dniu 22 lutego 2002 r., czyli ponownie przed złożeniem przez Transcatab wniosku o obniżenie grzywny. Okoliczność, że wspomniane rozszerzenie kartelu zostało następnie formalnie potwierdzone w porozumieniu dostarczonym przez Transcatab, nie wpływa na ocenę niniejszego zastrzeżenia Transcatab w świetle pkt 23 akapit ostatni komunikatu w sprawie współpracy.

388 Co się tyczy roku 2000, motywy 203 (przypis 216) i 204 (przypis 218) zaskarżonej decyzji wskazują, że Deltafina dostarczyła szereg dowodów potwierdzających kontakty przetwórcy w tym roku. Przypis 218 wyjaśnia w szczególności, że Deltafina opisała przedmiot spotkania wskazanego w motywie 204 zaskarżonej decyzji w oświadczeniach, które złożyła przed złożeniem przez Transcatab wniosku o obniżenie grzywny, co zostało potwierdzone przez Komisję w duplice. Z akt sprawy wynika ponadto, że w dniu 19 marca 2002 r. Deltafina przedstawiła też Komisji informacje i dokumenty dotyczące kontaktów, które miały miejsce w tymże roku.

389 Co się tyczy roku 2001, z motywów 209 (przypis 223) i 211 (przypis 225) zaskarżonej decyzji wynika, że przed złożeniem przez Transcatab wniosku o obniżenie grzywny, Deltafina dostarczyła już Komisji dokumenty potwierdzające to, że przetwórcy kontaktowali się ze sobą w tymże roku. W szczególności dokumenty 495, 498, 524 i 614, wymienione w dwóch przypisach, bezsprzecznie potwierdzają, że w tym okresie przetwórcy kontaktowali się ze sobą. Dokumenty te wskazują również na to, że zanim Transcatab złożyła wniosek o obniżenie grzywny, Komisja wiedziała już o nielegalnych kontaktach między przetwórcami, w tym Transcatab, przynajmniej do dnia 15 października 2001 r.

390 Co się tyczy roku 2002, Komisja podnosi, że wiedziała już o kontaktach utrzymywanych przez przetwórców w tymże roku dzięki faksowi wspomnianemu w przypisie 235 zaskarżonej decyzji, który otrzymała od spółki Dimon. Transcatab podnosi jednakże, że dokument ten został przedstawiony po dniu 18 kwietnia 2002 r., kiedy to spółka ta przedstawiła dokumenty wymienione w przypisie 234 w odniesieniu do roku 2002.

391 W tym względzie należy zauważyć, że nawet gdyby założyć, iż dokument ten został przedstawiony przez Dimon Italia po Transcatab i tym samym Transcatab byłaby pierwszą spółką, która dostarczyła dowodów spotkań mających miejsce na początku 2002 r., okoliczność ta nie miałaby żadnych konsekwencji praktycznych.

392 Z jednej strony bowiem, jak już zauważono w pkt 389 powyżej, z akt sprawy wynika, że jeszcze przed złożeniem przez Transcatab wniosku o obniżenie grzywny, Komisja dysponowała dowodami dotyczącymi czasu trwania kartelu przynajmniej do dnia 15 października 2001 r. Ze względu na to, że kartel rozpoczął swoje działanie w dniu 29 września 1995 r. (zob. motyw 377 zaskarżonej decyzji), czego Transcatab nie zakwestionowała, należy uznać, że jeszcze przed przedstawieniem przez Transcatab dokumentów Komisja dysponowała wystarczającymi informacjami, aby wykazać, że okres funkcjonowania kartelu przekraczał sześć lat. Już samo to ustalenie stanowiło zatem dla Komisji wystarczającą podstawę podwyższenia kwoty wyjściowej grzywny o 60%. Wynika stąd, że okoliczność, iż Komisja stwierdziła, że kartel działał dodatkowe cztery miesiące (do dnia 19 lutego 2002 r.), w żaden sposób nie wpłynęła na ostateczne ustalenie sankcji.

393 Z drugiej strony należy przypomnieć, że w motywach 256 i nast. zaskarżonej decyzji Komisja wykazała, której to oceny Transcatab nie zakwestionowała (zob. pkt 233 powyżej), że kartel stanowił jednolite i ciągłe naruszenie. Komisja stwierdziła również, że owo naruszenie zakończyło się w dniu 19 lutego 2002 r., czyli w dniu, kiedy Deltafina złożyła swój wniosek o zwolnienie z grzywny. Tymczasem Transcatab ani nie stwierdziła, ani nie wykazała, że przestała uczestniczyć w naruszeniu przed tą datą.

394 W tym względzie należy przypomnieć, że przedsiębiorstwo, które wzięło udział w takim naruszeniu poprzez własne zachowanie wchodzące w zakres pojęć porozumienia lub uzgodnionej praktyki o antykonkurencyjnym przedmiocie w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE i mające na celu przyczynienie się do realizacji naruszenia w całości, może być także odpowiedzialne przez cały okres swojego udziału w naruszeniu za zachowania podjęte przez inne przedsiębiorstwa w ramach tego samego naruszenia (zob. ww. w pkt 222 wyrok w sprawie BST przeciwko Komisji, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo).

395 Podobnie przedsiębiorstwo może być pociągnięte do odpowiedzialności za cały kartel, nawet jeżeli zostało udowodnione, że uczestniczyło ono bezpośrednio tylko w jednym lub kilku częściach składowych tego kartelu, o ile z jednej strony wiedziało ono lub bezwzględnie powinno było wiedzieć, że po pierwsze, tajne porozumienie, w którym uczestniczyło, było częścią pewnego ogólnego planu, a po drugie, że plan

ten obejmował wszystkie części składowe kartelu (ww. w pkt 91 wyrok w sprawie PVC II, pkt 773; ww. w pkt 130 wyrok HFB i in. przeciwko Komisji, pkt 231; wyrok Sądu z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie T-19/05 Bolidem i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1843, pkt 61).

396 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że Transcatab nie przedstawiła dowodów potwierdzających okoliczności wcześniej nieznane Komisji mające bezpośredni wpływ na wagę i czas trwania domniemanego kartelu, co uzasadniałoby przyznanie częściowego zwolnienia z grzywny przewidzianego w pkt 23 akapit ostatni komunikatu w sprawie współpracy. W konsekwencji Transcatab nie może podnosić, że Komisja popełniła oczywisty błąd w ocenie i że spółka ta nie może ponosić odpowiedzialności za całe naruszenie.

397 Należy zatem oddalić żądanie stwierdzenia częściowej nieważności zaskarżonej decyzji w całości. W odniesieniu do żądania dotyczącego zmiany zaskarżonej decyzji Sąd uważa, że ze względu na to, iż żaden element nie uzasadnia w niniejszym przypadku obniżenia wysokości kwoty grzywny, nie można uwzględnić tego wniosku. Z ogółu powyższych rozważań wynika, że skargę tę należy oddalić w całości.

6. *W przedmiocie żądania wzajemnego Komisji*

Argumenty stron

398 Komisja podnosi, że Transcatab zakwestionowała okoliczności faktyczne, w szczególności czas trwania kartelu, które Komisja ustaliła w zaskarżonej decyzji. Twierdząc, w ramach pierwszej części zarzutu trzeciego, że począwszy od 1999 r., jej działania

ograniczały się do zachowań wpisujących się wyłącznie w ramy porozumień międzybranżowych (zob. pkt 227, 228 powyżej), Transcatab nie poprzestała jedynie na zakwestionowaniu sposobu interpretacji okoliczności faktycznych przez Komisję, lecz również podważyła te okoliczności, które sama wcześniej potwierdziła. Zakwestionowanie przez Transcatab czasu trwania kartelu, który stanowi podstawowy element opisu okoliczności faktycznych, sprawia, że obniżka grzywny o 30%, którą Komisja przyznała tej spółce, jest częściowo nieuzasadniona. Komisja wnosi w związku z tym o zmniejszenie obniżki grzywny z 30 do 25% i w ramach wykonywania przez Sąd nieograniczonego prawa orzekania ustalenie jej wymiaru na 15 mln EUR.

399 Transcatab nie zgadza się z żądaniem wzajemnym Komisji.

Ocena Sądu

400 Z zaskarżonej decyzji wynika, że okoliczność, iż Transcatab „nie zakwestionowała okoliczności, na których Komisja oparła pismo w sprawie przedstawienia zarzutów", stanowi jeden z powodów, dla których Komisja przyznała jej obniżkę grzywny o 30% (zob. motywy 498, 499 zaskarżonej decyzji).

401 Z odpowiedzi Transcatab na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów wynika jednak, że chociaż spółka ta nie ustosunkowała się wyraźnie do zarzutów Komisji odnoszących się do czasu trwania naruszenia, to mimo to podniosła ona, że ze względu na to, iż począwszy od 1999 r., przetwórcy działali zgodnie z ustawą nr 88/88, nie powinni ponosić odpowiedzialności za antykonkurencyjną zachowania, które zostały popełnione po tym roku.

402 Otóż nawet jeżeli przedstawienie tego argumentu pozostaje w sprzeczności z niektórymi twierdzeniami sformułowanymi w toku postępowania administracyjnego oraz mając na uwadze to, że niektóre aspekty analizy Komisji nie zostały zakwestionowane, nie zmienia to stwierdzenia, zgodnie z którym argument zawarty w pierwszej części zarzutu trzeciego został już podniesiony w toku postępowania administracyjnego. W konsekwencji skoro Komisja przyznała Transcatab obniżkę grzywny, musiała już znać ten argument, wobec czego nie może on kwestionować wystąpienia okoliczności faktycznych, co podważałoby przyznanie w zaskarżonej decyzji obniżki na podstawie komunikatu w sprawie współpracy.

403 Żądanie wzajemne Komisji należy w związku z tym oddalić.

404 W świetle wszystkich powyższych ustaleń należy oddalić skargę w całości, a także podniesione przez Komisję żądanie wzajemne.

W przedmiocie kosztów

405 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu postępowania kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Jednak na podstawie art. 87 § 3 akapit pierwszy tego regulaminu w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań każdej ze stron oraz w wypadkach szczególnych Sąd może postanowić, że koszty zostaną rozdzielone albo że każda ze stron poniesie własne koszty.

406 W niniejszej sprawie Transcatab przegrała w przedmiocie swojej skargi, a Komisja przegrała w przedmiocie żądania wzajemnego. Ze względu na to, że żądanie to dotyczyło podwyższenia kwoty grzywny jedynie w ograniczonym zakresie, należy stwierdzić, że stroną, która przegrała w przedmiocie swoich żądań i zarzutów jest zasadniczo skarżąca. W tych okolicznościach pozostaje rozstrzygnąć, że skarżąca pokrywa własne koszty i 90% kosztów poniesionych przez Komisję, a Komisja pokrywa 10% własnych kosztów.

Z powyższych względów

SĄD (trzecia izba)

orzeka, co następuje:

1) Skarga zostaje oddalona.

2) Żądanie wzajemne podniesione przez Komisję Europejską zostaje oddalone.

3) Transcatab SpA pokrywa swoje koszty i 90% kosztów poniesionych przez Komisję.

4) Komisja pokrywa 10% swoich kosztów.

Azizi Cremona Frimodt Nielsen

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 5 października 2011 r.

Podpisy

Spis treści

Okoliczności powstania sporu ..... II - 6848

1. Postępowanie administracyjne ..... II - 6849

2. Zaskarżona decyzja ..... II - 6851

Adresaci zaskarżonej decyzji ..... II - 6852

Ustalenie wysokości grzywny ..... II - 6856

Ustalenie kwot wyjściowych grzywien ..... II - 6856

Ustalenie kwot podstawowych grzywien ..... II - 6859

Okoliczności łagodzące ..... II - 6860

Zastosowanie komunikatu w sprawie współpracy ..... II - 6863

Przebieg postępowania i żądania stron ..... II - 6866

Co do prawa ..... II - 6868

1. W przedmiocie zarzutu pierwszego dotyczącego przypisania naruszenia spółce dominującej Transcatab ..... II - 6869

W przedmiocie pierwszej części zarzutu pierwszego, opartej na błędnej interpretacji orzecznictwa, nieuwzględnieniu przedstawionych dowodów i naruszeniu prawa do obrony ..... II - 6869

Argumenty stron ..... II - 6869

Ocena Sądu ..... II - 6871

— W przedmiocie naruszenia reguł dotyczących możliwości przypisania spółce dominującej działań spółki zależnej ..... II - 6871

— W przedmiocie nieuwzględnienia dowodów przedstawionych w celu obalenia domniemania ..... II - 6876

— W przedmiocie naruszenia prawa do obrony ..... II - 6880

W przedmiocie drugiej części zarzutu pierwszego, opartej na naruszeniu art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 ..... II - 6883

Argumenty stron ..... II - 6883

Ocena Sądu ..... II - 6884

2. W przedmiocie zarzutu drugiego dotyczącego ustalenia kwoty wyjściowej grzywny ..... II - 6886

W przedmiocie pierwszej części zarzutu drugiego dotyczącej wagi naruszenia .... II - 6886

Argumenty stron ..... II - 6891

Ocena Sądu ..... II - 6893

— W przedmiocie uznania naruszenia za bardzo poważne ..... II - 6894

— W przedmiocie rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek ..... II - 6895

— W przedmiocie rozmiaru rynku geograficznego ..... II - 6899

— W przedmiocie naruszenia obowiązku uzasadnienia ..... II - 6900

— W przedmiocie naruszeń prawa do obrony ..... II - 6902

W przedmiocie drugiej części zarzutu drugiego, opartej na naruszeniu zasad proporcjonalności, równego traktowania i ochrony uzasadnionych oczekiwań przy ustalaniu kwoty podstawowej grzywny ..... II - 6903

Argumenty stron ..... II - 6903

Ocena Sądu ..... II - 6904

— W przedmiocie naruszenia zasady proporcjonalności ..... II - 6904

— W przedmiocie naruszenia zasady równego traktowania ..... II - 6909

— W przedmiocie naruszenia zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań ..... II - 6910

W przedmiocie trzeciej części zarzutu drugiego, opartej na naruszeniu zasady proporcjonalności przy uwzględnianiu odstraszającego charakteru grzywny i sytuacji finansowej Transcatab ..... II - 6912

Argumenty stron ..... II - 6912

Ocena Sądu ..... II - 6913

3. W przedmiocie zarzutu trzeciego dotyczącego ustalenia kwoty podstawowej grzywny ..... II - 6916

W przedmiocie pierwszej części zarzutu trzeciego, opartej na błędnym podwyższeniu kwoty grzywny ze względu na czas trwania naruszenia ..... II - 6916

Argumenty stron ..... II - 6916

Ocena Sądu ..... II - 6918

— W przedmiocie podwyższenia grzywny ze względu na czas trwania naruszenia ..... II - 6918

— W przedmiocie braku szkody po stronie konsumentów ..... II - 6923

W przedmiocie drugiej części zarzutu trzeciego, opartej na naruszeniu zasady ne bis in idem i braku uzasadnienia ..... II - 6924

Argumenty stron ..... II - 6924

Ocena Sądu ..... II - 6925

W przedmiocie trzeciej części zarzutu trzeciego, opartej na naruszeniu zasady równego traktowania ..... II - 6927

Argumenty stron ..... II - 6927

Ocena Sądu ..... II - 6928

4. W przedmiocie zarzutu czwartego dotyczącego pewnych okoliczności łagodzących ..... II - 6930

W przedmiocie części pierwszej zarzutu czwartego dotyczącej okoliczności łagodzącej, opartej na niewprowadzeniu kartelu w życie ..... II - 6930

Argumenty stron ..... II - 6930

Ocena Sądu ..... II - 6930

W przedmiocie części drugiej zarzutu czwartego dotyczącej okoliczności łagodzącej, opartej na zakończeniu spornych działań przed interwencją Komisji ..... II - 6932

Argumenty stron ..... II - 6932

Ocena Sądu ..... II - 6933

W przedmiocie trzeciej części zarzutu czwartego dotyczącej okoliczności łagodzącej, opartej na istnieniu racjonalnych wątpliwości co do tego, czy sporne zachowanie stanowi naruszenie ..... II - 6936

W przedmiocie istnienia racjonalnych wątpliwości co do tego, czy sporne zachowanie jest niezgodne z prawem ..... II - 6937

— Argumenty stron ..... II - 6937

— Ocena Sądu ..... II - 6938

W przedmiocie odmiennego potraktowania w stosunku do sprawy Surowiec tytoniowy – Hiszpania ..... II - 6942

— Argumenty stron ..... II - 6942

— Ocena Sądu ..... II - 6943

W przedmiocie czwartej części zarzutu czwartego dotyczącej okoliczności łagodzącej, opartej na aktywnej współpracy Transcatab w toku postępowania ..... II - 6945

Argumenty stron ..... II - 6945

Ocena Sądu ..... II - 6946

W przedmiocie piątej części zarzutu czwartego dotyczącej okoliczności łagodzącej, opartej na braku precedensu na rynku surowca tytoniowego w momencie, gdy Komisja rozpoczęła swoje dochodzenie ..... II - 6950

Argumenty stron ..... II - 6950

Ocena Sądu ..... II - 6950

W przedmiocie szóstej części zarzutu czwartego dotyczącej specyfiki społeczno-gospodarczej sektora surowca tytoniowego we Włoszech i kryzysu, który miał miejsce w tym sektorze ..... II - 6952

Argumenty stron ..... II - 6952

Ocena Sądu ..... II - 6953

5. W przedmiocie zarzutu piątego dotyczącego zastosowania komunikatu w sprawie współpracy ..... II - 6955

Argumenty stron ..... II - 6955

Ocena Sądu ..... II - 6956

W przedmiocie możliwości uzyskania przez pierwsze przedsiębiorstwo obniżki grzywny ..... II - 6956

W przedmiocie pkt 23 akapit ostatni komunikatu w sprawie współpracy ..... II - 6959

6. W przedmiocie żądania wzajemnego Komisji ..... II - 6966

Argumenty stron ..... II - 6966

Ocena Sądu ..... II - 6967

W przedmiocie kosztów ..... II - 6968